

ECO'R WYDDFA

Rhif 187

CHWEFROR 1993

Pris 25c

CLADDU'R ECO!

Na, peidiwch â phoeni, nid stori yw hon am unrhyw fygythiad i ddyfodol yr Eco. Rhai o ôl rifynnau'r papur fydd yn cael eu claddu mewn cist gan blant Ysgol Gymuned Penisarwaun, a hynny am reswm da.

Plant Ysgol Penisarwaun yn arddangos cynnwys y gist amser.

Gair sy'n gyfarwydd i blant ysgol heddiw yw 'thema'. Mae gwaith y plant wedi ei lunio ar themâu arbennig, â'r gwahanol bynciau a'r gwersi yn cael eu gwau i'w gilydd yn ôl y thema a ddilynir ar y pryd. Roedd 'Newidiadau' yn thema i waith

rhai o blant Penisarwaun yn ddiweddar. Does ryfedd bod dipyn o sylw wedi ei roi ganddynt i'r newid byd a fu yn hanes yr Ysgol wrth symud i'w hadeilad newydd sbon y tymor diwethaf.

Cafwyd y syniad o gasglu deunydd ynghyd er mwyn cael cist amser y gellid ei diogelu ar gyfer plant y dyfodol. Yn ôl y prifathro, Mr Robert Humphreys, 'Bu'r plant yn frwdfrydig iawn ynglŷn â hyn, ac fe aethant ati i gynnwys nifer o wrthrychau diddorol yn y gist, megis llythrau dwyieithog yn disgrifio'r gwahaniaeth rhwng yr hen ysgol a'r newydd; dau gatalog er mwyn dangos ffasiwn a phrisiau 1993; esiamplau o arian mân; stampiau dosbarth cyntaf ac ail; fideo yn cronicle agor yr ysgol; tâp sain yn cynnwys neges i'r dyfodol ynghyd â'r garol y bu plant yr Ysgol yn ei chanu ar Radio Cymru fore'r Nadolig. Bydd yn y gist hefyd fanylion am wisg yr ysgol, copïau o'r *Eco* a'r *Caernarfon and Denbigh* yn sôn am weithgareddau cau Ysgol Tan-y-coed ac agoriad yr Ysgol newydd, a lluniau o blant a staff yr Ysgol.

Bydd y gist yn cael ei chladdu mewn man cyfrinachol, ac fe'i gadewir yno am chwarter canrif. Y gobaith yw y bydd yn cael ei chodi a'i hagar yn y flwyddyn 2018. Caiff plant yr oes honno gipolwg diddorol iawn ar weithgarwch ysgol yn ein dyddiau ni, a rhwy dudalennau'r *Eco* fe ddysgant lawer am fywyd yr ardal hon 'yn y ganrif o'r blaen'.

Y MESUR IAITH

Ers i'r Llywodraeth gyhoeddi ei Mesur Deddf Iaith wythnos cyn y Nadolig bu cryn drafod ar ei gynnwys. Cafwyd datganiad gan y Fforwm Iaith Genedlaethol (sy'n cynrychioli 28 o fudiadau Cymraeg), yn gwrthod y Mesur. Ni cheisiwn yma fanylu ar gynnwys y Mesur, ond y mae'n deg dweud bod gwrthwynebiad mawr iddo yng Nghymru, a llawer o'r farn na fydd y cynlluniau, o'u troi'n ddeddf, yn sefydlu'r hawl i ddefnyddio'r Gymraeg gyda phob corff cyhoeddus (heb sôn am sefydliadau preifat). Ond tybed nad un o'r pethau mwyaf dadlennol yw bod y Gweinidog Gwladol, Syr Wyn Roberts, wedi ei chael yn anodd i amddiffyn Mesur ei Lywodraeth ei hun gydag unrhyw argyhoeddiad. Eglurodd yn hytrach y bydd ef a'i Lywodraeth yn ceisio gwella arno pan gaiff ei drafod gerbron y Senedd! Mae'n rhaid bod hwn yn Fesur cwbl annigonol os na fedr Y Gweinidog Gwladol ei hun ddweud wrthym pam y dylem ei dderbyn.

CATALOG YR ANTUR

Hywel Evans yn derbyn y siec oddi wrth Wyn Thomas, Swyddog Personel Banc Barclays.

Mae un o fusnesau'r ardal wedi cyhoeddi am y tro cyntaf erioed gatalog sy'n dangos y nwyddau a ddarperir ganddo.

Wrth fynd ati i gyhoeddi'r Catalog, penderfynodd yr Antur ymgeisio am nawdd oddi wrth Fanc Barclays. Llwyddwyd i sicrhau'r nawdd angenrheidiol dan gynllun Noddi Menter Cymunedol y Banc hwnnw.

Mae'r Catalog newydd 16 tudalen a gynhyrchwyd gan Antur Waunfawr yn cael ei ystyried yn bwysig iawn gan y Busnes Cymunedol hwn. Mae'n galluogi'r Antur i ddangos yr amrywiaeth mawr o gynnyrch a gwasanaethau a gynigir gan y gweithwyr, sy'n aelodau o Gymdeithas Crefftwyr Clwyd a Gwynedd. Mae'r Catalog yn siŵr o fod yn ddefnyddiol hefyd i hen gwsmeriaid yr Antur, yn ogystal ag i gwsmeriaid newydd a ddaw i wybod trwyddo am yr hyn sydd ar gael yn

Waunfawr.

Llongyfarchwn yr Antur yn gynnes am gyhoeddi'r catalog dwyieithog llawn, â'r flaenoriaeth drwyddo i'r Gymraeg.

Y mis hwn felly mae *Eco'r Wyddfa* yn falch o gael cydweithio ag Antur Waunfawr er mwyn dosbarthu'r catalog i'n darllenwyr. Fe welwch fod ynddo adrannau amrywiol: nwyddau gwaith llaw, jam a melysion; deunydd i'r ardd; slabiau concrid, ewyn baddon; a llawer mwy. Mae ynddo gyfeiriad hefyd at y planhigion amrywiol a werthir yn ô eu tymor, at wasanaeth garddio a chynnal a chadw gweithwyr yr Antur, ac at Gaffi Bryn Pistyll yn Waunfawr.

Fe ddylai copi o'r Catalog fod wedi gynnwys gyda'r rhifyn hwn o'r *Eco*. Os digwydd am ryw reswm na chawsoch gopi ohono, gellwch anfon am gopi at **Antur Waunfawr, Bryn Pistyll, Waunfawr, Caernarfon.** Ffôn: (0286) 650721.

GARETH A SIÔN CORN

Mae'n siŵr nad oes llawer o ddarlennwyr yr *Eco* wedi cael y cyfle i deithio mewn awyren i chwilio am Siôn Corn, ond dyna a wnaeth Gareth Roberts yn ddiweddar. Rhyw bythefnos cyn y Nadolig cafodd Gareth, a rhyw gant o blant eraill o ogledd Cymru a Lloegr, brofiad bythgofiadwy pan aethant ar siwrne o'r fath.

Roedd yn rhaid iddo ef a'i fam gychwyn o'u cartref yn Crigyll, Llanrug, tua 6 y bore ar y diwrnod mawr a theithio i Ysbyty Alder Hey yn Lerpwl ble roedd y daith yn cychwyn go iawn. Yno cafwyd y syrpreis cyntaf pan welsant fod ffylod o 'limousines' crand wrth law i'w cludo i faes awyr Manceinion. Tipyn o brofiad oedd y daith honno meddai Gareth, a beiciau modur yr heddlu yn eu harwain drwy ganol traffig Lerpwl.

Roedd y plant i gyd yn rai oedd wedi derbyn triniaeth arenol yn ystod y blynyddoedd diwethaf, ac fe gafodd Gareth a'i fam gyfle i gyfarfod rhai o'r plant oedd yn yr ysbyty pan gafodd ei drawsblaniad rai blynyddoedd yn ôl.

Wedi cyrraedd y maes awyr roedd awyren Boein 757 o gwmni Air 2000 yn disgwyl i'w cludo ar ail ran y siwrne i chwilio am Siôn Corn. Yn ystod y daith roedd clown a chonsuriwr yn eu diddanu ac ar ôl

cyrraedd cawsant groeso arbennig gan yr hen Siôn. Fel y gallech ddisgwyl hefyd roedd anrheg gwerth chweil yn eu disgwyl.

Hedfanodd yr awyren dros rannau o Gymru ond ychydig iawn ohoni a welsant drwy'r cymylau. Roedd y diwrnod i gyd yn ffantastig yn ôl Gareth. Dyma'r tro cyntaf iddo hedfan mewn awyren, heb sôn am gael mynd i weld Siôn Corn go iawn, ac mae'n sicr y bydd yn cofio'r daith am flynyddoedd lawer.

ECO'R WYDDFA

**RHIF 187
CHWEFROR 1993**

*Argraffwyd gan Wasg Gwynedd
Cibyn, Caernarfon.*

*Cyhoeddwyd gyda chymorth
Cymdeithas Gelfyddydau
Gogledd Cymru*

SWYDDOGION A GOHEBWYR

GOLYGYDDOL

**IWAN ROBERTS
LLEIFIOR, LLANRUG
(Ffôn: 675649)**
**JOHN PRITCHARD
CILFYNYDD, LLANBERIS
(Ffôn: 872390)**

GOLYGYDD CHWARAEON

Richard Ll. Jones, 5 Y Ddôl, Bethel.
(670115)

DYDDIADUR Y MIS

Mrs Margaret Cynfi Griffith, Cynfi,
Deiniolen (870394)

FFOTOGRAFFWYR

Gwyndaf Jones, 60 Glanffynnon,
Llanrug (674669)

Gwyndaf Hughes, Glasgoed,
Llanrug (677263)

TREFNYDD HYSBYSEBION

John Roberts, Bedw Gwynion,
Llanrug (675605)

Iola Llewelyn Gruffudd, 17 Stad Tŷ
Hen, Waunfawr (650599)

TREFNYDD GWERTHANT

Arwyn Roberts, Hafle, Ffordd yr
Orsaf, Llanrug (675510)

TREFNYDD ARIANNOL

Goronwy Hughes, Eithinog, 14 Afon
Rhos, Llanrug (674839)

TREFNYDD GWERTHANT POST

Mrs Olwen Llywelyn, Pant Afon
Bach, Llanrug (650200)

TREFNYDD PLYGU

Sioned Roberts (650570)

GOHEBWYR PENTREFI

Dyma'r bobl i gysylltu â nhw
yn eich ardaloedd.

BETHEL: Geraint Elis, Cilgeran
(0248 670726)

BRYNREFAIL: Miss Lowri Prys
Roberts, Godre'r Coed (870580)

CAEATHRO: Mrs Beryl Roberts,
Gerallt, Erw Wen (673536)

CEUNANT: Trystan a Sioned Larsen,
Bodafon, Ceunant (650799)

CWM-Y-GLO: Mrs Iris Rowlands,
Glanrafon (872275)

DEINIOLEN: W. O. Williams,
6 Rhydfadog, Deiniolen (871259)

DINORWIG: Glyn Tomos, Pen y
Bwlch, Dinorwig (870576)

LLANBERIS: Gwynedd ac Eifion
Roberts, Becws Eryri (870491)

LLANRUG: Mrs Dyfi Jones, Tyddyn
Rhuddallt (676733)

NANT PERIS: Mrs Ann Fleming,
Dolwen, 8 Nant Ffynnon (871457)

PENISARWAUN: Mrs Ann Evans,
Sycharth (872407)

TAN-Y-COED: Miss Anwen Parry,
Ael-y-Bryn (872276)

WAUNFAWR: Mrs Nan Roberts,
Pantafon, Waunfawr (650570)

Y RHIFYN NESAF

Daw'r rhifyn nesaf o'r wasg
NOS IAU, MAWRTH 4
Deunydd i law'r
golygyddion perthnasol
NOS LUN
CHWEFROR 22
os gwelwch yn dda

DYDDIAU A LLEOLIAD PLYGU'R ECO

Trefnydd Plygu: Miss Sioned Roberts, Pantafon, Waunfawr, Ffôn: 650570.

RHIFYN	DYDDIAD PLYGU	BLE?	CYSYLLTU A	RHIF FFÔN
MAWRTH	MAWRTH 4	LLANRUG	Mr Iolo Llywelyn	650200
EBRILL	EBRILL 1	CAEATHRO	Mrs Beryl Roberts	673536
MAI	EBRILL 29	DEINIOLEN	Mr W. O. Williams	871259
MEHEFIN	MAI 27	BRYNREFAIL	Miss Lowri P. Roberts	870580
GORFFENNAF	GORFFENNAF 1	BETHEL	Mr Geraint Elis	(0248) 670726
AWST	—	—	—	—
MEDI	MEDI 9	DINORWIG	Mr Meirion Tomos	870056
HYDREF	MEDI 30	PENISARWAUN	Mrs Ann Evans	872407
TACHWEDD	HYDREF 28	CWM-Y-GLO	Mrs Iris Rowlands	872275
RHAGFYR	RHAGFYR 2	LLANBERIS	Mr Gwilym Evans	872034

Dymunaf ddiolch i'r cysylltwyr am eu cydweithrediad a'u parodrwydd i fy nghynorthwyo i drefnu'r rota am y flwyddyn.

Llythyrau

GOFYNNWCH AM FIL FFÔN YN GYMRAEG

Annwyl Olygydd,

Mae BT — Telecom Prydain — yn bwriadu rhoi cyfle i bob un o'u cwsmeriaid yng Nghymru ofyn am gael eu biliau yn Gymraeg o hyn ymlaen.

Dros gyfnod o ryw dri mis o ganol Ionawr ymlaen bydd bil uniaith Saesneg (!) yn mynd i'w holl gwsmeriaid yng Nghymru. Bydd ffurflen efo'r bil yn rhoi cyfle i bawb sydd am gael y biliau yn Gymraeg o hynny ymlaen i wneud un o ddau beth:

a. Ffonio 0800 800 288 yn Gymraeg ac am ddim;

b. Rhoi enw a chyfeiriad yr un sydd am gael y biliau yn Gymraeg ar y ffurflen a'i phostio i'r cyfeiriad a roddir.

Er y byddai'n llawer gwell gan CEFN weld yr holl filiau yn ddwy-ieithog, mae'n bwysig bod pawb sy'n deall Cymraeg yn gofyn am y biliau yn Gymraeg. Hoffwn ofyn i bawb sy'n gweld y llythyr hwn i annog eu ffrindiau i wneud hyn ac i bob swyddog cymdeithas Gymraeg neu gymdeithas sy'n cynnwys siaradwyr Cymraeg, i'w hannog hwythau i wneud yr un fath.

Yn gywir iawn, dros Gymru,

DAFYDD ORWIG
Cadeirydd CEFN

Dysgwch yrru'r car gydag

Y.Y.O.

Ysgol Yrru Ofalus

- ★ Gwasanaeth 7 diwrnod
- ★ O ddrws i ddrws
- ★ Control Deuol

D L

PRITCHARD 43 Glanffynnon LLANRUG

Ffôn: C'fon 675112

Cymeradwyir gan
yr Adran Drafnidiaeth

HWYL CYN Y GÊM

Annwyl Gyfaill,

A fydddech garediced â thynnu sylw eich darllenwyr at y wybodaeth isod:

**Cangen Plaid Cymru Pontypridd
HWYL CYN GÊM LLOEGR**

yng Nghlwb y Bont, Pontypridd
nos Wener, Chwefror 5ed
Cyfle i ennill tocyn i'r gêm.

Mynediad gan gynnwys bwyd: £3.

Os nad oes gennych docyn i'r gêm dewch i'r Clwb i weld y gêm gan y bydd y Clwb ar agor o 12 o'r gloch hyd hanner nos ar ddydd Sadwrn, Chwefror 6ed.

Yn gywir,

BERYL EDWARDS

Ysgrifennydd Cangen Pontypridd

Y GÊM GYNTAF

Chwaraeodd tîm pêl-droed o Lanberis ei gêm gyntaf fore Sadwrn, ionawr 23. Newydd gael ei ffurfio y mae tîm dan 10 oed y pentref, a bu hir ddisgwyl am ddiwrnod y gêm fawr. A doedd na gwynt na glaw nag oerfel yn mynd i rwystro'r plant rhag mynwhau eu hunain. Tîm o Gaernarfon oedd y gwrthwynebwyr. Pan soniodd y dyfarnwr am bethau fel camsefyll a pheidio pasio'r bêl yn ôl i'r gôlgeidwad, dechreuai rheolwyr tîm Llanbêr feddwl y byddai'n rheitiach bod wedi dal ati i ymarfer am sbel yn hwy cyn mentro i faes y gad. Ond mi welthiodd popeth yn iawn, a chytunwyd i lwyr anwybyddu rhyw fân reolau fel yna. Roedd pethau yn well na'r disgwyl; 4 i 0 oedd y sgôr terfynol, a hynny o blaid yr ymwelwyr a deithiodd o gyfeiriad y môr i'r cael

CARTREF NYRSIO PENISARWAUN

- ★28 Stafell Wely Sengl gyda thy bach a lle ymolchi
- ★2 Stafell Wely Ddwbl gyda "en suite" (delfrydol i barau priod)
- ★Gwres canolog llawn
- ★Sustem ddiogelu rhag tân
- ★Eisteddfa fawr gyfforddus efo teledu lliw
- ★Sustem alw nyrs
- ★Yn Cwrdd â phob angen personol
- ★Lle bwyta mawr
- ★Aros cyfnod hir/byr
- ★Gofal 24 awr y dydd gan staff proffesiynol
- ★Croesawir rhai gyda cymorth D.H.S.S.
- ★Ymwelwyr yn cael galw unrhyw adeg
- ★Coginio cartefol
- ★Metron a staff sy'n siarad Cymraeg
- ★Ar lwybrau bws o Fangor a Chaernarfon

Am fanylion pellach cysylltwch â'r
Metron Cheryl Williams, Ffôn 872038.

DDOE, HEDDIW AC YFORY

gan DEIO

Na, nid wyf am hefru am y flwyddyn a aeth heibio dim ond ystyried Ianws hwyrach a oedd, yn ôl pob tebyg, yn dduw Rhufeinig gyda dau wyneb ac felly, gyda'r gallu i edrych ymlaen fel pob anifail arall ac hefyd, edrych yn ôl ar yr un pryd. A fuasech chi'n hoffi bod yn fod o'r fath? 'Chredai fawr!

Eto, mae'n syndod faint ohonom sydd ar ddechrau blwyddyn fel hyn yn edrych yn ôl ar yr hyn a fu gan gloriannu hyd at syrffed ac, yn wir, edrych ymlaen i'r dyfodol gan geisio dyfalu'n wir, fel pebae'r gallu ganddom i ddarogan yr hyn sydd am ddigwydd.

Diolch mod Duw'n ddigon mawr i weld pa mor analluog ydym i geisio dyfalu a darogan yr hyn sydd i ddod. Ond — gadewch i ni chwarae'r gêm oesol am funud! Un peth fydd o'n blaenau hwyrach yw'r Mesur Iaith. Hyd yn hynd, ni chefais unrhyw gyfle i ddarlenn yr hyn a awgrymir o fewn y drafft ac annheg felly yw mynegi barn. Eto, yn ôl y gwybodusion honedig, nid oes fawr o ddim i edrych ymlaen ato.

Mae'n wastad yn fy nharo'n od rhywsut fel rhywun yn gorfod ymboeni am fater mor greiddiol ac unrhyw iaith gyfathrebu. Onid oes perygl inni weithiau anghofio mai CYFRWNG yw POB iaith i gyfathrebu ac i drosglwyddo negeseuon o un person i'r llall. Ni thybiaf fod y Gymraeg yn fwy pwysig na'r Saesneg na chwaith fod y Saesneg yn fwy pwysig na Chymraeg — elfennau ydynt i bobl i gysylltu a chydabod ei gilydd. Hawl sylfaenol felly yw i bob persokn gael cyfathrebu yn y cyfrwng y mae'n dymuno — boed mewn Cymraeg neu Saesneg. Tybed mai Deddf Ieithoedd sydd ei angen — deddf sy'n nodi hawl yr unigolyn i gyfathrebu ar bob lefel ac ym mhob sefyllfa mewn unrhyw iaith o'i ddewis? Wrth gwrs, dyna'r cyfnod y daw'r 'Tomosiaid' i'r amlwg gan fynegi'u hamheuaon a fuasai hynny'n bosibl a bod y ddamcaniaeth yn afrealistig, ag ati. Gallaf eu dychmygu'n awr yn pentyrru anhawster ar ben anhawster gan weld beiau ym mhobman heb geisio bod yn gadarnhaol o gwbl a cheisio goresgyn y 'problem' honedig.

Wrth nodi hynyna, meddyliais beth yw hawliau sylfaenol bod dynol o dan drefn wleidyddol y buom yn byw odditani yng Nghymru tros y ganrif ddiwethaf a mwy? Oes, mae gennym hawl sylfaenol i Addysg i

bawb rhwng 5 a 16 oed, yr hawl i Wasanaeth Iechyd yn rhad a . . . Yn wir, mae rhywun yn dechrau crafu'i ben wedyn. Gwelwyd tros y blynyddoedd diwethaf gryn erydu ar ein hawliau sylfaenol i Addysg ac Iechyd a thra gellid ystyried tua chwarter canrif yn ôl pan adeiladid tua 400,000 o dai newydd ym Mhrydain yn flynyddol fod ein Llywodraethwyr yn ystyried to uwchben yn hawl sylfaenol i unigolyn.

Gwahanol iawn yw'r sefyllfa'n 1990 fodd bynnag pan godwyd 12,000 o dai newydd yn unig drwy Gymru a Lloegr gyda'n dinasoedd, trefi a hyd yn oed bentrefi cefn gwlad yn ceisio gofalu am deuluoedd digartref. Synhwyraf fod rhywbeth o'i le mewn trefn wleidyddol sy'n caniatáu i gynifer o dai annedd i fod yn wag am fisoedd a blynyddoedd tra, ar yr un pryd, ar unrhyw noson fod miloedd o bobl yn cysgu gyda'r awyr yn gwilt a'r lloer yn lamp.

Na, ni cheir llawer o gysur o edrych yn ôl ac ni wyddom beth a ddigwydd i'r dyfodol. A dyna lle mae'n rhaid inni ddibynnu'n llwyr, i'm barn i, ar ffydd mewn Un 'sy'n fwy na mi'. Peidiwn a digalonni ac edrychwn ymlaen mewn ffydd a gobaith y bydd yr Un a ddangosodd Ei gariad yn ei tywys ymlaen yn ddiogel.

Mrs MARGARET EVANS Lloc

Daeth Mrs Evans a'i diweddar wr Mr Tom Evans, i fyw i Lanrug tua deng mlynedd ar hugain yn ôl, wedi iddynt ymddeol o gadw siop ym mhentre Lloc yng Nghlwyd. Tra buont yno rhoesant flynyddoedd o wasanaeth ffyddlon i'r achos Wesleaid.

Ganed a maged Mrs Evans yn Nolgarrog, a chafodd ei haddysg yno ac yn Ysgol Ramadeg Llanrwst. Roedd ganddi barch mawr i'r prifathro yn y cyfnod hwnnw, Mr H. Parry Jones.

Wedi dod i Lanrug ymaelododd Mr a Mrs Evans yn y Capel Mawr a bu'r ddau yn aelodau ffyddlon iawn. Am flynyddoedd bu'n aelod o'r dosbarth hynaf yn yr Ysgol Sul, ac yn un o'i golofnau. Yr oedd ganddi feddwl clir, miniog, a byddai ei chyfraniad i'r drafodaeth yn bwylllog a meddylgar. Gwyddai bron yn reddfod beth oedd yn Ddiwinyddol gywir — ffrwyth addysg grefyddol ei chyfnod. Pleser oedd ei chlywed yn trafod gwrs ac yn mynegi ei barn, a hynny gyda chryn fesur o hiwmor caredig.

Gweithiodd gyda mudiadau eraill yn y pentre. Bu'n aelod ffyddlon o Blaid Cymru, ac fe'i hetholwyd yn Llywydd Anrhydeddus o fudiad Merched y Wawr, oherwydd ei gwasanaeth. (Yr oedd yn un o swyddogion cyntaf y gangen.)

Yn y blynyddoedd cynnar bu Mrs Evans yn Llywydd Pwyllgor yr Ysgol Feithrin leol, a bu'n gefnogol iawn i'r Mudiad bob amser. Trwy'r gweithgarwch yma daeth llawer i'w hadnabod, a'i pharchu oherwydd ei chrebwyll a'i hiwmor. Yr oedd gan famau ifanc y pentre feddwl mawr

DIOLCH

Yn ei deyrnged i Mrs Margaret Evans y mae Mr Iolo Llywelyn yn cyfeirio at ei gwaith ar ran yr Eco. Rydym ninnau fel golygyddion yn falch o gydnabod y cyfraniad a wnaeth hi a llu o rai tebyg iddi i lwyddiant y papur. Mae degau o bobol yn gweithio'n gyson er sicrhau ffyniant yr Eco. Diolchwn yn arbennig i bob un o'r dosbarthwyr yn y gwahanol bentrefi. Mae amryw ohonynt wedi bod yn gwneud y gwaith hwn o fis i fis ers y rhifyn cyntaf un. Nid ystrydeb yw dweud na fyddai modd cyhoeddi'r Eco oni bai am eu hymroddiad hwy.

ohoni — llwyddodd i bontio'r bwllch rhwng y cenedlaethau.

Ni cheisiodd wthio'i hun i sylw neb, ond trwy ei pharodrwydd i wneud unrhyw gyfraniad o fewn ei gallu, ei boneddigeiddrwydd, a'i sirioldeb, fe enillodd ei phlwyf a'i pharch.

Am flynyddoedd hi a fu'n gyfrifol am ddsbarthu Eco'r Wyddfa trwy'r post.

Oherwydd llesgedd ychydig a welsom arni yn ystod y blynyddoedd diwethaf, ond ni cholodd ei diddordeb yng ngweithgareddau'r capel a'r pentre. Cafodd cryn gystudd ond ychydig iawn o gŵyn a glywyd ganddi.

Yr wyf yn gwbl sicr y galli Mrs Evans ddweud yng ngeiriau'r Ysgrythur, 'Mi a wn i bwy y credais'.

Diolch am gael ei hadnabod.

IOLO LLYWELYN

GORSAF BETROL

BERAN

DEINIOLEN.

Ffôn: Llanberis 871521

Ar agor 7 a.m. — 9 p.m. bob diwrnod
Petrol ● Disel ● Nwy Calor ● Glo
Cylchgronnau ● Papurau Newydd
Cardiau Penblwydd ● Wyau
Nwyddau Groser ● Melysion

Cyfle i ennill £10 bob wythnos i bawb sy'n prynu petrol

Yswiriant Car neu
Yswiriant Tŷ
Gadewch i ni
Roi pris i chi.

TARIAN

6 Stryd Bangor,
Caernarfon
Ffôn: (0286) 677787

OSMOND SHAW DEINIOLEN

GWERTHU

— TRWSIO

★ Teledu

★ Fideo

★ Offer Trydan

Gwasanaeth

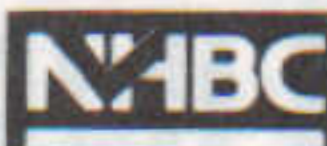
Ffôn 24 awr

LLANBERIS 870545

AM FFENESTRI, DRYSAU A STAFELLOEDD
HAUL UPVC, PREN CALED AC ALWMINIWM

FFENESTRI CELTAIDD (CELTIC WINDOWS)

2 TAN Y BRYN, BETHEL

- ★ Gwydro Dwbl a Sengl
- ★ Gwaith Domestig a Chontract
- ★ Gwarant 10 mlynedd
- ★ Amcangyfrif prisiau yn rhad ac am ddim

CYMHARWCH EIN PRISIAU
CYSTADLEUOL NI CYN PRYNU!

FFONIWCH (0286) 671181 NEU (0831) 326160

I drin a thrwsio
pob math o
beiriannau gwnïo
**MENAI SEWING
MACHINE CENTRE**
40 Stryd Fawr
PORTHAETHWY
Ffôn:
(0248) 714043
neu C'fon 674520
Edau, Nodwyddau
ac ati mewn stoc

O Siambr Selwyn

Er bydd mis cynta'r flwyddyn wedi diflannu o'n calendr cyn i chi ddarllen hyn o eiriau, waeth i mi eich cyfarch chi yn y ffordd draddodiadol ddim, drwy ddymuno 'Blwyddyn Newydd Dda i bob un ohonoch'.

Mis cynta'r flwyddyn? Ia, mis cynta'r flwyddyn galendr. Ond tua diwedd Mawrth, medda nhw, y dechreuai hen flwyddyn yr Iddewon. Mae blwyddyn ariannol pob Cyngor yn dechrau ym mis Ebrill, ac fel y gwyr amryw ohonom dyna ddechrau blwyddyn y dreth incwm hefyd — ond diwedd blwyddyn flaenorol y dreth incwm sy'n achosi'r cur pen fwy — yn enwedig i'r rhai sy'n gweithio ar ei liwt eu hunain.

Roedd hi'n gas gen i fynd yn ôl i'r ysgol ar ddechrau Ionawr. 'Roedd popeth yn llwm rhywsut ar ôl miri a rhialtwch y Nadolig. Pob addurn wedi ei dynnu a'r waliau yn foel. Ond, mis Medi yw'r adeg i ddweud Blwyddyn Newydd Dda cyn belled a mae blwyddyn ysgol yn y cwestiwn.

Ond down yn ôl at fis cynta'r flwyddyn galendr. Ionawr. Ionawr, January, Ianus.

'Ianws,' meddech, 'beth yn y byd mawr ydy Ianws?' Wel, hen dduw Rhufeinig oedd Ianws, ac yn ôl yr hen hanesion roedd ganddo dau ben — neu ddau wyneb yn hytrach. Un wyneb i edrych yn ôl, a'r llall i edrych ymlaen. Un a'i lygaid tua'r gorffennol, a'r wyneb arall yn wynebu'r dyfodol. Enw da ar fis cynta'r flwyddyn yntê? Oherwydd dyma gyfle i bob un ohonom ninnau edrych yn ôl dros y flwyddyn 1992 ac edrych ymlaen at 1993.

'Roedd mam yn casáu cael ei chyfarch â 'blwyddyn newydd dda' yr adeg hon bob blwyddyn, ac roedd ganddi reswm digonol dros hynny. Bu ei mam hi (fy nain, na chefais erioed y ffrainc o'i gweld) farw ar nos Galan, a'i geiriau ola' ar ei gwely angau i fy mam oedd — 'blwyddyn newydd dda i ti ngenath i'. Doedd ryfedd felly bod y cyfarchion traddodiadol blynyddol yn mynnu agor hen graith i mam ac yn dwyn atgofion trist yn ôl iddi.

Wrth edrych yn ôl tros ysgwydd 1992 yr hyn sy'n dod yn ôl i mi yw'r colledion a gawsom fel cenedl drwy i amryw o Gymry enwog ym myd y celfyddydau ein gadael yn ystod y flwyddyn. 'Does dim angen eu henwi, ond rwy'n sicr i farwolaeth sydyn yr Athro Bedwyr Lewis Jones ein sboreiddio i gyd.

Pa gyfrinachau sy gan 1993 ar ein cyfer? Pwy a wyr? Yn wir diolchwn na wyddom. Yr unig beth a sylwedolais i ychydig ddyddiau yn ôl wrth lenwi dyddiadur newydd oedd i mi addo mynd i gymaint o lefydd yn ystod y flwyddyn. Ydy, mae'r dyddiadur yn hynod o lawn. 'Does gen i ond gobeithio y câi nerth ac iechyd i gyflawni yr hyn a addewais.

I gloi. Ar ddechrau blwyddyn fel hyn ystyriwch rai o ddywediadau Oscar Wilde, meddai . . .

'Rwy'n teimlo weithiau fod Duw, o greu dyn, wedi gor ymddiried yn ei allu o.'

'Heddiw mae pobol yn gwybod pris popeth a gwerth dim.'

'Mae Llyfr Bywyd yn dechrau hefo dyn a dynes meun gardd. Mae'n gorffen hefo datguddiad!'

Aduniad Dosbarth 4C Ysgol Brynrefail 1966-67

Aduniad: Cafodd cyn-ddisgyblion Dosbarth 4C Ysgol Brynrefail Llanrug, 1966-67, ddod at eu gilydd a mwylhau eu hunain yng Ngwesty Dolbadarn, Llanberis. Dim ond criw bach oedd yn bresennol ond cafwyd digon o hwyl. Roedd rhai yn methu a bod yn bresennol oherwydd iddynt symud o'r ardal i fyw. Mae un ferch yn byw yn Canada ac un arall yn byw yn Awstralia. Fe ffoniodd Audrey, gynt o Ddeiniolen, o Awstralia i'r gwesty ar y noson. Gwnaed fideo o'r noson ac yr ydym am anfon copi iddi.

Edrychai pawb yn dda iawn — heb newid llawer — er fod rhai wedi ennill tipyn o bwysau!

Yn ffodus mae yna athro ar y cyn-ddisgyblion sy'n dal i ddysgu yn yr ysgol heddiw — ac yntau chwaith wedi newid dim — Mr Richard Parry yw ei enw ond Dic P.T. i ni.

Yn y llun mae Dic P.T. yn sefyll yna yn y cefn, o'r chwith mae Jimmy Barton, Llanberis; Garthet Davies,

Dinorwig; Cledwyn Jones, Cwm-y-glo; Gareth Williams, Deiniolen; Dafydd Lloyd, Llanrug; Barry Pitts, Llanberis; Dennis W. Jones, Deiniolen; Bryn Davies, Llanrug; Michael Antony, Llanberis; Katherine Griffith, Llanberis; Ellen Wyn Jones, Deiniolen; Eirian Jones, Brynrefail; Elaine W. Jones, Deiniolen; Buddug Elizabeth Owen, Deiniolen; Gwenda Thomas, Llanrug; Linda Rowlands, Llanrug.

Yn anffodus nid oedd y canlynol yn bresennol: Audrey Woodcock, gynt o Ddeiniolen ond yn awr yn Canada; Vivien Wagner, gynt o Lanrug ond yn Awstralia yn awr; Robin (?), Llanddeiniolen; Dafydd V. Morris, Deiniolen; Gwyn Griffith, Llanberis; Charles Jones, Deiniolen; Derlwyn Thomas, Llanberis; Gwyneth Evans, Brynrefail; Annie (?), Brynrefail.

Trefnwyd y noson gan Buddug ac Ellen o Ddeiniolen.

AM DEITHIAU CYFFORDDUS, DIOGEL A RHAD YM MHRYDAIN A THRAMOR ...

**BYSIAU ARFON
LLANRUG**

(Eric Morris)

Ffôn: Caernarfon 675175 a 677858

SIOP

Nwyddau Gardd
Cynnyrch Cartref
Crefftwaith

CANOLFAN
GARDDIO

Blodau, Grug
Alpau, Perthi

ANTUR WAUNFAWR

Ffôn: Waunfawr 650721

Cynnal a Chadw Gerddi
Cynnal a Chadw
Plannu Coed

Meinciau Concridd a Phren
Planters Concridd a Phren
Corachod Concridd

GWYNETH ROBERTS

84 Stryd Fawr, Llanberis

Ffôn: 870491

PAENT, PAPUR WAL
TEGANAU, CARDIAU
MELYSION
ANRHEGION

Bara Ffres
Teisennau

Priodas, Bedydd

Pen-blwydd ac ati

Peis, Rholiau Sosej

Pasteiod, Teisennau Hufen

Teisennau Plât, Torth Gyrains ac ati

BECWS ERYRI

Stryd Fawr, Llanberis 870491

**E.W. Pritchard
CENTRAL GARAGE
Llanberis**

Ffôn: 870202 a 870272

TREFNWYR ANGLADDAU
CEIR AR GYFER PRIODASAU
GWASANAETH TACSI

'Un funud fach . . .' PA LIW?

'Er gwybodaeth i'r rhai ohonoch sy'n edrych ar deledu du a gwyn, y bêt frown yw'r un tu ôl i'r bêt las.' Un o sylwebwyr snwcer y BBC ddywedodd eiriau i'r perwyl yna pan oedd teledu lliw yn beth gweddol ddiarth. Fedrwn chi nabod peli snwcer ar deledu du a gwyn? Mae angen craffu'n fanwl iawn. Digon anodd hefyd oedd gwahaniaethu rhwng y ddau dîm ar gae pêl-droed Llanberis y diwrnod o'r blaen. Crysau melyn, trowsus du a sannau du gan y ddau dîm! Yr unig wahaniaeth oedd bod yna streipen goch ar grysau tîm Llanrwst. Mi faswn i wedi bod yn pasio'r bêt i'r tîm arall ac yn baglu fy nhîm fy hun trwy'r pnawn. Wrth feddwl, synnwn i ddim mai dyna fûm i yn ei wneud am ddeng mlynedd ar yr union gae hwn! Ond nôl at y crysau melyn yna. Roedd rhaid craffu'n go fanwl i sylwi ar y gwahaniaeth rhwng y ddau dîm. O bell, roedd y ddau'n union yr un fath â'i gilydd.

Duw sy'n craffu yw Duw y Beibl: Duw sy'n gallu gweld y gwahaniaeth rhwng pethau go debyg i'w gilydd. Gwahaniaethu, fel y soniodd Iesu Grist, rhwng y gwenith a'r efrau, a rhwng y defaid a'r geifr.

Fedrwn ni ddim gweld y gwahaniaeth bob amser rhwng gwir ddisgyblion Iesu Grist a'r rhai sy'n debyg iddyn nhw mewn rhai pethau. Mae pobol Iesu Grist yn ceisio byw bywyd da, ond gellir dweud hynny hefyd am lawer sy ddim yn ei ddilyn Ef. Mae ei ddilynwy'r yn gweddio ac yn darllen eu Beibl, ond nid y nhw ydi'r unig rai sy'n gwneud hynny chwaith. Mae nhw'n mynd i oedfa, ond tybed nad oes yna ambell i anghredadun yn mynd trwy'r drws hefyd?

Yr hyn sy'n gwneud rhywun yn Gristion yw ffydd real yn Iesu Grist. Mae'r Cristion wedi dod i gredu ynddo fel ei Arglwydd a'i Waredwr. Chwilio am arwydd o hynny ynom y mae Duw. Mae'n craffu, mae'n chwilio, ac mae'n gweld os ydym wedi credu yn ei Fab; os ydym yn ei garu; os ydym wedi gofyn am ei faddeuant; a gawsom ni flas ar yr Efengyl; os yw nabod Iesu Grist wedi dod â llawenydd newydd i ni; a ydym yn ufuddhau i'w eiriau. A diolch mai'r Un sy'n craffu yw'r Un sy'n gallu rhoi'r holl bethau hyn i bobol sy'n gofyn amdanynt.

JOHN PRITCHARD

BETHEL

Geraint Elis, Cilgeran. Ffôn: Felinheli 670726

Diolch: Dymuna Ruth Parry, 11 Tan y Buarth, ddiolch o galon i'w holl gyfeillion a pherthnasau am eu anrhegion a'u dymuniadau da ar achlysur dathlu ei phen-blwydd yn 18 oed ar Rhagfyr 3.

Llongyfarchiadau i Sioned Owen, Cefn Cynrig, ar ddathlu ei phen-blwydd yn 18 oed ar Ionawr 4.

Clwb 100 yr Ysgol Gynradd: Enillwy'r mis Ionawr oedd — £20: Mrs Valerie A. Owen, 10 Rhoslan; £15: Mrs Delyth Jones, 1 Gorffwysfa, Llanrug; £10: Mrs J. Gaffey, 3 Bro Eglwys; £5: Julie Foulkes, Bodlondeb; £3: Rhian Bardsley, 3 Stad Eryri. Diolch i bawb am eu cefnogaeth. Bydd enillwyr Chwefror yn cael eu tynnu ar ddydd Llun, Chwefror 1.

Y Gymdeithas Lenyddol: Nos Fawrth, Ionawr 19, cafwyd noson ddiffr iawn yng nghwmni Mr Aled Eames. Cyflwynwyd y gŵr gwadd gan lywydd y Gymdeithas a diolchwyd iddo gan Mr Siencyn Morgan Griffith. Cafwyd sgwrs am hanes llongau hwylio gogledd Cymru ac am gyfraniad allweddol Cymry lleol i'r diwydiant yn y ganrif ddiwethaf. Gwŷr o Wynedd oedd capteiniaid rhai o longau wyllo mwya'r byd a'r gred gyffredinol yw mai llongau hwylio Porthmadog oedd y llongau hwyliu gorau a adeiladwyd erioed.

Merched y Wawr: Cynhaliwyd cinio Nadolig y gangen yng ngwesty Gwynedd, Llanberis, ar y 9fed Rhagfyr, a chafwyd cinio oedd at fodd pawb. Paratowyd gêm 'Adnabod y Parau' gan y llywydd ac fe'i henillwyd gan Ann Lewis. Enillodd tîm yn cynnwys Deilwen Hughes, Edwina Morris, Eirlys Sharpe ac Ann Lewis y gêm 'Adnabod y Wynebaw', gyda diolch i Richard Lloyd Jones am baratoi'r lluniau. Enillwy'r raffl oedd Eirlys Sharpe, Mary Evans, Cissie Roberts, Sheila Roberts, Eirlys Williams a Mair Read. Cafwyd noson hwyliog iawn ac fe ddiweddyd y noson gyda'r côr yn canu dwy garol dan arweiniad Glenys Griffiths.

Cynhaliwyd noson i ddathlu'r Nadolig yng Nghapel y Cyseg ar 20 Rhagfyr. Arweinydd y gân oedd Ann Hopcyn a Glenys Griffiths oedd wrth yr organ. Cymerwyd rhan gan aelodau Merched y Wawr a phlant yr ysgol gynradd a thraddodwyd y fendith gan y Parchg Gwynfor Williams. Diolchwyd i bawb gan y llywydd, Rhian Hughes. Gwnaed elw

o £96.45 a aeth at gronfa cancer Ysbyty Gwynedd.

Bu cyfarfod cyntaf y flwyddyn newydd yn neuadd yr ysgol gynradd, nos Fercher, Ionawr 13, dan lywyddiaeth Mrs Rhian Hughes a ddymunodd flwyddyn newydd dda i'r holl aelodau. Dymunwyd gwellhad buan i Mrs Eifiona Jones sydd wedi bod yn yr ysbyty. Cafwyd noson ddiffr yng nghwmni y Parchg Gordon Owen a fu'n dangos sleidiau o Rufain ac yn olrhain hanes y ddinas. Diolchwyd iddo ar ran y gangen gan Mrs Jennifer Roberts. Y gwestwagedd oedd Mrs Gwyneth Williams, Mrs Mair Price a Mrs Meinir Roberts. Enillwyd y raffl gan Mrs Gwyneth Hughes a Mrs Ann Lewis.

Bydd cyfarfod nesaf y gangen yn neuadd yr ysgol gynradd ar nos Fercher, 10 Chwefror, pryd y bydd Siân Hughes yn sôn am lechyd. Cystadleuaeth y mis fydd cafrdd.

Clwb Ffermwyr Ieuaic Caernarfon: Angharad Williams o Ddeiniolen fu'n ein diddori nos Fawrth, Tachwedd 17. Bu Angharad yn gweithio mewn cartref plant yn Rwmania o fis Ebrill hyd fis Gorffennaf 1992. Trwy gyfrwng sleidiau, sgwrs a llun fe gawsom hanes ei phrofiad yn Rwmania. Roedd wedi cael profiadau bythgofiadwy yno. Gwnaed casgliad ymysg yr aelodau ar y noson a chyflwynwyd £20 i Angharad tuag at gynorthwyo'r gwaith yn Rwmania.

Plas Tan Dinas oedd ein man cyfarfod ar nos Fawrth, Rhagfyr 8, pryd y cynhaliwyd ein parti Nadolig. Cafwyd pryd o fwyd ac yna fe'n diddanwyd gan Mr Iorwerth Williams, Bethel. Cafwyd noson gofiadwy. Llauer o ddiolch i Eurwyn am

drefniadau'r noson.

Trafod dulliau atal troseddau ar y fferm y buom, ar Ionawr 12, gyda'r heddwad Stephen Owen. Ef yw'r heddwad â chyfrifoldeb arbennig ganddo am ffermydd. Cafwyd sgwrs ddiddorol yn ei gwmni a chrwydrodd y sgwrs o atal troseddau at gadw gwyliadwriaeth ac at yrru ceir.

Cystadlaethau'r Sir: Cynhaliwyd cystadleuaeth barnu ŵyn byw ym Mart Llanrwst ar nos lau, Tachwedd 26. Daeth Rhys Morgan i'r brig dan 16 oed ac Eurwyn Jones yn gyntaf dan 26 oed. Roedd Tudur Parry yn ail dan 18 oed. Yn sgîl eu buddugoliaeth bu Rhys a Tudur yn cynrychioli Eryri yn Ffair Gaeaf Cymru a gynhaliwyd ar ddydd Mawrth, Rhagfyr 8fed. Ni ddaethant i'r brig ond cawsant hwyly yno. Daeth Eurwyn yn gyntaf yn y sir hefyd am farnu ŵyn byw a carcass.

Nos Fercher, Rhagfyr 9fed cynhaliwyd cystadleuaeth pŵl a dartiau yn Nhan y Bont, Caernarfon. Daeth Bethan Jones yn ail yn y dartiau sengl i ferched ac Elwyn Parry yn gydradd drydydd yn y dartiau sengl i fechgyn. Eurwyn Jones ac Aled Jones fu'n cystadlu yn y gystadleuaeth pŵl agored.

Cantorion Elidir: Ail ddechreuwyd â'r ymarferion wedi gwyliau'r Nadolig ar nos lau, 7 Ionawr, yn yr Ysgol Gynradd, a chafwyd cynulliad arbennig o dda i ymarferiad cyntaf flwyddyn newydd. Y noson ganlynol, nos Wener, 8 Ionawr, bu rhai o'r aelodau ym Mryn Eisteddfod, Clynog, yn ein parti biynyddol a mwynhawyd y noson yn fawr iawn.

Croesi'r bont am Bentraeth oedd hi ar nosweithiau lau, 14 a 21 Ionawr, a chafwyd rihyrsal ar y cyd â Chôr Bro Dyfnan.

CEFNOGWCH EIN HYSBYSEBWYR

CABS LLANRUG

C'fon 675951

Prisiau cystadleuol
Gwaith contract
pell ac agos

Trefniadau Blodau Sych
a Ffres yn ôl eich gofyn
Alwyn a Sarah Jones

RACCA PENISARWAUN

- ★ Danfon blodau i ysbytai a chartrefi henoed
- ★ Addurno capeli ac eglwysi ar gyfer priodasau
- ★ Blodau ar gyfer angladdau
- ★ Stoc o flodau ffres

Galwch neu ffoniwch
870605
am fanylion

LLEUFER O. ac N. PRITCHARD CANOLFAN CARPEDI WAUNFAWR

Dewis eang o
Welyau Sengl a Dwbl.
Dewis eang o '3 Piece Suites'.
Lleni 'Venetian' a Lleni 'Roler'.
Gwaith Contract.
5,000 llathen sgwâr o garpedi
mewn stoc — allwch chi
fforddio prynu o batrymau?

Ar Agor
9-7pm
9-7pm Sadwrn
Ar gau
Sul a Mercher

WAUNFAWR 650291

BRYNREFAIL

Miss Lowri Prys Roberts, Godre'r Coed. Ffôn: 870580

Gwasanaeth Nadolig: Dathlwyd yr Ŵyl yn Eglwys M.C. Brynrefail gyda gwasanaeth ar bnawn Sul, Rhagfyr 20fed, wedi ei drefnu gan Mrs Jennie Hughes, Bryn Parc a Mr Gwyn Hefin Jones, Rhandir. Llywyddwyd y cyfarfod gan Mrs Jennie A. Roberts, 2 Ffrwd Madog. Cyflwynwyd rhannau o'r Ysgrythur, barddoniaeth Nadolig a gweddïau gan Mr G. H. Jones, Mr Huw D. Jones, Mr a Mrs W. E. Williams, Mr R. W. Evans, Mrs Mair Davies, Mrs Ifanwy Jones, Mrs Jennie Hughes, Mrs Betty Owen, Mrs Dwynwen Williams, Mrs Carol Houston, Mr Maurice Jones a Miss Einir Gwyn, ynghyd â charolau cynulleidfaol. Cafwyd cyfraniad gan blant y Ysgol Sul yn ystod y gwasanaeth a chyfle i'w anrhegu am eu ffyddlondeb gydol y flwyddyn. Yr organyddion oedd Mrs Mair Davies a Miss Lowri Prys Roberts. 'Roedd y casgliad a wnaed yn ystod y cyfarfod yn mynd tuag at Apêl Eglwys Bresbyteriaidd Cymru i Brasil. Mwynhawyd lluniaeth yn dilyn y

gangen leol ar nos Lun, Ionawr 18fed, dan lywyddiaeth Mrs Pat Jones. Treuliwyd y noson yn trafod y trefniadau ar gyfer y Cyfarfod Blynnyddol a gynhelir eleni yn Ysgol gwasanaeth yn y Ffestri wedi ei drefnu gan Gymdeithas y Chwiorydd. **Casgliad:** Yn y casgliad blynnyddol a wneir ymhlith aelodau hynaf yr Ysgol Sul yn Eglwys M.C. Brynrefail, cyflwynwyd eleni £30 i Blas Pengwaith, a £30 i Gronfa Deillion Gogledd Cymru. **Gwasanaeth Dechrau Blwyddyn:** Nos Sul, Ionawr 10fed, cynhaliwyd Cyfarfod Gweddi dechrau blwyddyn yn Eglwys M.C. Brynrefail. Cymerwyd at y rhannau arweiniol gan y Gweinidog, y Parch John Morris. Yn dilyn cymerwyd rhan gan Mr Bertie Roberts, Mrs Gwyneth Evans, Mrs Pat Jones, Mr R. W. Evans, Mr W. E. Williams a Mr Gwyn Hefin Jones. Yr organydd oedd Miss Lowri Prys Roberts. Llywyddwyd y cyfarfod gan Mrs Jennie A. Roberts. **Sefydliad y Merched:** Cyfarfu'r

Brynrefail ar Chwefror 6ed, pryd y bydd Cangen Brynrefail a'r Waunfawr yn ymuno fel gwesteion. Paratowyd y baned gan Mrs Gwenllian Edwards a Mrs Mai Davies ac enillwyd gwobr y mis, rhoddedig gan Mrs Dwynwen Williams, gan Mrs Betty Owen. Talwyd diolch i bawb a gyfrannodd mewn unrhyw fodd tuag at yr ymgyrch i anfon nwyddau i drueiniaid Slovania. Bydd y cyfarfod nesaf ar nos Lun, Chwefror 15fed.

Stormydd: Bu stormydd a thymhestloedd Ionawr yn dangos eu dannedd drwy'r fro, a phrofodd llawer o annedd-dai'r pentref fân ddifrod. Cydymdeimlwn â theuluoedd Bronallt a Thremallt mewn difrod sylweddol a wnaed pan hyrddiodd y gwyntoedd garafan a ddatgymalwyd yn safle hen Ysgol Brynrefail a glanio ar doeau'r tai. **Diolch:** Dymuna Lowri Prys Roberts, Godre'r Coed, ddiolch yn ddiffuant i berthnasau, cyfeillion a chymdogion am bob arwydd o gydymdeimlad a charedigrwydd a ddangoswyd tuag ati yn ei phrofedigaeth o golli ei hannwyl dad, y diweddar Elfed Roberts, Ffrwd Goch, ac am y rhoddion anrhydeddus dderbyniwyd er cof tuag at Wardiau Tryfan a Hebog, Ysbyty Gwynedd ac Eglwys M.C. Brynrefail.

Mr ELFED ROBERTS Brynrefail

Y diweddar Barchedig William Griffith, cyn-weinidog Disgwylfa, Deiniolen, a fedyddiodd y diweddar Elfed Roberts, blaenor ffyddlon yng nghapel Brynrefail am 42 mlynedd.

Roedd ef yn ymfalchïo yn fawr yn hynny ac hefyd am mai perthynas i'r diweddar Barchedig William Griffith a fu'n ei fugeilio am naw mlynedd cyn iddo ymadael at ei Arglwydd a garodd ef mor fawr.

Roedd gwasanaeth arwyl Mr Elfed Roberts yng ngofal ei weinidog, y Parchg John Morris, hefyd y Parchedigion Harri Parri, H. Gwynfa Roberts, S. O. Hughes, Gwenda Richards a Mr Alan Wyn Roberts.

Cafodd Elfed Roberts fagwraeth grefyddol iawn ar yr aelwyd a hefyd o dan weinidogaeth y Parchg William Griffith yn Nisgwylfa. Ar ôl i'r teulu symud i'r Fachwen yn 1928 fe fu'n organydd yn yr eglwys honno am flynyddoedd. Roedd yn gyfundebwr i'r cam a pharch mawr ganddo at y Cyfundeb. Yn wir, yr oedd wrth ei fodd yn adrodd darnau o bregethau Matthews Ewenni, Philip Jones, Porthcawl, W. Llywelyn Lloyd a'r Dr Martyn Lloyd-Jones.

Roedd Elfed Roberts yn ŵr hynaws, cerddorol, diwylliedig a pharch mawr ganddo at weinidogion yr Efengyl. Cafodd ei unig ferch, Lowri, ei chodi yn flaenores yng Nghapel Brynrefail ac yr oedd yn llawenhau yn fawr yn hynny. Cafodd ofal tyner a charedig gan Lowri ac fe fydd colled mawr ar yr aelwyd ac hefyd yn y sêd fawr ym Mrynrefail.

Bu'n athro Ysgol Sul gwych am flynyddoedd. Ef oedd Llywydd y Cyfarfod Dosbarth. Roedd yn mynychu'r Henaduriaeth ac yn ymwelydd cyson â'r Gymdeithasfa.

Roedd yn ddarlennwr brwd ac yn aelod o Orsedd y Beirdd ers 1935. Yn ei ddyddiau olaf bu'n crwydro llawer, a hynny er mwyn cael gweld Trefeca, Llangetho, Llanrhaeadr ym Mochant, a chael ail-fyw rhai o brofiadau ysbrydol y diwygwyr ac emynwyr Cymru. Pe baech wedi gofyn iddo pwy oedd ei ffefryn ym myd emynyddiaeth Cymru fe ddywedai yn syth mai Morgan Rhys oedd hwnnw.

Bu Elfed Roberts yn gyfaill da i bawb ac yn enwedig felly i'w weinidog. Mae'n debyg ein bod wedi treulio oriau yn sôn am bregethwyr ac emynwyr Cymru a hanes yr Hen Gorff a oedd mor agos at ei galon. Er bod Mr Elfed Roberts yn 83 mlwydd oed yr oedd yn dal yn ifanc ac egniol ei ysbryd. Nid oedd ganddo ofn marw ychwaith, oherwydd ei gred ddiysgog yn yr Arglwydd Iesu Grist fel ei Waredwr personol ef.

Cafodd y diweddar Barchg William Griffith y fraint o'i fedyddio a chefais innau fel ei weinidog y fraint o'i fugeilio a thalu'r deyrnged iddo ar ddydd ei arwyl.

Roedd Elfed Roberts yntau yn ddiolchgar o'r cysgod teuluol a oedd wedi ei fugeilio o'r crud i'r bedd.

Parchg JOHN MORRIS, Gweinidog

CEUNANT

Trystan a Sioned Larsen, Bodafon (Waunfawr 799)

Cynulleidfa oedfa olaf Ceunant.

Capel Ceunant: Ar y 27ain o Ragfyr 1992, cynhaliwyd y cyfarfod olaf yng Nghapel Ceunant. Adeiladwyd y capel presennol yn 1887, ond mae dechrau'r Achos yn mynd yn ôl tipyn cyn hynny i 1839. Yn 1820 cynhaliwyd Ysgol Sul yn Tan-y-ffordd cyn symud ymlaen i Tan-y-graig. Fe dyfodd yr Ysgol Sul yn ystod y blynnyddoedd dilynol ac yna yn 1825 y cychwynwyd adeiladu ysgoldy. Yn 1830 torrodd y diwygiad yn ardal Ceunant ac erbyn y flwyddyn 1839 codwyd capel newydd gyda 30 o aelodau ac ar ôl dylanwad diwygiad 1859/60 aethpwyd ati i ychwanegu at y capel, roedd rhif yr eglwys erbyn hynny yn 110. Yn 1887 agorwyd capel presennol Ceunant am gost o thua £900.

Mae'r capel bellach wedi pasio'r cant oed ac fe dathlwyd hynny yn 1987 a chyhoeddwyd llawlyfr i gofio'r achlysur. Bellach mae drysau'r hen gapel hardd hwn ynghlo, a hynny yn dristwch hiraethus i'r ychydig ffyddlon. Ond mae'r eglwys bellach wedi ymuno yn

swyddogol yng Nghapel y Rhos, Llanrug.

Dadgysegru Capel y Ceunant

Cafwyd gwasanaeth dadgysegru capel y Ceunant ar Ragfyr 27, 1992, gan bod y capel hwnnw wedi ei werthu i deulu'r Tŷ Capel.

Cafwyd gair yn y cyfarfod gan y Parchg Meirion Roberts a'r Parchg W. O. Roberts, cyn-weinidogion yr eglwys. Cafwyd gair hefyd gan Mrs Helen Parry a Mr Owie Jones, blaenoriaid yr eglwys, a oedd yn gofidio fod y capel yn cau ond yn falch fod yr eglwys yn ymuno yn Llanrug.

Nid oedd yn bosibl i Lywydd yr Henaduriaeth, sef Mr John Wyn Owen; Ysgrifennydd yr Henaduriaeth, y Parchg Harri Parri; ac Ysgrifennydd Pwyllgor Meddiannau'r Henaduriaeth, y Parchg H. Gwynfa Roberts, fod yn bresennol yn yr oedfa olaf honno i'w chynnal yng nghapel y Ceunant. Felly, fe ddadgysegrwyd y capel a chludwyd y Beibl allan o'r adeilad gan y gweinidog, y Parchg John Morris; yr organyddes oedd Mrs Eirlys Ellis.

COF PLENTYNDOD

Wrth ddychwel i'r hen ardal
A chrwydro llwybrau'r fro,
Am Gapel bach y Ceunant
Daw bore oes i'm co'.
Blynnyddoedd fy mhentyndod gynt
Yn dod yn ôl ar bedwar gwynt.

Yr annwyl Ifor Rowlands
Fu'n gychwyn ar fy nhaith.
A'r hoff flaenoriaid ffyddlon
Mor ddiwyd yn eu gwaith
Ifan Parry, Tom a Hugh
A Robat hefyd yn un o'r criw.

Rhoi clo ar ddrws y Ceunant
A chau y gorlan glyd
Sy'n ffordd ryfeddol, gredaf
I ymladd creulon fyd,
Heb Dduw, heb ddim, a dweud y gwir
Rwy'n ofni'r flwyddyn naw deg tri.

Wrth roddi ein bendithion
I'r bedydd olaf hwn
Fe fydd er cof a chadw
Ar hyd ei hoes mi wn.
A hi, a fydd rhyw ddydd i ddod
'N ailagor drws i dalu clod?

O, diolch am bob athro
Fu yma a'r plant yn ffrind.
A diolch am bob Cristion
Fu'n cadw'r cwrdd i fynd
Cânt huno'n dawel dan y gro
Heb weld y capel bach yng nghlo.

GLENYS ROBERTS, Llangefni

Gwaeledd: Anfonwn ein cofion at Mr a Mrs Pritchard, Glasfryn, fu'n wael yn ddiweddar, bu Mr Pritchard hefyd yn yr ysbyty am gyfnod — dymunwn wellhad buan i'r ddau.

Cydymdeimlo: Anfonwn ein cofion a'n cydymdeimlad at Evelyn a'r teulu yn Tyddyn Ni yn eu profedigaeth ar ddechrau'r flwyddyn.

CLWB SNWCER DEINIOLEN

Nos Fercher, Chwefror 10, cynhelir y Pwyllgor Blynnyddol ynghyd â gemau terfynol cystadlaethau blynnyddol snwcer a billiards y Clwb. Dechreuir y noson yn brydlon am 6.30 p.m.

Mae'r Clwb angen gofalwr dros dro i weithio'r oriau o 4.30 hyd 8 p.m. Cysylltwch â'r ysgrifennydd, Mr John G. Jones, 9 Tan y Foel, Deiniolen.

Cefnogwch
ein
Hysbysebwyd

ONE STYLE M.D.V.

Bu **One Style M.D.V.** yn ôl adre yn eu cartref ysbrydol eto cyn y Nadolig yng Ngheunant gan geisio gorffennu eu hail LP yn Stiwdio Sain yn Llanddwog.

Mae'r LP yn mynd i gynnwys nifer o offerynwyr Cymreig ynghyd â chân Gymraeg newydd a gafodd ei hysbrydoli gan Ceunant.

Cadarnhaodd Bryn, sydd yn trefnu gweithgareddau y grŵp, fod yr LP gyntaf yn gwerthu yn dda iawn yng Nghymru a gweddill Prydain gyda chwmnïau dosbarthu yn Ffrainc, Gwlad Belg a'r Unol Daleithiau yn dangos diddordeb mawr yn y gerddoriaeth.

Bu **One Style** yn weithgar yn ystod y cyfnod recordio gan gynnal noson yn y Ship and Castle yng Nghaerfyrdd ar nos Sadwrn, 19 Rhagfyr, gyda grŵp arall o'r Ceunant, 'Y Llwyth Celtaidd', sydd yn ymarfer yn wythnosol yn Hafodlas ac sy'n brysur yn gwneud enw da iddynt eu hunain. Aeth **One Style** ymlaen i Glwb Pêl-droed Bethesda ar nos Sul, 20 Rhagfyr gyda Maffia Mr Huws yn eu cefnogi.

CLWB ERYRI

Ar nos Wener, 8 Ionawr, treuliodd noson ddifrif yn gwrando ar Mr Evan T. Parry yn sôn am ei brofiadau yn ystod y gwyliau a dreuliodd yn ddiweddar ym Mhatagonia. Mwynhawyd cefnogaeth deilwng ei sylwebu diddan ar y ffilm-fideo a ddangosodd, a diolchwyd iddo'n gynnes ar ran yr aelodau gan Mr John Roberts Williams. Mr Iolo Huws-Roberts oedd cadeirydd y cyfarfod.

Bydd y Clwb yn cyfarfod nesaf yng Ngwesty'r Gwynedd, Llanberis, ar nos Wener, 5 Chwefror, am 7.30, pryd yr anrhegwr Dr Raymond S. Williams gyda Dr Dan Hughes yn y gadair.

PLAID CYMRU LLANRUG
DATHLU GŴYL DDEWI
TWMPATH DAWNS

a Bwyd Basged
gyda'r grŵp ADERYN PRIN
Gwesty Fictoria, Llanberis
Nos Wener, Chwefror 26

Oedolion £5 Plant £3.50

Ar nos Fawrth, 22 Rhagfyr, roeddent yn ymddangos yng nghlwb ieuenctid Llanberis cyn symud ymlaen i chwarae yn yr Octagon ym Mangor. Braf iawn oedd gweld yr Octagon yn llawn ar noson ddi-alcchol.

'Rydym nawr yn trefnu taith trwy Brydain erbyn yr haf i **One Style**', meddai Bryn, 'ynghyd â thaith i Ffrainc a Sbaen. Mae'r gwaith yn cynyddu yn wythnosol fel mae'r diddordeb yn **One Style** yn cryfhau yn rhyngwladol.'

CYSTADLEUAETH

Gwobrau: 1 LP; 1 Crys-T; Ymweliad â Stiwdio Sain gyda **One Style M.D.V.**

Dyna'r gwobrau a gynigir am atebion cywir i'r cwestiynau canlynol:

1. Pwy yw brodorion gwreiddiol Awstralia?
2. Pwy yw brodorion gwreiddiol Seland Newydd?
3. Beth yw ystyr M.D.V?

Atebion i: Lleifior, Ffordd yr Orsaf, Llanrug LL55 4BA.

AR WERTH
BEIC RASIO
Peugeot 'Grand Prix'

mewn cyflwr ardderchog.

Pris yn newydd £200

Ar werth am £120 neu'r
cynniga agosaf

Ffoniwch (0286) 673929
ar ôl 4 o'r gloch

DAVID
CLOUGH

Ynysoedd
WAUNFAWR
Ffôn: 650282

Paentio ac Addurno
Gwaith Atgyweirio
'Estimates' am ddim

TAN Y COED

Annwen Parry, Ael y Bryn
Ffôn: 870276

Cyfnod Newydd: Ionawr 1993 cychwynwyd ar gyfnod newydd yn hanes Eglwys Bresbyteraidd Tan-y-Coed. Erbyn hyn mae'n rhan o Eglwys Unedig Llanrug — unedig â Chapel Mawr, Pontrhyallt a Cheunant — yn addoli bob yn ail yng Nghapel y Rhos (enw'r eglwys unedig) a Phontrhyallt, gyda'r Ysgol Sul yn cyfarfod yn rheolaidd yng Nghapel y Rhos.

Eisoed cafwyd cyfarfodydd bendithiol iawn ar y Sul ac yn ystod wythnos gyntaf y flwyddyn newydd, a chroeso cynnes yng Nghapel y Rhos ac ym Mhontrhyallt.

Wrth ffarwelio ag un cyfnod a chychwyn un newydd estynnwn ein diolch i gyfeillion newydd Tan-y-Coed am eu cydweithrediad hapus tra'r oeddynt yn rhannu'r adeiladau â ni. Pob bendith iddynt i'r dyfodol o dan arweiniad eu gweinidog y Parchg John Glyn.

Ar ei weddi gyhoeddus, yn wastad fe ofynnai y diweddar Mr John W. Jones, 5 Tai Bryngwyn, a fu'n flaenor yn Nhan-y-Coed am 37 mlynedd, am i Dduw beidio a symud y ganhwylbren o'n plith. Mae ei weddi heddiw yn dal i gael ei gwreiddu. Mae Y Goleuni a fu yn goleuo ac yn cyfoethogi ei fywyd ef yn dal i oleuo yng Nghapel Tan-y-Coed, a'r un Goleuni yn goleuo i ninnau yng Nghapel y Rhos.

Duw a'n bendithio ni, Capel Tan-y-Coed a Chapel y Rhos eto i'r dyfodol.

Llongyfarchiadau calonog i Delyth Wyn Tomos, Tan-y-cae, Tan-y-Coed ar ennill gradd mewn Ffiseg a Mathemateg gyda'r Brifysgol Agored yn ddiweddar. Bwriada Delyth barhau gyda'i hastudiaethau a chwblhau gradd anrhydedd yn ystod y blyneddodedd nesaf.

Llongyfarchwn Siwan Humphreys, Pant Bryngwyn, ar ei llwyddiant yn Gradd V, chwarae'r piano. Ei hathrawes yw Mrs Miriam Pritchard, Pen-y-groes.

RHAGHYSBYSIAD

THEATR BARA CAWS

yn cyflwyno

CHWILEN YN FY MHEN

yn Neuadd Ysgol Brynrefail
Nos Fercher, Mawrth 17, 1993
Trefnir gan Blaid Cymru Llanrug

Gwynedd Hotel
& Restaurant

Llanberis 870203

Ar agor trwy'r flwyddyn ar gyfer priodasau, dathliadau bedydd, pen-blwydd a phob achlysur arbennig arall. Gallwn drefnu adloniant - disgo a.y.y.b.

Bwydlen Bar a Restaurant
Cinio Dydd Sul

CAEATHRO

Mrs Beryl Roberts, Erw Wen.
Ffôn: C'fon. 3536

Cyngor Cymuned: Yng nghyfarfod y Cyngor ym mis Ionawr nid oedd gan Gyfarwyddwr Prifffyrdd y Cyngor Sir unrhyw ymateb pendant ynglŷn â'r posibilrwydd o ymestyn y palmant yr holl ffordd i'r garej. Rhoddir pwysau ar Gyngor Arfon i gwblhau'r gwaith yng nghanol y pentref yn fuan iawn a thalu iawndal i'r eiddo gyferbyn. Datganwyd siom gan yr aelodau yn nhrefniadau casglu sbwriel gan Gyngor Arfon dros y gwyliau a lleisiwyd yr angen am i'r Cyngor lanhau'r pentref ar ôl gadael y fath lanast. Nid oedd unrhyw ymatebion ynglŷn â golau stryd ychwanegol yng Nghaeathro Bach na'r mater o uwchraddio'r lloches bws.

Sioe'r Pentref: Bydd cyfarfod o'r pwyllgor presennol, ac unrhyw berson arall sy'n awyddus i helpu eleni, yn cael ei gynnal yn y Festri am 7.30 o'r gloch ar nos Lun, 1 Chwefror.

Gwasanaethau'r Sul: Disgwylir y canlynol i wasanaethu yng Nghapel y Pentref am 2 o'r gloch — Chwefror 7: I. J. Owen; 14: Y Gweinidog; 21: Huw Jones; 28: Y Gweinidog.

Tynfa'r Pentref: Yr enillwyr am fis Ionawr oedd — £40: Natellie Alsop, Bryngwna (76); £25: P. & O. Evison, Cae Hopsyn (2); £15: Hefin Huws, Lleifior (19).

Dymuniadau gorau: Dyna a ddymunwn i lawer iawn o drigolion y pentref sydd wedi bod yn wael yn ddiweddar.

MODURDY
PLAS
BACH

CAEATHRO

Ffôn: C'fon 672072

Gwerthu, Trwsio
Trin Cyrff
H.P. ar gael

W.J. GRIFFITH

PLYMAR A GOSODWR
GWRES CANOLOG
Pant Tirion, Llanrug
Ffôn: Caernarfon 673248

Gosodwyr
Nwy
Cofrestredig
Corgi

Aelod o'r
Association of
Mechanical
Services
Contractors

Dim un dasg rhy fychan
Dim un dasg rhy fawr

CHWILOTA FFYNNON-FEDYDD A CHEFN BEDDAU

Siomedig fu'r ymateb i'r ceisiadau ynglŷn ag enwau ar wahanol greigiau a llynnoedd ar yr afon Seiont. Dowch bysgotwyr, rhowch bensal ar bapur neu codwch y ffôn cyn i dymor 'sgota arall ddod ar eich gwarthaf — fydd 'na amser i ddim ond cyweirio plu a genweiriau wedyn! Ydi'r hen enwau'n parhau i gael eu defnyddio am rannau o'r afon? Wyddoch chi ble mae Garreg Dorth a Garreg Ll'goden? A sawl enw gwahanol sydd gennych am y llyn islaw i fferm Glanrafon?

Derbyniais nifer o awgrymiadau ynglŷn â lleoliad Ffynnon Chwerthin. Y gred gyffredinol yw ei bod rhywle yng nghyffiniau Deiniolen, ond does neb wedi ei lleoli yn fwy manwl na 'rhywle tu cefn i Gapel Eban'. Oes ffynnon yn dal yno heddiw?

Angofiais gyfeirio at un ffynnon arall o bwys yn y fro, sef Ffynnon-fedydd ym mhlwyf Llanddeiniolen. Does gen i ddim syniad os ydi'r ffynnon hon yn parhau yno heddiw 'chwaith. Dywedir ei bod wedi ei lleoli rywle ar y tir corsio rhwng Y Ddôl (y fferm, nid y stad tai) a'r Aden. Ond pam tybed y gelwid hi'n ffynnon-fedydd?

Mae nifer o draddodiadau yn gysylltiedig â'r rhan hon o blwyf Llanddeiniolen. Credid ar un cyfnod mai ar dir yr Aden yr oedd eglwys wreiddiol y plwyf, a bod mynwent wrth ei hymyl. Gan nad oedd y ffynnon ymhell iawn i ffwrdd, defnyddid honno i fedyddio'r plwyfolion. Mae traddodiad hefyd yn adrodd mai perchennog Plas Llanfair (Llanfair-is-gaer) a ddefnyddiodd y cerrig o adfeilion yr hen eglwys i adeiladu'r plas. Tra roedd y gweithwyr yn clirio'r cerrig o'r tir,

daethant ar draws nifer helaeth o esgryn dynol ar y safle, a oedd, yn eu tyb hwy, yn cadarnhau'r traddodiad fod mynwent yma. Roedd cae ar dir fferm yr Aden yn cael ei adnabod fel Cefn Beddau. Byddai'n ddiddorol cael mwy o wybodaeth am y ffynnon hon.

Roedd yma sefydliadau cynnar iawn yn yr ardal, oherwydd mae olion cytiau crynion wedi eu darganfod ar lannau afon Cadnant gerllaw, a darganfuwyd lleiniau o dir ffermio neu gaeau cyntefig yn yr un ardal. Tybed ai'r rhain roes fodolaeth i'r traddodiad ynglŷn ag eglwys gynnar?

Mwy o holi nac o atebion y mis hwn. Felly, dyma i chi un arall cyn cloi: ble ar lethrau'r Cefn Du y mae Cerrig Padell y Brain? Oes rhywun all eu dangos i mi? Anfonwch air neu cysylltwch ar y ffôn: Dafydd Whiteside Thomas, Bron y Nant, Llanrug (0286) 673515.

DYNES YW DUW

Dynes yw Duw.
Dynes sy'n synfyfrio
ar fawredd ei theyrnas
o gysur ei gorsedd.

Dynes yw Duw
sy'n peri i'r moroedd
sgyrnygu eu dannedd
ac i'r mynyddoedd
Hyrdio'r creigiau fel marblis
i ddyfnderoedd yr eigion.

Dynes yw Duw
sy'n lapio'i lliwiau
am y tymhorau.

Ac yn ei gwylltineb
fe deifl y platiau
yng nghrombil ei Chread
ac fe sguba'r traethau
â grym corwyntoedd.

Daw gwên sbeitlyd i'w hwyneb
pan ddaw telecs o weddi
i'w phencadlys.
Gwên
o weld dyn
yn chwarae a'i degan o fom
ac yn awchio
am gael pwyso'r botwm.

Dynes yw Duw
sy'n malio'r un botwm corn
am dynged dyn.

SELWYN GRIFFITH

LLYFIAD CATH gan Y Gwalch

Roedd Mrs Jones, Sŵn-y-gwynt, yn falch pan ddaeth rhywun i fyw i'r tŷ nesaf, er mai Saeson oeddynt. Roedd yr eiddo wedi bod yn wag cyhyd ac yn dirywio, ac yn fygythiad i'w thŷ hithau hefyd am fod y ddau yn gyswllt.

Ar wahân i hynny roedd hithau'n bur unig: cyfoedion wedi mynd a hithau'n weddw, ac yr oedd Meg, ei hen gyfeilles olaf wedi ei chludo i gartref ar yr arfordir. Byddai yn mynd yno unwaith yn y pedwar amser ar daith drafferthus, er nad oedd yr ymweliadau rheiny mor ddifyr bellach. Roedd Meg wedi dechrau mynd yn anghofus — hynny yw — o faterion y presennol, er fod ei chof pell weithiau yn rhyfeddol.

Mam a merch oedd y bobl newydd: Helen a Judith Coles o Nottingham. Cafodd Mrs Jones wybod y ffaith ddiwethaf honno pan sylwodd ar yr enw ar y fan ddodrefn a ddaeth â hwy. Nid ei bod hi'n fusneslyd. Credai y câi rhywun wybod llawn cymaint yn y diwedd heb holi. 'Mi ddeudith pawb cymaint â mae nhw isio i chi wybod amdany'n nhw p'run bynnag.'

Yn y cyswllt yma beth bynnag roedd hi'n iawn. Daeth y ddwy gymdoges newydd yno i gyflwyno eu hunain a bwrw eu boliau heb fawr berswâd. Erbyn deall gweddwyd oedd Helen Coles hefyd; ei gŵr wedi ei ladd mewn damwain yn rhyw ffatri. Roedd hi wedi dod ag achos o esgeulustod yn erbyn y cwmni ac wedi ennill iawn sylweddol. Gyda hwnnw a gwerth ei thŷ, penderfynodd adael yr ardal lle bu iddi y fath loes, a dod i Gymru i ddechrau bywyd newydd.

Roedd Judith yn digwydd bod mewn oedran parod i ddechrau yn yr ysgol gyfun Gymraeg, a chasglodd Mrs Jones oddi wrth agwedd y ddwy, eu bod yn selog am ymroi i'r gymdeithas leol.

Fu hynny fodd bynnag ddim mor hawdd i Judith. Er ei bod hi'n ferch ddeallus tu hwnt, roedd hi'n cario'r groes sydd mor aml yn gysylltiedig â'r gyneddf honno — roedd hi'n sensitif. Ac efallai mai ei bai hi, cystal ag un ei chyd-ddisgyblion, oedd iddi gael trafferth i sefydlu yn ei hysgol newydd. Ond yr oedd yna genfigen.

Roedd Lleucu a Branwen, un yn ei dosbarth a'r llall oed yn hŷn, yn amlwg o'r farn mai dim ond eneiniedig Duw â ddylai fod yn sgrifennu'r math o Gymraeg ag y daeth Judith yn feistres arno yn fuan, na chwaith ond brodorion a ddylai gymryd diddordeb yng ngweithgareddau Cymdeithas yr

Iaith.

Roedd Judith hefyd yn fawr ei diddordeb yn y Celtiaid. Roedd hi hyd yn oed wedi sgrifennu at y Dr Anne Ross am wybodaeth yng nghylch eu crefydd, eu cred yn yr Arallfyd, a gŵyl Samain ar Galan Gaeaf, ac wedi cael atebiad cynhwysfawr.

Ddarfu'r ffaith i'w mam gael swydd yn sydyn yn siop y crochenwr, chwaith ddim lleihau dim ar y sylw a gai gan ei phoenydwy. Roedd eu malais yn ddigon arteithiol pan oedd wedi ei gyfyngu i sylwadau di-chwaeth yn unig, ond datblygodd i fod yn fwy ymarferol. Daeth i'r dosbarth un prynhawn i ganfod ei llyfrau wedi eu gwasgaru ar y llawr. Dro arall tafliwyd ei anorac lych-dafll allan drwy'r ffenest i'r glaw.

Ond er hyn i gyd, roedd gan yr eneth un cysur mawr parhaol. Ar ôl oriau gwyddai y byddai Barbel ar yr aelwyd yn ei disgwyl. Roedd hi wedi cael Barbel yn gath fach pan fu farw ei thad. Roedd honno erbyn hyn yn anifail bach blewog hoffus du a gwyn, a rhywbeth od o ddeallus yn ei hymddygiad — wel dynol bron. Roedd hi wedi cartrefu hefyd yn fuan, a byddai o gwmpas Judith yn gyson, ac yn y nos cysgai ar ei gwely. Byddai yn dod i fyni'r grisiau ar ôl i'r golau gael ei ddiffodd, ac yn neidio ar y gwely. Byddai Judith wedyn yn ei themlo yn crwydro i chwilio am le esmwyth i orwedd, ac yn clywed ei grwndi. Yn rheolaidd bob bore, byddai Barbel yn symud ar wely Helen tua saith, a llyfu ei hwyneb i ddweud ei bod yn amser codi.

Roedd Mrs Jones hithau wedi dotio at y gath, a hi fyddai yn gofalu amdani yn ystod y dydd pan fyddai'r ddwy ferch allan. Yn groes i gyfarwyddiadau'r diogelwyr, byddent yn gadael top ffenestr y gegin yn agored, fel y gallai'r gath fynd a dod fel y mynnai.

Daeth ei hysbryd cymdogol â bendithion i Mrs Jones yn ogystal. Byddai un o'r ddwy ferch yn galw yn rheolaidd i ofyn iddi â oedd ganddi rhyw anghenion o'r siopau, a doedd ddim gan Helen bicio i lawr i'r arfordir yn ei char trôs y Suliau. Drwy hynny yr oedd Mrs Jones yn cael gweld ei hen gyfeilles yn amlach o lawer.

CARPEDI GLÂN

Mynnwch driniaeth
STIMVAK
gyda'r offer mwyaf
modern, diweddaraf,
sydd ar gael. Am
fanylion cysylltwch â

**TEGID
PRITCHARD**
CANOLFAN CARPEDI
WAUNFAWR 650291
hefyd ail-osod carpedi

GERDDI GLASCOED

(Ger Capel Glascoed)
PENISARWAUN

I'ch gardd
fod ar ei orau
galwch heibio
neu ffoniwch

870453

Aled Jones

Peiriannydd
Gwres Canolog
a Plymio
**4 Bryn Eglwys
PENISARWAUN
Ffôn Llanberis
871047**

Ond daeth anffawd yn sydyn. Pan ddaeth Judith o'r ysgol un prynhawn, dyna lle'r oedd Barbel ar lawr y gegin yn mewian yn ddidor, ac wedi baeddu. Sylwodd yr eneth ddim ar y pryd fod top y ffenestr wedi cau.

Ymhen duddydd neu dri fodd bynnag, roedd hi'n amlwg nad oedd y gath yr hyn y dylai fod. Roedd hi'n dal i fewian yn barhau fel pe bai mewn poen. Rhoddodd y gorau i ddod ar y gwely, a sylwodd Helen nad oedd hi'n gallu ymgeleddu ei chôt flewog drwchus. Roedd honno wedi mynd yn gnotiau oddi hani.

Mrs Jones oedd y gyntaf i gynnig awgrymiad synhwyrol ynglŷn â'i chyflwr. 'Mae'n bosib iawn,' meddai hi, 'ei bod hi wedi taro cliced y ffenast wrth neidio drwodd, a bod honno wedi syrthio ar asgwrn ei chefn'.

Aeth y fam a'r ferch â'r eglurhad yma i'w canlyn pan aethant â'r gath at y milfeddyg. Cadarnhaodd yntau ddamcaniaeth Mrs Jones fel un synhwyrol, ac fe ddwedodd fwy. Doedd yna ddim mendio i Barbel. Awgrymodd mai'r peth caredicaf i arbed iddi chwaneg o boen, oedd ei difa.

Doedd Judith wrth gwrs ddim am dderbyn hynny. Mynnodd fynd â Barbel adref gyda hi, ond brwydr ofer oedd hi. Aeth y gath i gyflwr mor druenus mewn byr amser nes yr oedd yn loes i'w gwyllo.

Penderfynodd Helen un diwrnod felly, yng ngwrthgefn ei merch, i fynd â'r gath yn ei hól at y milfeddyg a'i gadael. Pan ddychwelodd Judith o'r ysgol, gellir dychmygu'r fath anghydfod â fu rhyngddi â'i mam. Roedd hi mor eithafol ei hatgasedd fel y gorfu i Helen alw ar Mrs Jones yno i ymresymu â hi.

Ond thyciodd dim. Aeth Judith i rhyw iselder, ac yr oedd hi'n gyndyn o fynd i'r ysgol. Crafai pob esgus tros aros gartref, a pharhaodd y cyflwr yma arni tros fisoedd yr haf nes cael effaith andwyol ar ei haddysg a'i arholiadau. Bu Helen yn gweld y prifathro, ac wedyn aethpwyd â'r eneth gyndyn at y meddyg. Chanfu hwnnw ddim o'i le arni, ond dywedodd fod ei nerfau yn grybïbion. Anogodd ei mam i fynd â hi i rhywle am gyfnod i newid amgylchfyd.

Aberthodd Helen lawer i fynd â Judith am fis ar y Cyfandir, ond ar ôl dychwelyd mewn pryd i wynebu tymor y gaeaf, doedd gan yr eneth ddim mymryn mwy o frwdfrydded at ysgol. Dechreuodd yr hydref a'r nosweithiau byrion lusgo ymlaen gyda'r un hen ddiiflasod.

Ond daeth Judith i lawr i'w brecwast un bore yn llawn bywyd ac ar ben ei digon. 'Gesiwch, mam,' meddai hi, 'beth ddigwyddodd neithiwr?'

'Wn i ddim. Gefaist ti freuddwyd hyfryd?'

'Mi ddaeth Barbel i edrych amdanaf. Mi neidiodd ar y gwely fel y byddai hi a cherdded o gwmpas a chanu ei grwndi.'

Wnaeth Helen ddim gwawdio. 'Taw di. Dyna ryfedd,' meddai gan gofio am ddychymyg byw ei merch.

'Wyddoch chi pwy noson oedd hi?'

Ond doedd gan Helen fawr o wybodaeth am galendr y Celtiaid.

'Samain wrth gwrs, pan mae'r Arallfyd yn agos iawn atom ni.'

'Taw di,' meddai ei mam wedyn o ddiffyg dim callach i'w ddweud. Ond doedd waeth ganddi beth oedd yr enw cyn belled â'i fod wedi dod â newid mor ryfeddol yn ei merch.

Ac yr oedd yn newid syfrdanol. Dechreuodd Judith fynd i'r ysgol yn rheolaidd, ac yr oedd ei holl agwedd wedi newid. Ni faliai ddim bellach am ei phoenydwyr, a daethant hwythau i ddeall hynny.

Erbyn hyn roedd ymweliadau Barbel â Judith yn y nos yn amlhau, a doedd gan Helen ddim dewis ond bellach goelio profiadau Judith a derbyn y phenomenon yn ddi-amod. Ond yn y diwedd aeth yn dreth arni beidio â rhannu'r wybodaeth â rhywun, ac o ddewis, Mrs Jones drws nesaf oedd honno, ac yr oedd Helen yn disgwyl rhyw eglurhad o'r cyfeiriad hwnnw, siomiant â gafodd. Y cwbl a oedd gan yr hen fusus i'w ddweud oedd: 'Tewch da chi. Digri yntē — chlywais i erioed y fath beth.'

Yn gynnar yn y flwyddyn newydd fodd bynnag, deffrowyd Mrs Jones un bore gan weiddi mawr a churo. Erbyn iddi agor, pwy oedd yno ond Helen, yn ei choban a golwg fel un allan o'i phwyll arni, a'r cwbl â gai Mrs Jones ganddi oedd: 'Judith — o Judith fy hogan fach i! Mae hi'n waed i gyd! Dowch, o dowch!'

Dilynodd Mrs Jones hi i'r tŷ nesaf, ac i fyny'r grisiau i lofft Judith, ac yno yn ei wynebu roedd yr olygfa fwyaf arswydus. Roedd Judith yn ei gwely yn welw a llonydd, a'r dillad o'i chwmpas yn foddfa o waed.

Roedd Mrs Jones wedi bod yn nyrs filwrol adeg y rhyfel, ond serch ei disgyblaeth a'i chynefindra ag erchyllderau, cynhyrfwyd hi am funud, ond meddiannodd ei hun ac aeth at erchwyn y gwely, ac yr oedd yn gwybod cyn cyrraedd fod y ferch yn farw. Sylwodd fod yna dwll bychan ar ochr ei gwddf. Yna

tywysodd Helen i lawr y grisiau, ac anfonodd am yr awdurdodau arferol mewn amgylchiadau o'r fath.

Cyn diwedd yr wythnos, claddwyd Judith ym mynwent y pentref. Roedd y prifathro wedi dymuno anfon aelodau o'r dosbarth i'r cynhebrwng, ond gwrthwynebodd y fam. Serch hynny, mentrodd rhai yno, ac yn eu plith yr oedd Lleucu Roberts.

Ymhen y rhawg cynhaliwyd cwest. Doedd neb ar gael i roi unrhyw dystiolaeth ymarferol ond Helen a Mrs Jones. Roedd y ferch wedi gwaedu i farwolaeth yn ystod y nos; dyna'r unig ffaith a sefydlwyd. Dadlennwyd fodd bynnag o angenrheidrwydd, fel yr oedd hi wedi bod trwy gyfnod o iselder, a'r farn gyffredinol oedd fod y rheithgor yn tueddu i gredu mai hunanladdiad ydoedd, ond er mwyn y fam, penderfynwyd ar ddedfryd agored.

Yn ystod y cyfnod yma, bu Mrs Jones yn noddfa ac angor i Helen. Roedd yr hen wraig wedi mynd erbyn hynny i braidd arswydo colli ei chymdoges, ond doedd raid iddi ddim pryderu. Dywedodd honno mai yno y buasai yn cartrefu bellach yn ymyl ei merch.

Ymhen rhyw fis wedyn, er mwyn symud ei meddwl, penderfynodd Helen fynd i lawr i'r arfordir am dro ac aeth â Mrs Jones i'w chanlyn. Tra bu hi yn y siopau, cafodd yr hen gyfeilles gyfle i fynd i gartref yr henoed at Meg. Roedd honno wedi cael cyfnod da oddi wrth y gwenygon, a doedd byw na marw na chawsai fynd â Mrs Jones i'r caff bach gerllaw am baned a sgwrs.

Wedi eistedd wrth y bwrdd ac archebu te a theisennau, gofynnodd Meg yn sydyn.

'Sut y doist ti? Gêst ti siwrna go lew?'

'Do'n tad. Cael fy nghludo nes i gan hogan tŷ nesa.'

'O! — pwy ydy hon felly?'

'Wel yr hogan ddaru golli ei merch. Wyt ti ddim yn cofio fi'n deud wrth ti'r tro dwaetha?'

'Na, sgin i ddim co' hogan.'

'Yr hogan fach honno y cawson ni hyd iddi wedi marw yn ei gwely yn y bore; wedi gwaedu i farwolaeth. Mae'n rhaid dy fod ti'n cofio.'

'Cymar deisan arall,' meddai Meg. 'Fy nhrif i ydy o cofia.'

'Roedd o'n ofnadwy wyddost ti,' daliodd Mrs Jones yn gyndyn ar y pwnc. 'A'r gwaetha ydy, does 'na neb byth ddim callach sut.'

Ddwedwyd dim wedyn am blwc, ond yn sydyn gofynnodd Meg.

'Oes ganddyn nhw gath?'

'Mi oedd, ond mi ddaeth rhywbath iddi hi. Mi fuo rhaid ei difa hi — ers tro rŵan. Pam?'

'O — ne mi roeddwn i'n mynd i ddeud . . . Yli, tyrd yn dy flaen. Estyn at y cêcs 'na.'

Ond roedd gan ei chyfeilles ddigon ar ei phlât ar y pryd.

'Ia,' meddai hi yn y diwedd. 'Be' oeddat ti'n mynd i ddeud hefyd?'

'Gneud i mi gofio am rhyw stori fydda mam yn ddeud erstalwm,' meddai Meg. 'Un o Eifionydd oedd mam o'r dechra wyddost ti.'

'Ia mi wn,' meddai Mrs Jones. 'Pa stori?'

'Roedd 'na rhyw ddau grwt — hogia bach — yn cydoesi hefo mam yn y pentra. Roedd gan rheiny gath, a honno yn cysgu hefo nhw. Dyna pam na fydda mam ddim yn caniatu i gath ddwâd yn agos atan ni pan oeddan ni'n blant.'

'Pam yn eno'r trugaradd. Mae nhw'n bethau digon hoffus.'

'Wel mi gawson yr hogyn bach hwnnw hefyd wedi gwaedu yn y nos. Y gath yli wedi dechra llyfu ei wddw fo pan oedd o'n cysgu, ac wedi dal ati a mynd drwadd at y weithian fawr. Mi rydw i'n cofio mam yn . . .'

Ond aeth y peth yn sydyn tros feddwl yr hen Feg.

Wrth weld ei chyfeilles yn sodro ei chwpan i lawr yn glec a syllu arni'n syn, ychwanegodd, 'Wel, tyrd yn dy flaen, cymar gacan arall, fy nhrif i ydy o.'

LANSIO APÊL I DACLUSO MYNWENT LLANDDEINIOLEN

Mewn pwyllgor eglwysig yn Llanddeiniolen, a gynhaliwyd ar nos Fawrth, 26 Ionawr, mynegwyd cryn dipyn o bryder ynglŷn â chyflwr cyffredinol mynwent Llanddeiniolen.

Penderfynwyd lansio apêl i godi arian er mwyn tacluso ac adfer y fynwent i gyflwr boddhaol.

Bydd mwy o wybodaeth am yr apêl yn y rhifyn nesaf o'r Eco.

IEUAN WILLIAMS

Glanffrwd
DEINIOLEN
Llanberis 870484

- ★ Bysiau o 12 i 53 sedd
- ★ Teithiau Lleol a Thramor
- ★ Gwaith Contract
- ★ Telerau arbennig i bensïynwyr, myfyrwyr a phlant ysgol

ROYAL VICTORIA HOTEL

LLANBERIS 870149

- ★ Bwyd da ★ Cwrw da
- ★ Cwmni da

ERIC JONES

PENISARWAUN

Ffôn: 872421

PEINTIO • PAPURO • MÂN ATGYWEIRIO

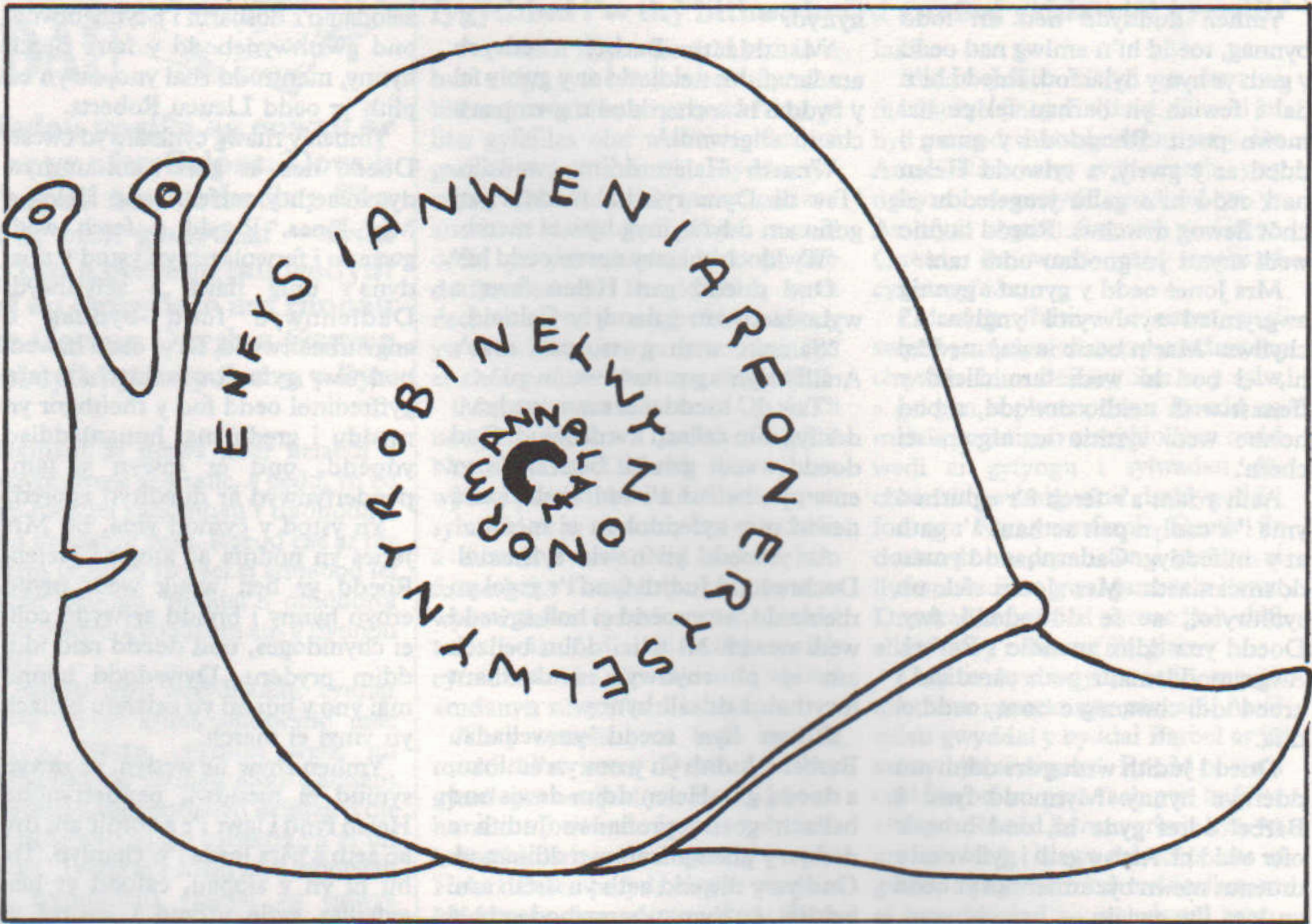
- ★ Prisïau rhesymol
- ★ Spreio tu mewn a thu allan
- ★ Estimates am ddim

ECO'R IFANC

ENWAU PWY SYDD YN CUDDIO YNG NGHRAGEN Y FALWEN?

CROESAIR CHWEFROR

1. Mae rhai yn galw Chwefror yn fis ____.
2. Pan mae hi'n flwyddyn naid bydd dau ddeg ____ diwrnod yn Chwefror.
3. Bydd cap gwyn o ____ i'w weld yn bur aml ar yr Wyddfa yn ystod Chwefror.
4. Pan ddaw Chwefror dywed rhai fod y ____ drosodd a'r gwanwyn ar y ffordd.
5. Ar ôl Chwefror daw ____.
6. Nid yw'n gynnes iawn yn Chwefror. A dweud y gwir mae'n aml yn ____ iawn.
7. Cyn Chwefror daw ____.

1				CH			
2				W			
				3 E			
4				F			
		5		R			
				6 O			
7				R			

ADOLYGIAD

Wyddoch chi sut mae chwarae 'Mwmi Mam-gueddfa', 'Tennis Gair', 'Penliniau Clwc ac Arian' neu 'Cam Gwag'? Na wyddoch!

Wel, mae'r atebion i'w cael mewn llyfr hynod o ddifyr a gyhoeddwyd yn ddiweddar o'r enw **GEMAU PARTI A THRICIAU DWL**.

Mae'n lyfr ardderchog am syniadau doniol ar gyfer gemau parti, ac mae'n siŵr o apelio at y rheini sy'n hoffi rhyfeddu eu ffrindiau a thynnu coes eu teulu.

Pris y llyfr yw £2.95 ac fe'i cyhoeddwyd gan Wasg Carreg Gwalch.

Tennis Gair

Gêm i ddau ei chwarae ar y tro.

Sut mae chwarae TENNIS GAIR

1 Mae person nad yw'n chwarae yn dewis testun, e.e. llysiâu.

2 Mae un o'r chwaraewyr yn dechrau drwy ddweud, e.e. "Bresych".

3 Rhaid i'r ail chwaraewr enwi llysiâuyn arall o fewn tri eiliad.

4 Ymlaen â'r gêm hyd nes y bydd un ohonyn nhw'n methu â meddwl am llysiâuyn arall. Yfo sy'n colli.

5 Yr enillydd sy'n dewis testun y gêm nesaf.

Mae modd i chi nodi testunau ar ddarnau o bapur a defnyddio'r rhain i ddewis beth sy'n dod nesaf.

1 ILYSIAU

2 FFA

3 PYS

WIL A'R ALLIGATORS

Erbyn heddiw mae yna ffordd osgoi heibio i lawer pentref a thref, a llawer o bobol erbyn hyn wedi anghofio sut le oedd canol ambell i bentref. Fe'm magwyd i mewn pentref lle'r oedd dwy o briffyrdd Cymru — yr A5 a'r A55 — yn ymuno â'i gilydd. Erbyn heddiw gwibio heibio ar hyd ffordd osgoi Bangor wna'r drafndiaeth, a neb bellach yn clywed 'yr hwyrol garol o'r clochdy'. Ar ddiwedd y 50au fe benderfynwyd lledu'r ffordd lle y cychwynai'r A55, ac roedd yn rhaid cael gwyliwr (*watchman*) ar oruchwyliaeth nos. Roedd gan y gwyliwr gwt bach, a'r rhwyll dân (*brazier*) crasboeth i'w gadw'n gynnes. Y gwyliwr oedd Wil Jones. Roedd Wil yn dad i gantores enwog a newidiodd ei henw o'r Gymraeg i'r Saesneg ac yn dad hefyd i chwibanwr a chwaraewr organ-geg un o grwpiau hynaf Cymru (grŵp sy' mewn gwirionedd 'yn dal i ganu'). Yr oedd gan Wil Jones ddawn arbennig i ddweud stori celwydd golau. Byddai fy mrawd a minnau yn mynd ato'n aml am stori. Fel arfer, roedden ni wedi mynd a thatws efo ni i'w rhoi yn y rhwyll dân, a dyna ni fwyd ac adloniant am y noson. Rwy'n cofio un stori am Wil yn yr Unol Daleithiau — medda fo!

Roedd Wil wedi cyrraedd tref New Orleans, porthladd pwysig wrth aber un o afonydd mawr y byd. I fyny'r afon o New Orleans roedd y planhigfeydd cotwm. Roedd Wil yn gweithio ar y cychod stêm a hwyliai o New Orleans i'r planhigfeydd i nôl cotwm.

Roedd hwn yn waith peryglus iawn. Roedd rhaid i gwch Wil — y *Tinkerbelle* — hwylio trwy diriogaeth y llwyth mwyaf anwaraidd o Indiaid Cochion a welwyd erioed. Roeddynt mor wyllt fel eu bod yn gwneud i lwyth yr Apaches edrych fel plant ysgol feithrin. Rhai gwyllt iawn oedd llwyth yr Oma-oma! Eu hoff bleser oedd tanio saethau tân at y cychod cotwm. Doedd dim dianc i'r sawl oedd ar y cwch, oherwydd doedd dim pwrpas i neidio dros yr ochr. Roedd alligators yn llechu yn yr afon — y rhai mwyaf a welsoch erioed, chwedl Wil. Roedd eu dannedd mor fawr a miniog nes gallu cnoi braich neu goes ar un brathiad. Roedd Wil yn crynu wrth adrodd y stori gan fod y digwyddiadau mor fyw yn ei gof.

Cafodd y cwch ymosodiad ar un siwrnai. Roedd y saethau tân yn hedfan trwy'r awyr. Roedd rhaid hwylio'n gyflymach er mwyn dianc. Galwyd am fwy o goed yn dannwydd i'r boileri i droi'r olwyn fawr a yrrai'r cwch ymlaen. Roedd y fflamau'n tasgu, a'r criw yn llifio unrhyw ddarn o goed oedd ar gael. Roedd yn ymddangos ar ben

gan na allai'r criw dorri'r coed yn ddigon cyflym.

Dyna pryd y daeth Wil i'r adwy. Gafaelodd mewn darn o raff oedd ar y dec, ac fel rhyw hen fôr leidr, rhoddodd gyllell rhwng ei ddannedd. Gwyddai yn iawn os âi i'r dŵr y byddai'r alligators yn ymosod arno. Ond dyna'r bwriad! Daeth dau alligator amdano, â golwg llwglyd iawn arnynt. Gwelai Wil y ddwy safn yn agored yn barod i'w lyncu.

(Ac yna, pan fyddai cegau fy mrawd a minnau yn llydan agored, byddai Wil yn dweud na fedrai orffen y stori. Gwyddai Wil y byddem yn siŵr o gwyno. Ond yna, os byddem yn addo bod yn blant da a gweithio'n galed yn yr ysgol, byddai Wil yn mynd ymlaen â'r stori. Roedd y ddau ohonom yn barod i addo unrhyw beth!)

Fel roedd safnau'r alligators ar gau, cymerodd Wil y rhaff a'i chlymu o'u cwmpas. Roedd eu cynffonau yn chwipio'r dŵr. Cododd Wil o'r dŵr fel Tarzan, a thaflu'r ddau alligator ar fwrdd y *Tinkerbelle*. Ymhen chwinciad roedd rhai o'r criw wedi rhaffu'r ddau anghenfil ar y dec. Torrwyd y rhaff oedd o amgylch eu safnau. Roedd eu safnau'n agor a chau yn gyflym gan eu bod wedi gwylltio gymaint. Mater bach wedyn oedd rhoi unrhyw ddarn o bren oedd ar gael yn safnau'r alligators. Roedd cystal ag unrhyw lif-draws! Llyncai'r boiler y coed yn awchus, a hwyliai'r *Tinkerbelle* i lawr yr afon i ddiogelwch New Orleans. Roedd pawb yn curo cefn Wil nes ei fod yn teimlo fel hen ŵr, a chymaint yn ysgwyd ei law fel bod peryg i'w fraich ymestyn at ei ben glin. Roedd mor enwog fod dyn o'r America wedi dyfeisio rhywbeth o'r enw camera i dynnu llun.

A'r alligators? Na, ni throwyd hwy yn fagiau llaw i ferched. Mynnodd Wil eu bod yn cael dychwelyd i'r afon. Wyddai neb pryd y byddai eu hangen rywdro wedyn!

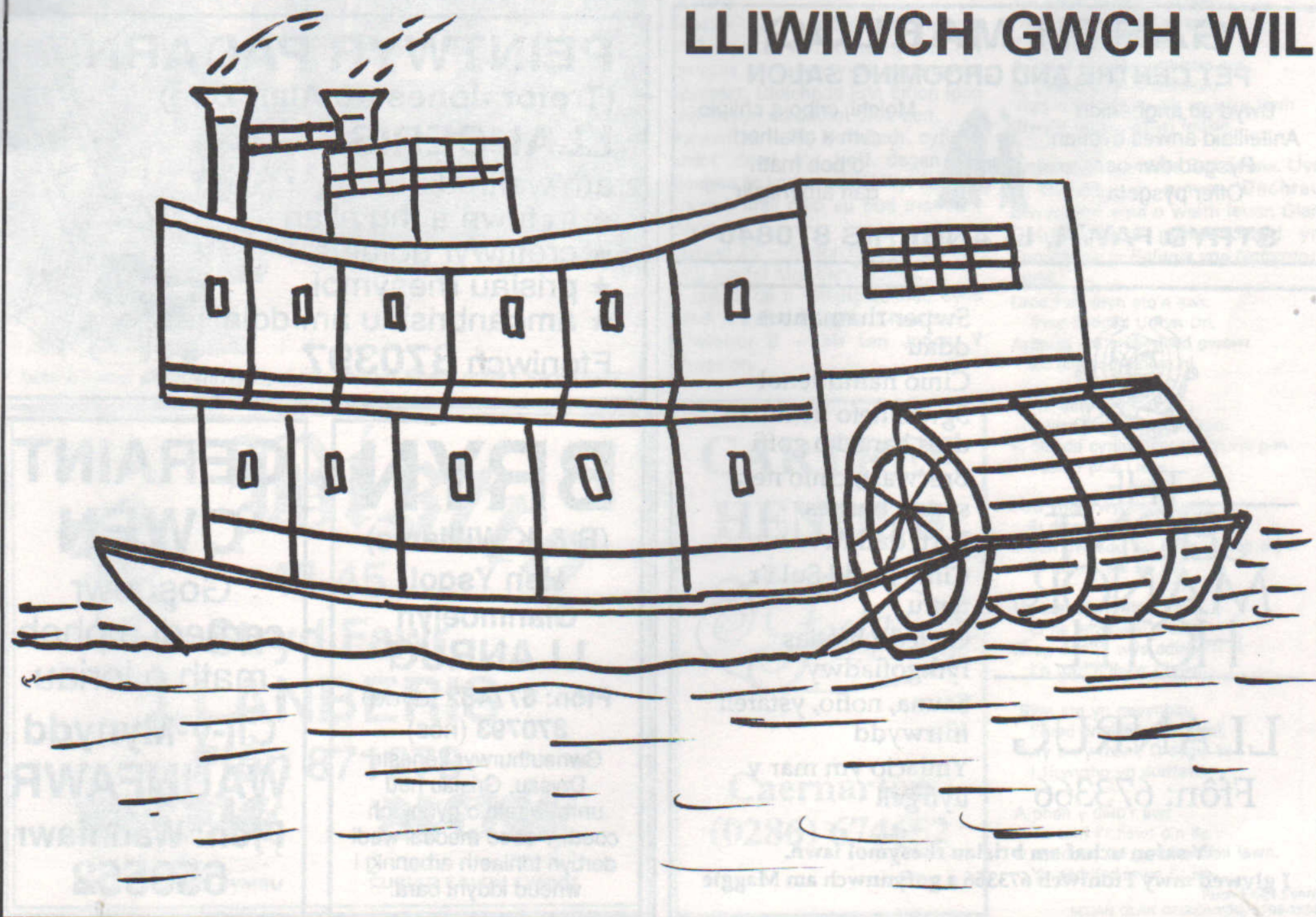
Ia, un da oedd Wil am stori. Y dyddiau hynny, cyn bod teledu yn ein tŷ ni, cawsom gip lliwgar ar wledydd pell trwy lygaid Wil.

Faint o dditectif ydych chi blant? Beth am geisio ateb y cwestiynau yma sydd wedi ei seilio ar y stori.

1. Ym mha bentref mae'r hen A5 a'r A55 yn cyfarfod?
2. Pa gastell sydd wrth ymyl y pentref?
3. Pwy yw merch a mab Wil?
4. Beth yw enw'r hen grŵp sy'n 'dal i ganu'?
5. Wrth geg pa afon y mae New Orleans?
6. Gwnaed ffilm enwog o ddyddiau olaf Davy Crockett. Beth oedd enw'r ffilm?

Mae'r atebion ar dudalen 12.

LLIWIWCH GWCH WIL

CWM-Y-GLO

Mrs Iris Rowlands, Glanrafon. Ffôn: 872275

Llongyfarchiadau i Karen, Rhes Bryn, a John ar eu dyweddïad.

Gwellhad buan: Dymunwn wellhad llwyr a buan i Mrs Ella Morris (Nain Becws) ar ôl derbyn triniaeth yn Ysbyty Gwynedd. Hefyd i Jennifer, 4 Dôl Afon, ar ôl ei damwain.

Diolch: Dymuna Idwal Williams, Elidir View, Bwlch, ddiolch o galon i'w deulu, ffrindiau a chymdogion am yr holl gardiau a'r anrhegion a dderbyniodd ar ddathlu ei ben-blwydd yn 70 oed.

Ysgol Gymuned Cwm-y-glo: Blwyddyn Newydd Dda i chwi. Ar ôl holl brysurddeb diwedd tymor y Nadolig mae pethau reit dawl ar ddechrau 1993.

Anfonwn ein cofion gorau at Jennifer Jones, Blwyddyn 4. Cafodd Jenny ddamwain ddrwg iawn ar ei beic newydd sbon ar ddydd Gŵyl San Steffan. Diolch byth ei bod yn gwella'n dda ac y bydd yn ôl gyda ni cyn bo hir.

Mrs Diane Pritchard, Stryd Ceunant, Llanberis, oedd enillydd gwobr gyntaf Clwb yr Ysgol am fis Rhagfyr. Aeth yr ail wobwr i Mrs Rhian Jones, Bron Eryri.

Ar Ionawr 18fed daeth Jên Dafydd, Swyddog Datblygu yr Urdd yn Eryri, i'r ysgol i sgwrsio am weithgareddau mudiad yr Urdd. Cafodd y rhieni wahoddiad i ymuno â'r plant a chael cyfle i holi. Gobeithio y bydd hyn yn fodd o ennyn awydd i ail-sefydlu cangen o'r Urdd ym mhentref Cwm-y-glo. Os oes gan unrhyw un o drigolion y pentref ddiddordeb i helpu mewn unrhyw faes, byddwn yn falch iawn o glywed gennych.

Diolch o galon i'r rhai anfonodd

ddillad a nwyddau i'r ysgol ar gyfer trigolion anffodus Bosnia. Maent bellach ar eu taith bell yn y lori.

Clwb Pobl y Cwm: Ar Ragfyr 10fed, wedi gwahoddiad gan Mrs Hughes ein ysgolfeistres i ymuno â'r plant, cawsom brynhawn difyr dros ben yn eu cwmni. Bu'r cyngerdd gan y plant yn hyfryd, a phob uno'r hynaf i'r ieuengaf yn cymryd rhyw ran, a dotiem atynt yn gallu trin cymaint o wahanol offerynnau cerdd, heb anghofio y darnau llafar a lleisiol. Baint a chalondid oedd cael eu clywed.

Cawsom gyfle am sgwrs â'r plant tra'n rhannu byrddau lluniaeth ysgafn y bu rhai ohonynt yn helpu ei ddarparu, a daethom i gyd adref gyda llestr bach o ddail ac euron y Nadolig.

Diolchod Mr Hughes, y llywydd, i Mrs Hughes a'i chyd-athrawesau am y croeso cynnes, a'u llafur arbennig gyda'r plant.

Yng nghyfarfod mis Ionawr llyfr y diweddar Athro Bedwyr Lewis Jones gafodd ein sylw ac yn gweld iddo roi eglurhad ar enw Cwm-y-glo.

Rhywsut fe arweiniodd hyn ni at gwestiwn pa mor bwysig gennym yw man, ardal neu sir ein geni, a rhaid oedd cyfaddef yn y diwedd bod tynfa a diddordeb yn y manau hynny, er bod oddi yno ers amser hir. Pnawn difyr iawn.

Mrs E. Hughes a Miss E. Hughes ofalodd am y baned a Mrs G. Chick am y raffl a Miss E. Hughes a'i enillodd.

Cefnogwch ein Hysbysebwy

BALCHDER WAVELL

A barnu oddi wrth y llun uchod o Wavell Roberts, mae'n syndod bod ganddo le i gig o gwbl yn ei siop ar Ffordd yr Orsaf yn Llanrug y dyddiau yma. Arddangos tlysau a enillwyd mewn dwy ffair bwysig y mae Wavell. Roedd y Supreme Champion Beef a brynodd yn Gaerwen yn ddiweddar wedi ennill

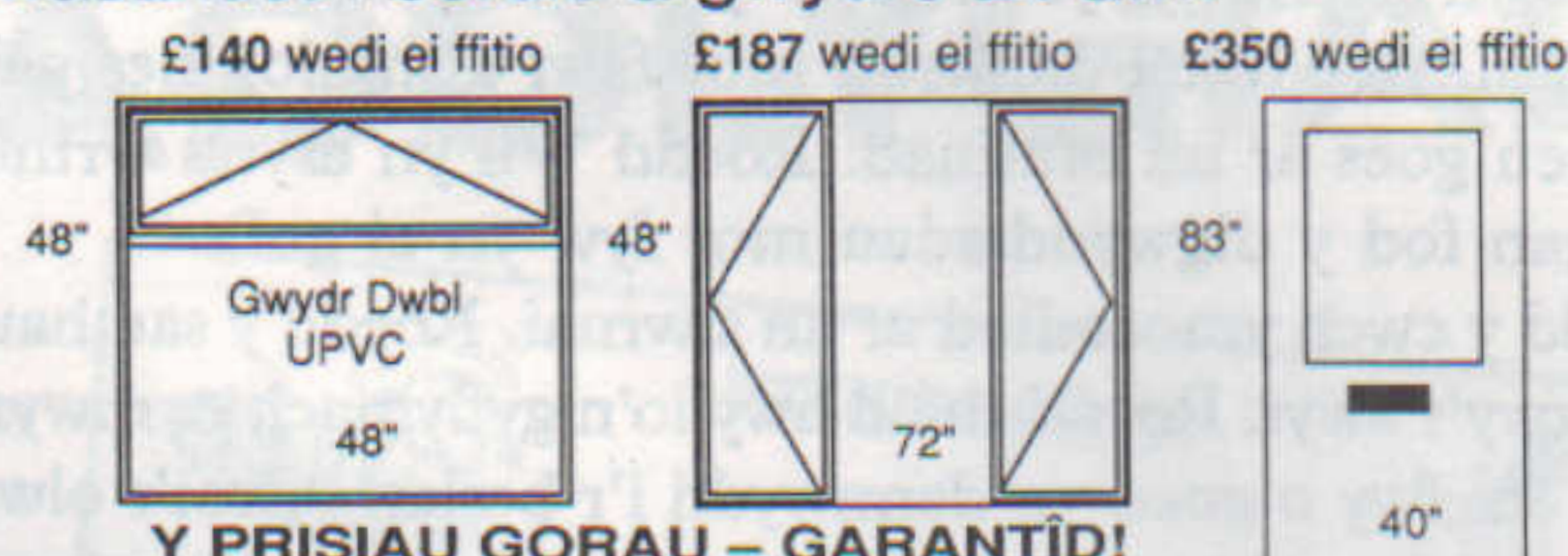
y wobwr gyntaf yn Ffair Aeaf Môn, a'r ail wobwr yn Ffair Smithfield.

ATEBION o dudalen 11

1. Llandegai
2. Castel y Penrhyn
3. Helen Wyn (Tammy Jones) a Now
4. Hogiau Llandegai
5. Mississippi
6. Yr Alamo

BARRY'S GLASS

- am Ffenestri a Drysau UPVC • Estimates am ddim
- Gwydr a gwydro o bob maint • Ffenestri Gwydr Dwbl
- Gwasanaeth bordio a gwydro 24 awr.

Y PRISIAU GORAU - GARANTID!

CAMELOT, PENISARWAUN
871144 (Dydd) 871774 (nos)

GARTH MAELOG

PET CENTRE AND GROOMING SALON

Bwyd ac anghenion
Anifeiliaid anwes bychan
Pysgod dwr oer
Offer pysgota

Molchi, cribo a chlipio
cwn a chathod
o bob math
gan arbenigwr

STRYD FAWR, LLANBERIS 870840

THE SEIONT MANOR HOTEL

LLANRUG

Ffôn: 673366

Y safon uchaf am brisiau rhesymol iawn.
I glywed mwy Ffoniwch 673366 a gofynnwch am Maggie

Swper rhamantus i ddau
Cinio hamddenol
Sgwrs hefo ffrindiau dros baned o goffi
Brecwast, cinio neu swper busnes
Parti dathlu
Cinio Dydd Sul i'r teulu
Gwledd brodas fythgofiadwy
Sauna, nofio, ystafell ffitrwydd
Ymlacio ym mar y llyfrgell

PEINTWYR PADARN

(Trefor Jones ac Alan Bee)

LLANBERIS

am waith da ...

- ★ tu fewn a thu allan
 - ★ crefftwyr gofalus
 - ★ prisiau rhesymol
 - ★ amcanbrisiau am ddim
- Ffoniwch **870397**

BRYN

(B & K Williams)

Hen Ysgol Glanmoelyn LLANRUG

Ffôn: 677482 (dydd)
870793 (nos)

Gwneuthurwyr ffenestri
Drysau, Grisau neu unrhyw fath o gynnyrch coed. Y coed meddal wedi derbyn triniaeth arbennig i wneud iddynt bara.

GERAINT OWEN

Gosodwr carpedi a phob math o loriau

Cil-y-Mynydd WAUNFAWR

Ffôn: Waunfawr
650552

PENISARWAUN

Mrs Ann Evans, Sycharth. Ffôn: 872407

Ysgol Gymuned Penisarwaun: Casglwyd y swm anrhydeddus o £72 tuag at Apêl Llid yr Ymennydd yn dilyn ein Gwasanaeth Nadolig. Yn y gwasanaeth perfformiwyd carol arbennig gan y plant. Awdres y garol yw Mrs Ann Thomas, ac ar fore dydd Nadolig fe berfformiwyd y garol ar y radio fel rhan o gystadleueth carolau. Dyma'r tro cyntaf i ni gystadlu fel ysgol yn y gystadleuaeth yma, ac fe ddaethom yn drydydd. Llongyfarchiadau mawr i'r carolwyr ac i Mrs Thomas yn arbennig.

Ni chawsom gystal hwyl yn y Gystadleuaeth Llyfrau, a methu â mynd ymlaen i'r ail rownd a wnaethom. Serch hynny dywedwyd wrthym ein bod ymysg y deg uchaf o dros hanner cant o ysgolion yn y gystadleuaeth. Cymryd rhan sy'n bwysig wrth gwrs ac fe gafodd aelodau'r tri thîm bleser mawr a boddhad o ddarllen y llyfrau. Cyflwynodd Mr Hywel James, y Llyfrgellydd, aelodau'r timau â thystysgrifau am gymryd rhan.

Yn ddiweddar cyflwynwyd nifer o blant â thystysgrifau nofio am gyflawni cyfres o weithgareddau ac ymarferiadau yn y pwll fel rhan o gwrs 'Challenge One'. Llongyfarchiadau i bawb am eu llwyddiant.

Testun thema plant Blwyddyn 5 a 6 y tymor yma yw 'Newidiadau', a ysgogwyd gan y ffaith ein bod wedi symud o'r hen ysgol i'r newydd, ac

o ganlyniad cafwyd newid mawr ym mywyd pob un ohonom.

21ain Oed: Blwyddyn Newydd Dda i chwi oll, ac yn arbennig i Dylan Pierce Williams, Bryn Rhydd, fydd yn dathlu ei ben-blwydd yn 21ain ar Ionawr 25ain a Sioned Roberts, Tai Croesion ar Ionawr 26ain. Pob bendith i'r ddau ohonoch.

Gwellhad: Anfonir y cofion anwylaf at gyfeillion sy'n sâl yn y pentref. Da clywed fod Mrs Elinor Jones, Heatherbank; Dylan Edwin Jones, Meillionydd; Huw Thomas, Bron y Gaer; Carys Jones, Pant Hywel a Carol Jones, 21 Bryntirion, yn gwella wedi triniaethau yn yr ysbyty.

Priodas Arian: Llongyfarchiadau a phob hapusrwydd eto i'r dyfodol i Victor a Gwenda Jones, 12 Bryntirion, ar achlysur eu Priodas Arian ar Ionawr 6ed.

Bosra: Rhagfyr 5ed gyda Mr Merfyn Jones a Mr Ifan Hefin Williams yn gweinyddu fe dderbyniwyd pedwar aelod ifainc yn gyflawn aelodau o Eglwys Crist. Mawr hyderwn y bydd Llion, Sioned, Arwel ac Osian yn ffyddlon i ddsgeidiaeth Crist.

Bedydd: Nos Fawrth, Rhagfyr 22ain, am 6 p.m. yng nghartref ei nain a'i thaid, Myfanwy a Dic Parry, bedyddiwyd Megan Glyn, merch fach Nia a William Oliver o'r Alban. Gweinyddwyd gan y Parch Dewi Morris, ef hefyd a briododd Nia a William.

Carolwyr llwyddiannus yr Ysgol gyda'u hyfforddwraig a'r gyfansoddwraig, Mrs Ann Thomas.

Neuadd Pentref: Nos Lun, Rhagfyr 21ain, yn y Neuadd Gymunedol, daeth nifer o'r pentrefwyr ynghyd i ganu'r hen garolau a gwrando ar blant yr ysgol yn canu carolau newydd gan gynnwys carol swynol a ddaeth yn drydydd mewn cystadleuaeth o safon uchel, ar fore'r Nadolig. Dymuna'r pwyllgor longyfarch yr ysgol, yn arbennig y plant a Mrs Ann Thomas, cyfansoddwr y garol a'r geiriau. Diolchir i aelodau'r pwyllgor am baratoi'r baned a'r mins peis.

Enillwyr Clwb Cant am fis Rhagfyr oedd — 1, Arwen Jones; 2, Anwen Jones; 3, E. W. Jones.

Slot 23: Balch ydym o gael gwylio Dafydd Meredydd, Pant Hywel, ar y rhaglen 'Slot 23' am 4.25 p.m. bnawn Llun. Pob dymuniad da eto i'r dyfodol.

Urdd Bentref:

Nos Fawrth, Ionawr 5ed — Noson o chwarae Bingo i ailgychwyn gweithgareddau wythnosol o hyn tan y Pasg.

Ionawr 12 — Daeth Mr Islwyn Williams â thri ffrind bach i'w dangos, hwyaden wyllt, cwningen a ffwlbart. Diolchodd Erin Eifion iddo am noson ddiddorol dros ben.

Ionawr 19 — 'Fy Hoff Beth', cyfle i'r plant ddod â'u hoff degan i'w dangos ac i ddweud gair byr i egluro i bawb arall pam eu bod mor hoff ohono.

Ionawr 26 — Noson o ganu 'Carioci' yng ngofal Mrs Beryl Jones.

Dyma rai o weithgareddau sydd wedi'u trefnu ar gyfer Chwefror: Chwefror 9 — Mr Len Jones, Y Groesion.

Chwefror 16 — Mrs Ann Thomas.

Gobeithir hyffordd parti dawnsio disgo ar gyfer yr Eisteddfod ynghyd ag unigolion i ganu ac adrodd.

Pedwar Ugain Oed: Dyma fel y canodd Idris Owen, Minffordd, Penisarwaun, ar achlysur dathlu ei ben-blwydd yn 80 oed ar y 6ed o Ragfyr 1992.

'Rwy'n bedwar ugain oed, fy merch,
Yn bedwar ugain union,
Ond rhaid cyfaddef byddai'n well
Petai fy nghymar ffyddlon
Yn sefyll wrth fy ochor 'nawr
A'i gwên a'i llygaid siriol,
I'm nerthu, er fy llesgedd blin
I dremio i'r dyfodol.

Bu'r daith yn hyfryd iawn, fy merch,
Dau enaid cryf yn uno,
A chodi mur rhag drygau'r byd
Nas gallai neb fynd drosto;
Ond daeth yr Angau du rhyw ddydd
A denu'm cymar ato;
'Does neb ond Duw ei hun a wŷr
Mor anodd oedd ffarwelio.

'Rwy'n ddiolchgar iawn i ti, fy merch,
Am estyn llaw mor sydyn
I'm tywys i o'r siglen erch
Y llithrais iddi wedyn;
A 'nawr yn bedwar ugain oed,
Er gwaetha'r holl dreialon,
'Rwy'n dweud yn glir ac eglur iawn
'Rwy'n hapus, ac yn fodlon.

Anfonwyd, gan Mrs Beti Evans, Llys y Gwynt, yr emyn 'Dechrau Blwyddyn' yma o waith leuan Glan Geirionydd a gyhoeddwyd yn *Emyniadur yr Eglwys yng Nghymru*, 1901.

Dros flwyddyn eto'n awr,
Trwy noddod Un yn Dri,
Arbedol ym a chododd gwawr
Un newydd arnom ni.

Er hir ddiffwytho'r tir
Y pen-gwinnlanydd mawr,
A bloedd cyfiawnder uwch ein pen
I dorri'r pren i lawr.

Hyd yma llwyddo wnaeth
Ei ddwys eiriolaeth Ef
Uwch gwaedd ein beiau o bob rhyw,
Er uchod yw eu llef.

Na themtiwn eto'n ffôl
Ei hir amynedd mawr;
Rhag dod yr wŷs ddialw'n ôl
I'n torri'n llwyr i lawr.

'Rŷm eto yn mwynhau
Ei rad driniaethau'n hael;
Trwy rin y rhain, O dyger ni
I ffrwytho yn ddiffael.

A phan y delo'r awr
I'n torri i'r llawr o'n lle,
O byddom, fel gwinwydden lawn,
Yn aeddfed iawn i'r Ne.

Parch EVAN EVANS
(IEUAN GLAN GEIRIONYDD, 1795-1855)

Y bobl ifainc a dderbyniwyd yn aelodau yn Bosra gyda'r swyddogion.

Bistro

43-45

Stryd Fawr
LLANBERIS

Ffôn 871278

CURIAD CALON CYMRU

CURIAD CALON CYMRU

CARTREF HENOED

Joelas

Caernarfon
(0286) 674652

LLANBERIS

Gwyneth ac Eifion Roberts, Becws Eryri. Ffôn: 870491

Enillwyr Clwb Ffrindiau Ysgol Dolbadarn 1/1/93 — £35: Jimmy Jones, 4 Stryd yr Wyddfa, Llanberis (179); £25: Glenda Williams, Siop y Gloch, Pen-y-groes (55); £15: Beryl Lewis, 3 Rhes Efrog, Llanberis (124); £10: Danny Roberts, Y Bistro, Llanberis (14); £5: Sally Chong, 10 Rhes Cambrian, Llanberis (157).

Noson garolau: Cynhaliwyd noson o ganu carolau wedi ei threfnu gan gangen leol Plaid Cymru yn festri Capel Coch nos Sul, Rhagfyr 20. Yr oedd y canu yn cael ei arwain gan Carys Edwards o'r Parc, ger y Bala, a chafwyd unawdau ganddi hi hefyd. Cymerwyd rhan hefyd gan Lleisiau Lliwedd dan arweiniad Mrs Mattie Hughes. Mr Bert Parry oedd yn llywyddu'r noson, a thalwyd y diolchiadau gan Mrs Falmi Pritchard. Cafwyd paned a mins peis ar ganol y cyfarfod. Gwnaed casgliad o £18 a rhoddwyd yr arian at Apêl Somalia.

Capel Coch: Cynhaliwyd gwasanaeth Nadolig y plant brynhawn Sul, Rhagfyr 20, â'r plant yn cyflwyno drama'r Geni. Y plant a gymerai ran oedd Bethan, Elin, Manon, Ceri, Gwen, Michelle, Sioned, Rhiannon, Carys, Laura, Chris, Marc, Gareth, Ifan, Idwal, Dafydd Williams, Owain, Rhys, Dafydd Siôn, Mathew, Iwan Jones, Gethin Siôn, Dylan, Llifon, Iwan Morris, Gethin Evans, Gruffudd, Daniel, Dafydd Evans, Gethin Ifan, Carwyn ac Ian. Hyfforddwyd y plant gan Mrs Falmi Pritchard, Mr Idwal Lloyd Roberts a Mr Gareth Jones.

Cymerwyd rhan yn oedfa'r bore hwnnw gan Lynn a Delyth Davies, Glenda Jones, Catherine ac Elinor Gray Williams, Manon Williams, Rhian Thomas, Sandra Nesbitt, a Iona Vaughan.

Cynhaliwyd te parti Nadolig i oddeutu 80 o blant yr Ysgol Sul a'r Cyfarfod Plant yn y festri ar Ragfyr 15. Diolchir i bawb a gyfrannodd at lwyddiant y parti.

Y Gymdeithas Undebol: Cafwyd noson hynod o ddiddorol yn y cyfarfod a gynhaliwyd ar Ionawr 12, pan fu Mrs Nancy Jones yn sôn am ei gyrfa fel athrawes a phrifathrawes, gan ganolbwyntio'n benodol ar y blynyddoedd a dreuliodd yn ysgolion Lerpwl hyd at ei hymddeoliad yn ddiweddar. Y Parchg Gwynfor Williams oedd llywydd y noson. Cynhelir cyfarfod nesaf y Gymdeithas yn festri Capel Coch, am

7 o'r gloch, nos Fawrth, Chwefror 9. **Cyfarfod Gwedd Undebol:** Cynhelir y Cyfarfod Gwedd nesaf yn festri Capel Coch, ddydd Llun, Chwefror 1, am 2 o'r gloch. Estynnir croeso cynnes i bawb.

Oedfaon dechrau blwyddyn: Yn ystod wythnos gynta'r flwyddyn cynhaliwyd oedfaon undebol yn nhri chapel y pentref. Bu cyfarfod gwedd yn Capel Coch, ac oedfaon pregethu yn Nant Padarn a Jerwsalem gyda'r Parchg D. Elwyn Edwards a Hugh John Hughes yn pregethu ynddynt.

Cymdeithas Eglwys St Peris a St Padarn: Cynhaliwyd cyfarfod o Gymdeithas yr Eglwys yn Festri St Padarn, nos Iau, Ionawr 7fed, dan lywyddiaeth Mrs Ann Parry-Jones. Er fod y tywydd yn stormus mentrodd nifer dda o'r aelodau i fwynhau noson yng nghwmni Mr Arwel Jones (o'r enwog Hogia'r Wyddfa). Siaradodd yn huawdl ar 'Y Stori tu ôl i'r Gân' ac er mwynhad i'r aelodau chwaraeodd amryw o dapiau'r hogia yn canu. Dechreuwyd y cyfarfod trwy weddi gan Mr Ralph Jones. Gwestwagedd y mis oedd Mrs Glyn Williams a Miss C. Pritchard a roddodd anrheg y mis hefyd. Enillwyd yr anrheg gan Mrs Dilys Phillips. Diolchwyd i'r gwestwagedd, Mr Arwel Jones, ac i Mrs Ann Parry-Jones am ei gwaith caled yn cynhyrchu y ddrama Nadolig yn yr Eglwys y mis diwethaf, gan Mrs Beryl Owen a Mrs Nancy Jones.

Cyfeillach Capel Jerwsalem: Yng nghyfarfod cyntaf 1993 o dan lywyddiaeth y Gweinidog, y Parchg Gwynfor Williams, fe gafwyd sgwrs ddiddorol gan Mr Irfon Ellis yn rhannu rhai o'i brofiadau yng Nghapel Ysgoldy, pentre Penisarwaun ac yn Chwael Dinorwig. Yn dilyn, dros luniaeth a ddarparwyd gan y chwiorydd, cafwyd trafodaeth fywiog ac yn llawn hiwmor. Cynhelir y cyfarfod nesaf o'r Gyfeillach brynhawn dydd Mawrth, 2 Chwefror, am 2 o'r gloch pryd y cawn sgwrs gan Mr Cledwyn Jones.

Llongyfarchiadau i R. Elwyn Griffiths, gynt o 5 Stryd Ceunant, ond sy'n awr yn byw yng Nghaernarfon, am ennill gradd B.A. y Brifysgol Agored (Engineering Electronic Design).

Diolch: Dymun Carys Hughes, 87 Maes Padarn, ddiolch yn fawr i'w theulu, ffrindiau a chymdogion am lu

o gardiau, anrhegion ac arian a dderbyniodd ar ddathlu ei phen-blwydd yn ddeunaw oed ar Ragfyr 28. Diolch yn fawr i bawb.

Cronfa Goffa Justin Mark Torr: Erbyn hyn mae'r gronfa a sefydlwyd er cof am Justin Mark Torr wedi dod i ben a chasglwyd swm anrhydeddus o arian tuag at brynu offer ym Meddygfa newydd Llanberis. Erbyn hyn mae'r meddygon wedi derbyn bwrdd llawdriniaethau ysgafn er budd hwyluso rhyw gymaint ar y gwaith mawr y maent yn ei wneud.

Dymuna rhieni, brodyr a theulu'r diweddar Justin, ddiolch o galon i bawb am bob cyfraniad tuag at y gronfa.

Ysgol Dolbadarn: Manteisiwn ar y cyfle i ddymuno blwyddyn newydd dda i chi gyd ar ran pawb ohonom yn yr Ysgol.

Casglwyd £114.18 at waith Barnados yn ystod Gwasanaeth Nadolig yr Ysgol y cyfeiriwyd ato yn rhifyn diwethaf yr Eco.

Y mae Mrs Mary Morgan wedi ymddeol o'i swydd fel 'Anti' amser cinio wedi 28 mlynedd o wasanaeth yn yr Ysgol. Diolchwn iddi am ei chyfraniad ac am ei sirioldeb bob amser. Gobeithio y cewch ymddeoliad hapus, Anti Mary. Dymuniadau gorau i chi oddi wrthym yn yr Ysgol — yn blant, staff a llywodraethwyr — i'r dyfodol; bydd chwith mawrth ar eich ôl.

Diolch: Dymuna teulu'r ddiweddar Mrs Sarah Ann Williams, Glyder, ddiolch i bawb am bob cydymdeimlad a charedigrwydd tuag atynt yn eu profedigaeth o golli mam, nain a hen nain annwyl. Diolch hefyd am yr holl gardiau a rhoddion tuag at Ward Gwryfai yn Ysbyty Bryn Seiont a Meddygfa Llanberis.

1992 — BLWYDDYN Y GOLLEDD I RAI OHONOM

Hirlwm hiraeth, huna heno,
Rho im seibiant, ennyd fach,
Paid â bod mor greulon wrthyf,
Rho im weled hirddydd haf.
Blwyddyn greulon, gaeaf caled,
Oedd hen flwyddyn 'naw deg dau',
Ti wnest fwch ar lawer aelwyd
A gwahannu llawer dau.

Arwydd henaint, hel meddyliau,
Yna cofio amser fu
Pan yr oeddyd, yn ein llawnder,
A'r cynhaeaf lond ein tŷ.
Ond ar lawer aelwyd heno,
Lle mae llawer cadair wag,
Ceisia lenwi yr hen gadair,
Â dy gariad melyn, iach.

Ond yn ymyl oriau tywyll,
Mae rhyw funud golau iach,
Sydd yn gwneud i'n ddiolch weithiau
Fod y storm yn dwyn yr haf.
Diolch nad oes gaeaf creulon
Ar yr un, a garwn ni.
A bod hwythau, erbyn heddiw
Wedi glanio dros ei lli.

W.H.
Ffordd Cynan, Penrhos, Bangor.

MAE'R
SAMARIAID
YN GWRANDO,
YN ABBEY ROAD

BANGOR
354646

Wavell Roberts
CIGYDD
London House
LLANRUG

Ffôn: C'fon 673574
PEN CIGYDD Y FRO

Yr ŵyn lleol mwyaf blasus
Selsig cartref, cigoedd parod
i'w bwyta
Archebion ar gyfer y rhewgist
MYNNWCH Y GORAU
DEWCH ATOM NI!

DRAENOG

Os ewch o Fangor i Landudno hefo'r trên sy'n mynd i Gaer rhaid fydd i chwi newid trên yng Nghyffordd Llandudno. Felly y gwnaeth dwy o Ddeiniolen yn ystod gwyliau'r Nadolig. Wedi iddynt newid trên a gwneud eu hunain yn gyfforddus . . . cawsant eu hunain yn ôl ym Mangor!

Tybed a oeddech chi'n eistedd gan wynebu'r ffordd iawn genod?!

+

J.M. JONES
A'I FEIBION
GWAITH
CERRIG
BEDDAU

Y SGWÂR LLANRUG

Crefftwyr gwaith
llaw traddodiadol
Cerrig o bob
math ar gael

Ffôn:
C'fon 672898 (dydd)
C'fon 676285 (nos)

Gwesty
Dolbadarn
LLANBERIS Ffôn: 870277

Am groeso cartrefol Cymreig bob amser
Aneuryn a Jeanette Jones a'r staff

Dyma'r stori gan Siôn Wyn Hughes a enillodd Gadair Eisteddfod Ysgol Brynrefail.

CWMWL

Daeth yr hydref i Eryri yn fyddin o liwiau, y coed wedi eu trochi ym mhot coch, brown a melyn dichonadwy. Yn y perllannau roedd y gerllyg a'r eirin yn plygu'r canghennau dros y welydd a'r afalau yn sbecian drwy'r dail wrth i'r gwynt eu siglo'n ôl a blaen a siffrwd ym mrigau'r coed.

Ymlusgodd Gwion yn llafurus o dŷ tafarn y Goron Fach heb foddin na goresgyn y problemau a'i llethai. Igamogamodd i osgoi car oedd wedi parcio ar ochr y stryd ond roedd ei ben yn ysgafn a baglodd yn bendramwnagl ar ei hyd. Roedd crafangau dur yr alcohol wedi ei rwydo! Rhywsut roedd yn oriau mân y bore pan ddaeth Gwion ato'i hun. Deuai golau tuag ato, penderfynodd godi. Deuai'r golau'n agosach a sylweddolodd mai car ydoedd, bodiodd Gwion a safodd y car wrth ei ymyl.

'Ble rwyd ti'n mynd?' ebe llais o grombil y car.

'I gyfeiriad Deiniolen,' meddai Gwion mewn llais sigledig.

'Rwy'n mynd cyn belled a Brynrefail os wyt eisio dod.'

Eisteddodd Gwion yn boenus wrth ochr y dyn. Pwyso ar y cyflymydd a hwyliodd y car mawreddog i ddirgelwch y nos.

* * * *

Eisteddai Mr a Mrs Jones yn nigonedd eu seddi a'r gwres canolog ond roedd meddwl Mrs Jones yn aflonydd.

'Geraint, dylai Gwion fod gartref erbyn hyn.'

'Mair, gwranda arnaf. Mae'r hogyn yn ddeunaw oed heddiw, fuaswn i ddim yn synnu os na ddaw o adref o gwbl.'

'Ond adref mae ei le o,' ebe Mrs Jones mewn tŷn alarus. 'Beth petai rhywbeth wedi digwydd iddo?'

'Mae criw o fechgyn eraill gydag ef, mi wnawn nhw edrych ar ôl ei gilydd.'

'Ond...'

'Ond beth nawr. Rwy'n ceisio edrych ar y ffilm yma!'

'Mae nhw'n yfed. Does wybod beth all ddigwydd iddo dan ddylanwad alcohol.'

'Mair, mae'r bachgen yn ddeunaw oed, mae'n rhaid iddo gael rhyddid rhywbryd.'

Llwyddodd Mr Jones i ddarbwylio

ei wraig fod popeth yn iawn ac ymlaciodd y ddau i fwynhau'r ffilm, yna dyma gnoch ar y drws. Amharod iawn oedd Mr Jones i godi o gynhesrwydd ei gadair freichiau ond nid oedd Mrs Jones am agor y drws a hithau mor hwyr. Er mawr syndod i Mr Jones fe'i wynebwyd gan Dyfan, ffrind pennaf Gwion.

'Mae'n ddrwg gen i darfu ar eich traws mor hwyr,' ebe Dyfan.

'Popeth yn iawn Dyfan. I ddweud y gwir rydym ar ein traed yn disgwyl Gwion gartref,' ebe Mr Jones. 'Tyrd i mewn.'

'Ydi Gwion gyda ti?' ebe Mrs Jones mewn llais pryderus.

'Nac ydyw. Dod yma i edrych a gyrhaeddodd o adref yn ddiogel yr oeddwn,' meddai Dyfan.

'Roeddwn yn gwybod mai peth annoeth oedd gadael iddo fynd i hel diod,' meddai Mrs Jones.

'Roedd gyda ni am ran helaeth o'r noson ond cafodd gamddealltwriaeth gyda rhai o'r bechgyn ac aeth ar ei liwt ei hun.'

Roedd y tensiwn yn drwchus fel triog a dechreuodd Mrs Jones feichio crio.

'Diwrnod o hapusrwydd ddylai heddiw fod, Mair. Rho'r gorau i'r llefain yna.'

'Ond nid yw Gwion wedi dod adref. Pe bai popeth yn iawn byddai adref ers oriau. Rwy'n gwybod fod rhywbeth erchyll wedi digwydd. Efallai mai diwrnod hapus y dylai fod ond yn sicr ar hyn o bryd mae cwmwl du uwch ein pennau.'

Bu'n dawel fel y bedd am rai munudau ar wahân i lefain torcalonus Mrs Jones. Yna dywedodd Mr Jones, 'Mi af i chwilio amdano yn y car. Rwy'n sicr o gael hyd iddo.'

'Ond Geraint, cefais ddiod o win amser te.'

'Dim ond llymaid gefais. Ta waeth, mae'n bwysicach canfod Gwion. Dyfan, aros di yma gyda Mair nes dychwelaf.'

'Siŵr iawn,' ebe Dyfan.

* * * *

Edrychodd Dyfan o amgylch y lolfagysurus. Gwelodd lun Gwion — roedd hi'n mynd yn hwyrach bob munud a Gwion byth wedi dychwelyd. Beth petai rhywbeth wedi digwydd iddo. Ceisiodd beidio bod yn negyddol a phenderfynodd mai'r peth callaf fyddai cysuro Mrs Jones. Ond roedd ceisio ei darbwylio fod popeth yn iawn fel ceisio aredig tywod. Beiai Mrs Jones ei hun am adael i Gwion fynd i hel diod. Roedd y diwrnod yma a ddechreuodd yn

llawn hapusrwydd wedi cael ei gysgodi gan gwmwl du.

* * * *

Pwysodd Mr Jones yn drymach ar y cyflymydd, rhuodd yr injan a charlamodd y Sierra gwyn ar hyd y ffordd droellog. Edrychodd yn ei wydr a gwelodd olau glas yn aflonyddu'r dŵch.

'Noswaith dda Sarjant,' ebe Mr Jones yn swil.

'Noswaith dda syr. Ar frys garwl' meddai'r Sarjant yn wawdlyd.

'Chwilio am y mab. Ni wnaeth ddod adref.'

'A fuasech mor garedig a chwythu i'r cwdun yma.'

'Sarjant rwyf ar frys. Yw hyn yn angenrheidiol?'

'Dewch ymlaen ddyn, chwythwch i'r cwdun.'

'Ond Sarjant nid wyf wedi bod yn yfed.'

'Am y tro olaf, chwythwch i'r cwdun.'

Cafwyd eiliadau o ddistawrwydd disgwylgar, yna chwarddodd y Sarjant.

'Heb fod yn yfed ie, rydych dros y lefel gyfreithiol.'

'Dim ond llymed a gefais,' protestiodd Mr Jones.

'Llymed yn ormod ddywedwn i, rydych wedi colli'ch trwydded.'

Edrychodd Mr Jones i'r awyr ddu gystal a gofyn — beth arall all fynd o'i le?

* * * *

Arafodd y car mawreddog du ac ymlwybrodd Gwion allan ohono. Mawr oedd ei ddiolch i'r gyrrwr. Pwysodd ar bolyn teliffon, gan wyllo â llygaid gwaedlyd y car du yn diflannu i'r dŵch. Ymladdodd yn ddewr am reolaeth dros dannau ei gorff — ond roedd fel petai gwallgofddyn yn eu rheoli. Ceisiodd gerdded, un cam, yna un arall, ond na, disgynodd yn swrth i'r llawr. Roedd yn ymladd brwydr na allai mo'i hennill.

Ni welodd Gwion y car yn agosau; yn rhy hwyr y gwelodd y gyrrwr y corffyn diymadferth ar y ffordd. Gwchiodd y teiars. Yn ofer.

ANTUR PADARN

Ymateb arbennig o dda

Profodd y Diwrnod Agored a drefnwyd gan Antur Padarn ar 20 Ionawr yn Amgueddfa'r Gogledd, Llanberis, yn llwyddiant diamheuol. Hwn oedd y tro cyntaf erioed i ddigwyddiad o'r fath gael ei gynnal yn yr ardal a bu'r ymateb yn hynod o galonogol. Manteisiodd nifer o bobl y dyffryn, a thu allan i'r ardal, ar y cyle i ddod i wybod mwy am waith yr Antur yn ogystal â'r gwasanaeth a gynigir gan gyrff fel Awdurdod Datblygu Cymru, TARGED, Cyngor Sir Gwynedd, Cyngor Dosbarth Arfon, a nifer eraill.

Diolch i Robin Jones, Swyddog Datblygu'r Antur am drefnu'r cyfan; i'r gwahanol gyrff ac asiantaethau am eu cefnogaeth a'u cydweithrediad parod; ac yn bennaf diolch i bobl yr ardal am eu cefnogaeth.

Cofiwch os ydych am gefnogi gwaith yr Antur yna dewch i'r cyfarfodydd sydd yn cael eu cynnal yn fisol. Cynhelir y cyfarfod nesaf ar nos Fercher, 10 Chwefror, am 7 o'r gloch yn y Sefydliad Coffa, Llanrug. Os am gysylltu â'r Swyddog Datblygu ei rif ffôn yw (0248) 670140.

CANOLFAN YSGRIFENNU Tŷ NEWYDD

Sefydlwyd Tŷ Newydd yn ganolfan ysgrifennu i hybu ysgrifennu ac i hybu diddordeb mewn llenyddiaeth a'r celfyddydau'n gyffredinol. Trefnir cyrsiau fel bo modd gweithio'n glôs ac anffurfiol gyda beirdd, llenorion a dramodwyr proffesiynol a phrofiadol. Fel arfer bydd dau diwtor yn rhedeg cwrs ac ni dderbynnir mwy na 16 ar unrhyw gwrs er mwyn sicrhau bod aelodau'r cwrs yn cael sylw unigol. Bydd modd dod ar gwrs gan aros dros nos yn Nhŷ Newydd neu drwy ddod am y dydd yn unig.

Y mae hybu damw diddordeb yr ifanc mewn ysgrifennu yn un o brif amcanion Tŷ Newydd. Er mwyn cyflawni'r amcan hwn sefydlwyd cronfa fel y medrir cynorthwyo disgyblion ysgol, myfyrwyr ac unrhyw un sy'n ddi-waith i ddod ar gwrs. Hefyd cynigir rhywfaint o gymorthdal ar gyfer rhai sydd a'u hincwm yn isel.

Isod fe welir rhestr o'r cyrsiau a gynhelir o hyn i ddiwedd y gwanwyn. Os bydd gennych diddordeb mewn unrhyw un ohonynt ac am gael rhagor o wybodaeth, neu os bydd unrhyw gymdeithas neu fudiad am drefnu cwrs yn Nhŷ Newydd cysylltwch â Megan Tomos, Tŷ Newydd, Llanystumdwy, Cricieth. Ffôn: 0766 522811 neu Ffacs: 0766 523095.

Cwrs Rhyddiaith: Cwrs penwythnos. 12-14 Chwefror 1993. John Rowlands, Harri Pritchard Jones.

Fforwm Ysgrifennu Comedi ar gyfer y Teledu: Cwrs penwythnos. 19-21 Chwefror 1993. Alun Ffred, Mei Jones.

Y Dychymyg Celtaidd: Cwrs penwythnos. 19-21 Mawrth 1993. Gwyn Thomas, John Meirion Morris.

Talwrn Pen Tymor: Cwrs penwythnos. 16-18 Ebrill 1993. Dic Jones.

Cwrs Cofnodi Llafar Gwlad: Cwrs penwythnos. 16-18 Ebrill 1993. Myrddin ap Dafydd, John Owen Hughes.

DRAENOG

Tybed a fu MI5 yn helpu'r llythyrwraig o Lanberis a fu'n honni yn y *Daily Post* bod mamau rhai athrawon yn eu helpu i farcio gwaith plant ysgol. Athrawon y fro — ydach chi'n siŵr nad ydi'ch tai wedi eu bygio, a rhywun yn gweld pwy sy'n gwneud y gwaith marcio acw?

Emyr Jones

PLYMAR A PHEIRIANNYDD GWRESOGI

Cynnal boileri nwy, olew, tanwydd solat a thredio peipiau

44 Glanffynnon
LLANRUG
Caernarfon 673513

Heliwch eich traed am fargen i

**SIOP
ESGIDIAU
GLENS
Stryd Fawr
LLANBERIS
Ffôn: 871470**

Y STORFA LLANRUG

(Richard a Meirwen Williams)

Ffôn: C'fon 672790

Ar agor bob dydd o'r wythnos at eich gwasanaeth

Nid oes unrhyw dâl am ddanfôn archeb i'ch cartref yn ardal Llanrug

WAUNFAWR

Mrs Nan Roberts, Pantafon, Waunfawr

Enillwyr Clwb 300 am fis Rhagfyr 1992: £40: Mr J. H. Edwards, Anneddle; £25: Mr W. M. Catt, Awel-y-môr; £10: Mr Eurig Wyn, Y Frenni. Hefyd talwyd dwy wobwr ychwanegol i Miss Kitty Jones, 20 Tŷ Hen a Mrs Rhian Ellis, Ty'n Llidiart.

Y Gymdeithas Lenyddol: Cynhaliwyd cyfarfod o'r Gymdeithas ar nos Lun, Ionawr 11, yn y Ganolfan, pan y caed sgwrs gan Rol Williams o dan y teitl 'Galifantio', pryd y soniodd am rai o brofiadau digrif a difrif a ddaeth i'w ran fel aelod o bartion nosweithiau llawen tros y blynyddoedd. Cafwyd adroddiad digrif gan R. Gwynn Davies yn ystod y noson a'r llywydd oedd Mr Ifor Hughes, Caeathro. Talwyd y diolchiadau gan Mr Siôn Rhys Jones, Penrhos. Nos Lun, Ionawr 25, disgwylir Mr Dafydd Thomas, Cricieth, i roi sgwrs gyda sleidiau ar 'Ynys Enlli', gyda Ifanwy Rhisiart yn y gadair. Ar nos Lun, Chwefror 8, ceir darlith gan Mr R. Maldwyn Thomas ar 'Hen Bapurau Newydd Tref Caernarfon', gyda Mr Iolo Huws Roberts yn llywydd. Nos Lun, Chwefror 22, Mr R. Gwynn Davies fydd y siaradwr gyda sgwrs o dan y teitl 'Lliw yn y Llys'. Mr Eurig Wyn fydd y llywydd y noson honno.

Deallir fod Stanley Williams, Trysorydd y Gymdeithas, a Rol Williams, y trefnydd, yn bwriadu rhoi gorau i'w dyletswyddau ar derfyn y tymor ym mis Mawrth, ac o'r herwydd bydd yn ofynnol trafod dyfodol y Gymdeithas cyn diwedd y tymor presennol.

Diolch: Dymuna Meleri, Catrin a Jina, ddiolch i bawb am yr holl gardiau a rhoddion a dderbyniodd Meleri Gwyrfaei ar achlysur ei geni. Diolch o galon i bawb a fu'n gefn i Catrin a Jina yn ystod y misoedd diwethaf. **Genedigaeth:** Longyfarchiadau i Einir a Dafydd Roberts, Talmaen, ar enedigaeth eu mab bychan, Gwynant Dafydd.

Dyweddio: Llongyfarchwn Nia Wyn Pritchard, Min-y-grug, ar ei dyweddïad â Gary Poole o Benllech; ac hefyd Andrew Beech, Rose Mount, ar ei ddyweddïad â Sharon Mair Parry o Gaernarfon.

Llywyddiant cerddorol: Llongyfarchiadau i'r canlynol ar eu llywyddiant,

— Lowri Edwards, Melin-y-wig, Gradd 1, theori cerdd;

— Helen Williams, Garreg Fawr,

Gradd 2, piano;

— Derfel Parry, Bryn Llywelyn, Gradd 3, piano;

— Iona Williams, Garreg Fawr, Gradd 4, piano;

— Caitlin Wroe, Bryn Siriol, Gradd 4, piano;

— Llio Mair, Llwyn Onn, Gradd 4, piano.

Adref o'r Ysbyty: Croeso i Meleri Gwyrfaei, Stad Croes-y-Waun; Mrs Sheila Roberts, Llwyn Celyn a Mr Evan Hughes, Pandi, Stad Tref Eilian, adref o'r ysbyty.

Gwaeledd: Anfonwn ein cofion at Mrs Julie Freeman, Stad Tref Eilian a Mr W. Owen, Noddfa, Stad Tref Eilian, sydd yn yr ysbyty ym Mangor ar hyn o bryd.

Cydymdeimlo: Cydymdeimlwn yn ddwys â'r canlynol yn eu profedigaethau,

— Mrs Nancy Thomas, Tan-y-foel, colli priod;

— Mr Don Roberts, Sŵn-y-gwynt, colli tad;

— teulu a ffrindiau y ddiweddar Mr I. Jones, Dychwelfa;

— Mrs Janet Smith, Rhoslan, colli chwaer — Mrs Sally Blair.

DIWRNOD GLAWOG gan Lowri Glyn

(a fu'n llwyddiannus yn Eisteddfod Bentref y Waunfawr)

Fy enw i yw Busi Siwe, rydw i yn ddeg oed, rydw i yn byw yn Swmalia, a dyma hanes un diwrnod gwych pan ddigwyddodd rhywbeth anghyffredin yn ein hanes ni.

Doedd hi heb fwrw glaw ers tua blwyddyn, roedd y ddaear yn sych grip a'r tro diwetha iddi fwrw dim ond cawod fach iawn oedd hi. Fe blannodd fy mam hadau ceirch a reis fel arfer yn y tymor plannu, ond ni ddaeth y glaw, felly pydrodd yr hadau a fu dim sôn am gnwd, felly doedd dim grawn i wneud bara, na reis yn fwyd. Blwyddyn lwgld iawn oedd o'n blaenau, nes cael y Groes Goch i'n helpu.

Byddai pawb yn ciwio tu allan i lori'r Groes Goch i gael powlenaid o ddŵr a byddai'r powlenaid yno yn gorfod para am tua wythnos neu fwy. Un wythnos ni ddaeth y Groes Goch ac roeddwn wedi bod heb ddŵr am rhyw ddau ddiwrnod. Roedd fy ngwddw yn sych grip ac roedd llawer o bobl yn marw. Roedd y ddaear yn galed ac yn graciau i gyd, doedd dim byd yn tyfu. Roeddem yn gorfod mynd allan i hel gwreiddiau. Pan oeddwn yn dod yn ôl disgynnodd rhywbeth ar fy mhen, do, rhywbeth gwlyb a chynnes yna daeth un arall ac un arall a dechreuodd fwrw glaw, do wir, bwrw glaw.

Rhedais adre yn hapus. Rhedais o gwmpas y tŷ yn wyllt i chwilio am bob padell, sosban neu grochan a'u gosod allan i ddal y dafnau glaw gwerthfawr a ddisgynai mor ddi-drafferth. Tasgais ddŵr glân dros fy wyneb am dwylo, yfais yn wyllt a hwnnw oedd y diod o ddŵr gorau gës i erioed. Rhedai pawb o'r pentre allan o'u tai i fwynhau'r glaw, llenwent pob llestr yn y tŷ â ddŵr. Wnaeth y glaw ddim para ond rhyw awr, ond roedd yr awr honno yn wych.

Capel y Rhos, Llanrug

Ddydd Sul, Ionawr 3, 1993, cafwyd oedfa gyntaf Eglwys Unedig Bresbyteraidd Llanrug, yng Nghapel y Rhos, sef y Capel Mawr. Roedd y gwasanaeth yng ngofal gweinidog yr Ofalaeth ers naw mlynedd, y Parchg John Morris.

Cafwyd pregeth ganddo ar adnod o lythyr Paul at y Philipiaid 3:12 'Cyflymu at y Nod': 'Nid fy mod eisoes wedi cael hyn, neu fy mod eisoes yn berffaith, ond yr wyf yn prysuro ymlaen, er mwyn meddiannu'r peth hwnnw y cefais innau er ei fwyn fy meddiannu gan Grist Iesu.'

Atgoffodd y gweinidog y gynulleidfa am y camau a gymerwyd i sefydlu yr eglwys unedig. Fe fu trafod uno eglwys Capel Mawr, Ceunant, Tan-y-Coed a Phonrhythallt ar y gweill ers dros ddwy flynedd ac yn ystod y trafodaethau fe ddaeth yn amlwg i'r swyddogion a'r aelodau fod y pedair eglwys yn wynebu'r un problemau canlynol:

1. Rhif aelodaeth yr eglwys yn edwino o flwyddyn i flwyddyn.

2. Prinder arian i gynnal a chadw'r adeiladau presennol.

3. Yr angen i wario symiau enfawr ar bob capel i'w dwyn i safon boddhaol.

Felly, yn wyneb y ffeithiau hyn fe benderfynwyd, yn unfrydol fel pedair eglwys, i uno ac addoli o hynny ymlaen mewn un adeilad canolog.

Fel y gwyddys, bu'r Parchg W. O. Roberts yn weinidog ar yr eglwys hyn am un mlynedd ar hugain ac o ganlyniad i'w bregethu coeth ac efengylaidd, ac hefyd o dan arweiniad y gweinidog presennol, yr oedd yr aelodau yn dirnad ac yn gweld mai ymlwyn wrth bregethiad yr Efengyl ac addoli cyson oedd yn holl bwysig ym mywyd Eglwys ac nid dal eu gafael mewn adeiladau a oedd yn brysur ddadfeilio.

Felly, fel Paul, yr oedd yr eglwys yn Llanrug yn prysuro ymlaen er mwyn meddiannu'r peth hwnnw y cefais innau er ei fwyn fy meddiannu gan Grist Iesu.

Wrth gwrs nid oedd y penderfyniad hwn i uno'r eglwys yn Llanrug, a chau y capeli, yn dibrisio dim ar werth hanesyddol y capeli hynny, a'u cyfraniad unigryw i fywyd yr ardal. Yr oedd yr aelodau a oedd yn uno yn cydnabod hynny ac yn ddiolchgar am yr hyn a gafwyd dros y blynyddoedd, ond fel Paul rhaid oedd prysuro ymlaen. Y mae'r Beibl yn ein hysgogi i edrych yn ôl a chofio am drugareddau yr Arglwydd, ond y mae'n rhaid hefyd edrych ymlaen a chyflymu at y nod.

Sêl bendith yr Henaduriaeth a Phenderfyniad Cymdeithasfa'r Gogledd

Wedi derbyn caniatâd Henaduriaeth Arfon i uno'r eglwys, cafwyd cais gan y Cyngor Cymuned i drafod y posibilrwydd o godi canolfan aml-bwrpas yn Llanrug. Wedi trafodaeth fanwl penderfynwyd mewn egwyddor ein bod fel eglwys unedig yn ymuno yn y cynllun hwn ar y sail bod capel ynddo a darpariaeth i gynnal Ysgol Sul. Cyflwynwyd ein penderfyniad i sylw Henaduriaeth Arfon a chafwyd eu caniatâd hwy i drafod ymhellach yr holl oblygiadau gyda'r Cyngor Cymuned.

Anfonwyd y cais wedyn ymlaen i

sylw'r Gymdeithasfa a gyfarfu yng Nghroesoswallt ym mis Medi 1992. Penderfynodd y Gymdeithasfa anfon cynrychiolwyr i gyfarfod gweinidog a swyddogion yr eglwys a oedd am uno a hefyd cynrychiolwyr yr Henaduriaeth. Cafwyd y cyfarfod hwnnw ar Dachwedd 16, 1992. Llywyddwyd y cyfarfod gan y Dr Gwyn Rees Jones, Manceinion, Llywydd Cymdeithasfa'r Gogledd, a chafwyd y penderfyniad canlynol: 'Gofalaeth Llanrug: Bu dirprwyath o'r Gymdeithasfa a'r Henaduriaeth yn cyfarfod â swyddogion yr Ofalaeth. Wedi cael golwg ar y pedwar capel a sgwrs gyda'r swyddogion lleol, penderfynwyd fel a ganlyn: gwerthu Tan-y-Coed a'r Ceunant, cadw Phonrhythallt a'r Capel Mawr am flwyddyn. O fis Ionawr 1993 bod yr eglwys unedig, Eglwys y Rhos, yn cyfarfod yn y ddau le bob yn ail. Yn y cyfamser, bod yr Ofalaeth yn trefnu i gael barn pensaer ynglŷn â pha adeilad i'w gadw i'r dyfodol — ac yn talu am hyn o arian gwerthiant y ddau adeilad arall. Y teimlad oedd bod mater y Ganolfan Gymdeithasol yn anelwng ar hyn o bryd, ond, y gallai'r eglwys barhau i drafod gyda'r pentref, a phwyso am gael capel o fewn yr adeilad newydd.'

Gwerthu Capel Tan-y-Coed

Wedi'r cyfarfyddiad hwn fe aethpwyd ati i werthu capeli Tan-y-Coed a chapel y Ceunant. Yr oedd Eglwys Efengylaidd Gwyrfaei, a oedd yn rhannu adeilad capel Tan-y-Coed, yn awyddus iawn i brynu'r adeilad hwnnw. Cydsyniodd y gweinidog, blaenoriaid ac aelodau'r eglwys â'u cais ac fe gadarnhaodd yr Henaduriaeth ein penderfyniad unfrydol i werthu capel Tan-y-Coed i'r eglwys honno. Yn wir, yr oedd llawenydd mawr nad oedd Tan-y-Coed yn cau a bod cydweithio hapus ac ewyllys da yn bod rhwng y Presbyteriaid ac addolwyr newydd Tan-y-Coed o dan arweiniad eu gweinidog, y Parchg John Glyn, Waunfawr.

Wedi'r Uniad

Bellach y mae'r eglwys Presbyteriaidd wedi eu huno yn Eglwys y Rhos, Llanrug, ac yr wyf innau yn hynod o ddiolchgar i'r Gymdeithasfa, Henaduriaeth Arfon a blaenoriaid ac aelodau yr eglwys a unwyd, am eu cydweithrediad a'u hynawsedd yn y fenter hon.

Cyn gorffen y druth yma yr wyf yn awyddus i gydnabod a diolch hefyd i Mr Richard Thomas, Cyfreithiwr Mygedol yr Henaduriaeth, am ei gymorth parod a'i arweiniad doeth a medrus yn delio ag ochr gyfreithiol y fenter.

Ac yn olaf bydded i eiriau'r Salm 61: 'Clyw fy nghri, o Dduw, a gurando ar fy ngwedd;

O eithaf y ddaear yr wyf yn galw am, pan yw fy nghalon ar suddo. Arwain fi at graig sy'n uwch na mi; oherwydd buost ti'n gysgod imi, yn dŵr cadarn rhag y gelyn. Gad imi aros yn dy babell am byth, a llochesu dan gysgod dy adenydd oherwydd clywaist ti, o Dduw, fy adduned, a gwnaethost ddymuniad y rhai sy'n ofni dy Enw.'

Parchg JOHN MORRIS.

Am Wasanaeth
Fframio Lluniau
Tystysgrifau
Tapestri

am brisiau rhesymol

**ELWYN
PRITCHARD**

Parc Padarn, Llanberis

Ar agor Llun - Gwener

10.00 - 3.30

I gysylltu tu allan i'r oriau
hyn ffoniwch

Llanberis 870922

neu Bangor 351427

LLANRUG

Mrs Dyfi Jones, Tyddyn Rhyddallt. Ffôn: C'fon. 76733

Plaid Cymru: Daeth Mrs Mary Vaughan Jones, Waunfawr, i ymweld â changen Plaid Cymru Llanrug ar nos Fercher, 13 Ionawr, ac aeth a ni drwy gyfrwng sgwrs a sleidiau ar daith i'r India. Cawsom noson hynod o ddifyr ac addysgiadol. Diolchwyd iddi gan Phyllis Ellis. Anfonwyd ein dymuniadau da at aelodau sydd yn wael.

Llongyfarchiadau i Lowri Roberts, Bedw Gwynion yn 18 oed; Robin a Gwenno Williams, Sŵn y Gwynt ar enedigaeth eu mab bychan Llywelyn; Gomer a Lynne Roberts, Bwthyn Pen-y-groes, Penisarwaun ar enedigaeth eu merch fach, Bethan.

Collwyd aelod hynod gefnogol ym marwolaeth Mrs M. Evans, Llys Eiddon (Lloc gynt). Cydymdeimlwn â'i theulu a hefyd â'i ffrindiau yn arbennig holl gyfeillion Llys Eiddon lle bu mor hapus yn eu cwmni.

Rhodddwyd y te gan Margaret Vaughan Parry, Bro Dawel, ac enillwyd y raffl gan Cari Owen, Tŷ Fry. Enillwyr diweddaraf y Clwb Cant yw — Rhagfyr: 1, Cari Owen, Tŷ Fry; 2, Gwenda Roberts, Lleifior. Ionawr: 1, Cari Owen, Tŷ Fry; 2, Gwenda Roberts, Hafle.

Byddwn yn dathlu Gŵyl Ddewi gyda Thwmpas Dawns a bwyd basged ynghyd â changhennau eraill o'r ardal yng Ngwesty Fictoria, Llanberis, ar nos Wener, 26 Chwefror. Y cerddorion fydd y grŵp 'Aderyn Prin' ac Elfed Robert fydd yn galw.

Mae'r pwyllgor yn trefnu ymweliad gan Theatr Bara Caws ar nos Fercher, 17 Mawrth, yn Ysgol Brynrefail. Bydd y perfformiad 'Chwilen yn fy Mhen' yn addas i'r holl deulu.

Os dymuna unrhyw un ymaelodi â'r gangen o'r newydd ffoniwch 650200 neu 674878.

Seindorf Llanrug: Cynhelir cystadleuaeth fewnol y Seindorf ar ddydd Sadwrn, 20 Chwefror, yn yr Ysgol Gynradd. Dechreuir am 10.30 y bore. Bydd aelodau o'r Seindorf leuenctid a'r Seindorf Hŷn yn cymryd rhan. Croeso i unrhyw un ddod i'r gystadleuaeth i wrando a rhoi cefnogaeth i'r cystadleuwyr a Seindorf y pentref. Bydd mynediad am ddim i wrandawyr.

Cynhelir y pwyllgor nesaf am 7 o'r

gloch, 4 Chwefror, yn Ystafell y Seindorf.

Diolch: Dymuna Bet, Lyndale, Ffordd-yr-orsaf, ddiolch i'r teulu, ffrindiau a'r cymdogion am eu caredigrwydd tuag at Len yn ystod tymor y Nadolig. Diolch yn fawr.

Llongyfarchiadau i Awen Humphreys ac Andrea Scase o Lanrug am ennill y darian yn y gystadleueth dawnsio disgo o dan 12 oed. Cynhaliwyd y gystadleuaeth yn y Ganolfan leuenctid, Pen-y-groes. Hyfforddwyd y ddwy gan Miss Sophie Evans, Caernarfon.

Clwb Pêl-droed Llanrug Unedig: Dyma restr o enillwyr raffl Nadolig y Clwb — £100: Doris, 16 Rhos Rhug, Llanrug; £50: L. W. Plemming, d/o Laura Ashley; Cinio i ddau yn Seiont Manor: (0286)660644; Cinio i ddau yn y Glyntwrog: Biwmares 810237.

Enillwyd gwobrau eraill gan — Alf Dunn; 870213; Nia K.M.P.; Miss Owen, Fflatiau Lôn y Bryn; C. E. Jones, 49 Bro Rhyddallt; Ifan 674598; Tony, 9 Nant y Glyn; Ann Roberts, 48 Y Glyn; Dafydd Mona; D. Roberts, d/o Roberts Felinheli; H. W. Jones, Seiont Cottage; Ifan 674598.

Diolch i brifathro, staff a disgyblion Ysgol Brynrefail am eu parodwydd i blygu'r rhifyn diwethaf o'r Eco.

Ysgol Sul y Capel Mawr: Cynhaliwyd gwasanaeth Nadolig y plant ar ddydd Sul, 20 Rhagfyr. Fe'i trefnwyd gan arolygwr ac athrawon yr Ysgol Sul a daeth cynlleidfa deilwng yno. Gwerthfawrogwyd ankeriad grymus Rolant Wynne gan y plant a'r oedolion fel ei gilydd. Trefnwyd casgliad arbennig at Apêl Brasil Eglwys Bresbyteraidd Cymru a chyflwynwyd sic ar ran yr Ysgol Sul i lolo Llywelyn gan Sioned Jones, Dawn Pritchard, Luned Jones a Rhian Green.

Daeth Siôn Corn i'r te parti Nadolig ar 13 Rhagfyr a chafodd pob plentyn anrheg ganddo. Dymuna swyddogion yr Ysgol Sul ddiolch yn gynnes i bawb a gyfrannodd at y parti ac i'r casgliad arbennig.

Erbyn hyn mae plant ac athrawon Ysgol Sul y Capel Mawr wedi croesawu plant ac athrawon Ysgolion Sul Ceunant, Tan-y-Coed a Phonrhythallt atynt. o hyn ymlaen bydd enw newydd arnom — plant Ysgol Sul Capel y Rhos, Llanrug.

Awen ac Andrea gyda'u tlysau am ddawnsio disgo.

Ysgol Gynradd Llanrug: Ddechrau mis Ionawr daeth llaenydd mawr i'r ysgol pan aned Llywelyn, mab bach i Mr a Mrs Williams. Llongyfarchiadau a phob bendith i chwi fel teulu.

Croeso yn ôl atom Mrs Gwenifer Roberts. Bydd Mrs Roberts yn dysgu blwyddyn 4 tan ddiwedd yr haf. Pob hapusrwydd i Mrs George wnaeth ein gadael ddiwedd y tymor diwethaf a diolch iddi am gydweithio mor hapus â ni.

Diolch i bawb a gefnogodd ein cyngherddau Nadolig ac yn arbennig i'r plant am wneud eu gwaith mor dda. Mae'r cyfan yn edrych mor bell

yn ôl erbyn hyn.

Aeth deg o'r bechgyn i wersyll yr Urdd yng Nglanllyn, a chael amser da ar gwrs hapus. Profiadau arbennig oedd canwio, sgio a bowllo deg.

Llongyfarchiadau i Awen ac Andrea ar lwyddo i ennill Tarian Dawnsio Disgo a thlysau unigol. Daeth tîm A 5-bob-ochr yn ail orau yn eu grŵp a rhaid eu canmol am eu hymdrech — Wayne, lolo, Steffan, Robin, Rheon a Gwion (eilydd). Gwnaeth tîm B yn dda hefyd gan sgorio 4 — Colin, Mathew, Gareth, Alan, Gerwyn a Gavin (eilydd).

Pum cenhedlaeth

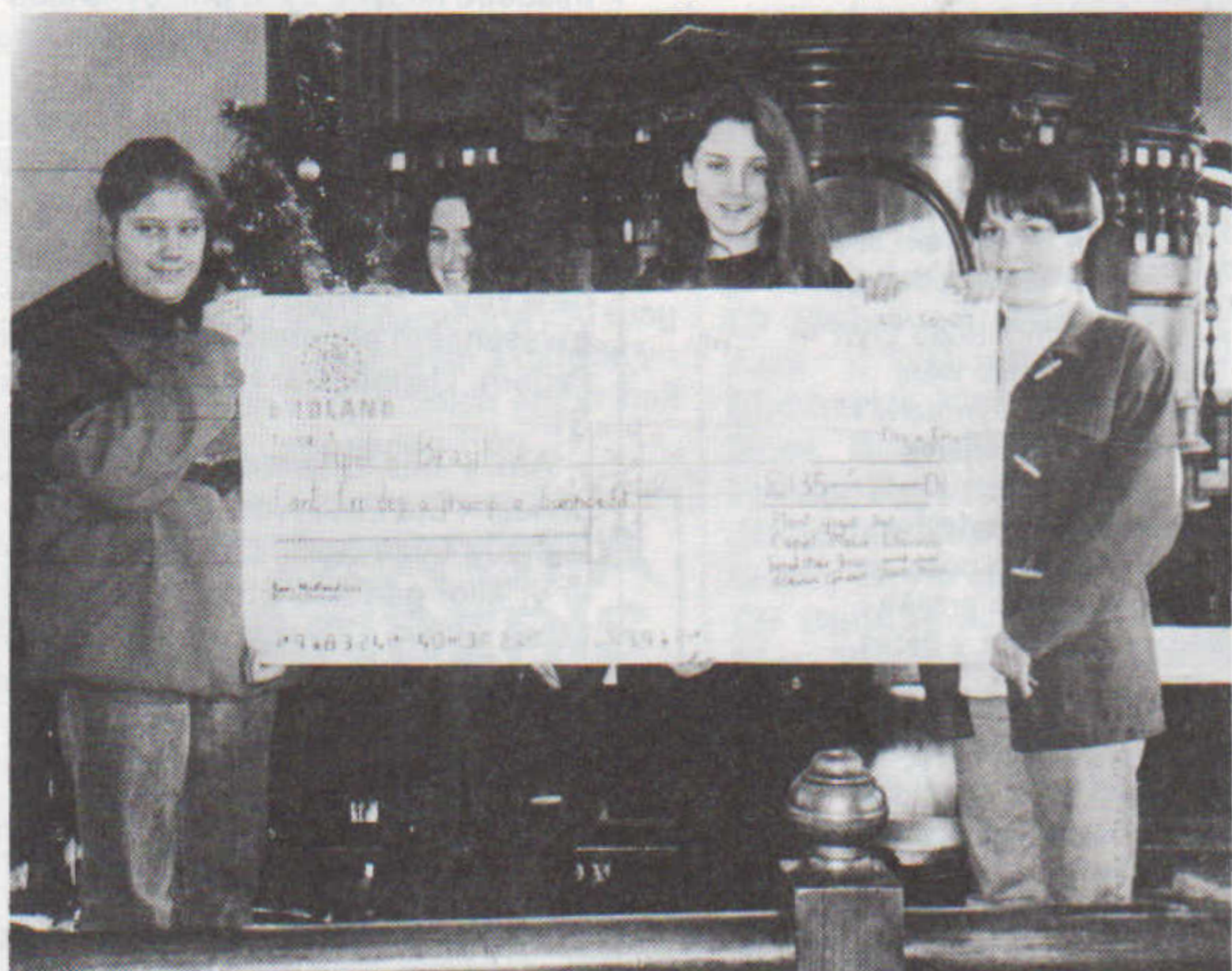

Dathlu: Dathlodd Mrs Marie Pritchard (Anti Marie) ei phen-blwydd yn 90 oed ar ddydd Nadolig yng nghartref ei merch, Betty, yn 9 Afon Rhos, lle mae wedi ymgartrefu ers dros ddeng mlynedd. Roedd yng nghwmni ei thair chwaer — Myfanwy, 92; Gracie, 81; a Lavinia, 76; a threuliwyd amser hynod hapus yn ymdrin a'r hen amser gynt.

Y dydd Sul canlynol, 27 Rhagfyr, bu dathlu pellach yn nhŷ un o'i wyrion, Elwyn a'i briod Rhian yn Bryn Llwyd, Lôn Ddewi, Caernarfon. Yno

roedd ei thair chwaer eto a llu o wyrion a gorwyrion — yn wir roedd yno bum cenhedlaeth yn bresennol, Marie, Betty, Elwyn, Dewi ei fab a Stephanie ei ferch fach yntau. Cafwyd llun o'r pump.

Dymuna Mrs Pritchard ddiolch o galon i bawb o'r teulu a'r llu cyfeillion a wnaeth yr achlysur yn un bythgofiadwy iddi ac i bawb a fu'n rhan o'r dathlu. Diolch hefyd am yr holl anrhegion a chardiau a dderbyniodd.

Dawn Pritchard, Rhian Green, Luned Jones a Sioned Jones yn cyflwyno sic am £135 ar ran Ysgol Sul Capel Mawr i Apêl Brasil.

Capel y Rhos: Dydd Sul, 3 Ionawr 1993, cafwyd oedfa gyntaf yr eglwys unedig newydd yng Nghapel y Rhos, Llanrug. Y mae eglwys Capel Mawr, Ceunant, Tan-y-Coed a Phonrhythallt wedi ymuno yn swyddogol yn yr eglwys unedig. Cafwyd pregeth ac fe weinyddwyd y Cymun gan y gweinidog, y Parchg John Morris. Yr organyddes oedd Mrs N. Lovatt.

Dydd Sul, 10 Ionawr, cafwyd oedfa ym Mhonrhythallt ac fe weinyddodd y gweinidog y bedydd cyntaf i'w gynnal yn Eglwys y Rhos pan fedyddiwyd Sioned Vaughan Jones, merch fach Lorna a Haydn Jones, Tremynfa, Tal-y-bont, Llanrug. Yn ystod y gwasanaeth fe ddymunodd

Mr Emrys Owen yn dda i'r gweinidog yn ei gyfrifoldeb newydd fel Llywydd Henaduriaeth Arfon ac Ysgrifennydd Cylch Pregethu'r Henaduriaeth. Mrs Mair Hughes oedd yr organyddes.

Cydymdeimlo: Estynnir cydymdeimlad i deulu y Parchedig Tudor Owen, Birmingham, a fu farw ganol mis Ionawr wedi gwaeledd hir. Cafodd ei fagu yma yn Llanrug wrth gwrs.

Diolch: Dymuna Mrs Nancy Jones, 9 Rhos Rug, ddiolch o galon i'w theulu a'i chyfeillion am eu caredigrwydd tuag ati tra bu yn yr ysbyty, ac wedi iddi ddod adref. Diolch yn arbennig i Mrs Beryl Thomas, Awel Deg, am ei ffyddlondeb. Diolch yn fawr i bawb.

DEINIOLLEN

W. O. Williams, 6 Rhydfadog. Ffôn: 871259

Andrea a Melvyn ar ddydd eu priodas.

Priodas: Ddydd Sadwrn, Tachwedd 28, yng Nghaernarfon, priodwyd Miss Andrea Lynn Morris, Deiniolen, â Mr Melvyn Jones o Gaernarfon. Dymuniadau gorau i'r ddau yn eu bywyd priodasol.

Eglwys Crist Llandinorwig: Yng nghyfarfod cyntaf y flwyddyn o Undeb y Mamau cafwyd noson ddiffr iawn yng nghwmni'r Parch Tegid Roberts. Rhoddodd ffilmiau ynghyd â sylwadau diddorol o'i wyliau ef a'i deulu yn y Fforest Ddu yn yr Almaen, yr haf diwethaf. Diolchwyd iddo gan Mrs Eurwen Roberts a Mrs Jennie Williams. Diweddwyd y noson dros baned o de wedi ei pharatoi gan Mrs Rosina Worth a Mrs Gwen Griffith ac i goroni'r baned mwynhaodd yr aelodau damaid blasus o gacen Fforest Ddu oedd wedi ei darparu gan Mrs Nant Roberts — addas dros ben a gwerthfawrogwyd yn fawr.

Y Ganolfan: Cynhaliwyd Pwyllgor Blynnyddol y Ganolfan ar nos Wener, Rhagfyr 11. Gwan iawn oedd y nifer a ddaeth i'r cyfarfod ar noson arw iawn. Balch oeddyd o ddeall fod y Ganolfan wedi cael ei defnyddio gan 28 o fudiadau lleol, gyda chyfanswm defnydd o 434 yn ystod y flwyddyn. Swyddogion am 1993 fydd — Cadeirydd: Mrs Hilda Parry; Ysgrifennydd: Mr Hefin Goronwy Jones; Trysorydd ac Ysgrifennydd Llogi: Mr Robert Williams.

Cyngor Eglwys: Cynhelir cyfarfod yn Eglwys Cefn-y-waun ar nos Lun, Chwefror 8, am 7 o'r gloch. Gwasanaethir gan y Parch James Clarke.

Dyweddïad: Llongyfarchwn Jason Jones, 9 Tan-y-Foel, Galt-y-Foel, a Karen Hughes, 40 Rhydfadog, ar eu dyweddïad yn ystod gwyliau'r Nadolig. Dymuniadau gorau oddi wrth y ddau deulu.

Carolwyr: Ar nos Fercher, Rhagfyr 23ain, aeth Eleri, Lyndsey, Siân a Manon o amgylch Rhydfadog i ganu carolau a chasglwyd £23.81 ac fe drosglwyddwyd yr arian i Ward Alaw, Ysbyty Gwynedd. Diolch i bawb am eu haelioni.

Merched y Wawr: Cynhaliwyd cyfarfod yn y Ganolfan ar nos Lun, 18 Ionawr. Treuliyd noson ddiffr yng

nghwmni Miss Angharad Williams yn sôn am ei phrofiad yn Rwmania. Dangosodd sleidiau o'r cartref lle'r oedd yn gweithio gyda'r plant. Diolchwyd iddi gan Mrs Margaret Roberts. Rhoddwyd y te gan Mrs Margaret Jones a Mrs Margaret Roberts ac enillydd y raffl oedd Mrs Eileen Jones.

Robin a Violet Morris.

Llun: Islwyn Jones

Llongyfarchiadau i Robin Morris, Llechwedd, a Violet Richer, Rhydfadog, a briodwyd ar Ragfyr 5. Y maent wedi ymgartrefu yn Rhydfadog.

Diolch: Dymuna Kevin ac Eleanor, 28 Bron Bethel, Rachug, ddiolch yn fawr iawn i'w teulu, ffrindiau a chymdogion am anrhegion, arian a chardiau a dderbyniasant ar enedigeth eu merch fach, Rachel Ellen Wynne.

Y Seindorf: Bu'r Seindorf yn brysur iawn dros gyfnod y Nadolig, yn canu carolau o amgylch y pentref, ac yng Nghanolfan Deiniol a Kwik Save ym Mangor, yn ogystal â diddori'r cleifion yn Ysbyty Gwynedd.

Yn y swper blynnyddol, a gynhaliwyd yng Ngwesty'r Anglesey ym Mhorthaethwy, cyflwynwyd tarian goffa Mr John Childs i Mr Bobby Williams am ei waith ffyddlon i'r Seindorf yn ystod y flwyddyn.

Cafwyd noson ardderchog yn y Ganolfan ar y nos Lun cyn y Nadolig pan gynhaliwyd Cyngerdd y Seindorf

DINORWIG

Glyn Tomos, Pen y Bwlch, Ffôn: 870576

Cydymdeimlo: Estynnwn ein cydymdeimlad dwysaf â Mr John Thomas, Rhian a Trebor a'r teulu oll yn eu profedigaeth o golli gwraig a mam annwyl, sef Mrs Eileen Thomas, gynt o Bwlch Gwynt ond a ymgartrefodd yn 16 Rhydfadog, Deiniolen, yn ystod y blynnyddoedd diwethaf. Dymunwn pob cysur i'r teulu yn eu hiraeth a'u galar. Cynhaliwyd yr angladd yng Nghapel Sardis ar ddydd Llun, Ionawr 18fed.

Tywydd Garw: Oes rhywun yn cofio tywydd mor arw a gawsom ar nosweithiau lau, Gwener a Sadwrn (Ionawr 15, 16, 17). Syndod, a diolch

am hynny, na ddifrodwyd llawer mwy o adeiladau. Tybed a oes rheswm pam yr ydym yn cael gymaint o wynt yn awr na fu erioed? Oes gan rhywun ateb i hyn?

Gwasanaeth Undebol: Yn dilyn y gwasanaeth Nadolig undebol a gynhaliwyd yn Eglwys St. Mair ar brynawn Sul, Rhagfyr 20fed, fe lwyddwyd i gasglu £25 tuag at waith GISDA (Grŵp Ieuenctid Sengl Ddi-gartref Arfon). Yna, yn garedig iawn, fe gyfrannodd Pwyllgor Adloniant Dinorwig y swm o £25 ac felly anfonwyd cyfanswm o £50. Diolch i bawb am eu haelioni.

Cydymdeimlwn â theulu y ddiweddar Miss Ellen Louisa Thomas, gynt o Lidiart y Clo ond a fu'n byw gyda'i brawd, sef y diweddar Barchg Herbert Thomas, Rheithordy, Llannor, am flynyddoedd maith. Bu iddi farw ar 2il Ionawr a hithau ar drothwy dathlu ei phen-blwydd yn 100 oed. Bu'r angladd yn Eglwys St. Deiniol, Llanddeiniolen ar yr 8fed o Ionawr.

Cysgodfan Bws Newydd: Deillir y bydd y gwaith o adeiladu'r gysgodfan newydd, gyferbyn a Maes Eilian, yn mynd ymlaen yn ystod yr wythnosau nesaf. Gwneir y gwaith yn sgîl cynllun Cyngor Dosbarth Arfon i wella sustem carthffosiaeth y pentref.

Cyngor Cymuned: Mewn cyfarfod o'r Cyngor a gynhaliwyd nos Fercher, Ionawr 13eg, penderfynwyd unwaith eto i dynnu sylw Adran Prifffyrdd y Cyngor Sir at eu harafwch yn gwella'r tro ar ben Galt-y-Foel. Mynegwyd pryder hefyd na fu'r gwaith o geisio rheoli'r dŵr ar ben Galt-y-Foel yn llwyddiannus gan fod y sefyllfa yno yr un mor ddrwg ag y bu erioed.

Diolch: Dymuna Mr a Mrs John Brennan, Afallon, ddiolch i bawb o'u ffrindiau a'u cymdogion da am y llu cardiau ac anrhegion a ddaeth i'w rhan ar achlysur dathlu eu Priodas Aur yn ddiweddar. Cyfrannodd yr holl garedigrwydd at ddiwrnod cofiadwy iawn.

Eglwys St. Mair: Cynnal a chadw'r adeiladau yw problem fwyaf ein addoldai y dyddiau hyn, ac nid yw adeilad Eglwys St. Mair yn eithriad yn hyn o beth. Mae'n ofynol gwario tipyn ar wella'r adeilad o fewn y misoedd nesaf a bydd pob cyfraniad ariannol tuag at gost y gwaith yn dderbyniol iawn.

Er nad yw y manylion llawn am y trefniadau wedi dod i law hyd yn hyn fe fydd cyfle i'r aelodau gyfarfod â'r Esgob Barry Morgan — esgob newydd Bangor — mewn gwasanaeth arbennig yn Eglwys St. Padarn, Llanberis ar nos Sul, Ionawr 31.

Am y mis Chwefror Mrs Glenys Jones, 4 Bro Elidir fydd yn gyfrifol am lanhau'r Eglwys ac fe roddir y blodau ar yr allor gan Mrs Ethel Williams, 3 Maes Eilian. Diolch i bawb am eu cefnogaeth i'r Eglwys a gaiff ei werthfawrogi yn fawr iawn.

Cymdeithas Undebol: Dyma raglen y Gymdeithas am y fis Chwefror — Nos lau, Chwefror 4: Drama gan Gwmni Berea, Bangor. Nos lau, Chwefror 18: Sgwrs gan Miss Alice Eileen Williams, Caernarfon. Fel arfer mae croeso i bawb ddod i'r cyfarfodydd hyn — dewch i gefnogi.

leuenctid. Enillwyd y raffl (clown wedi ei wau gan Dr Marren) gan Mrs Menna Wyn Jones.

Enillydd tarian goffa Mr a Mrs O. H. Jones a gyflwynir i chwaraewr gorau'r flwyddyn gan Gavin Saynor.

Cynhaliwyd parti Nadolig yr leuenctid yn Neuadd Rathbone ym Mangor am y tro cyntaf, ac yn ôl pob tebyg byddwn yn troi at Eddie a Hilda Saynor am flynyddoedd eto am y trefniadau.

Mae Eilir Williams, un o chwaraewyr mwyaf addawol y Seindorf, wedi ymuno â band enwog Wingates. Mae Eilir yn astudio cerddoriaeth yng Ngholeg Salford ar hyn o bryd, a dymunwn bob llwyddiant iddo yno gan ddiolch iddo am ei gyfraniad i'r Seindorf. Bydd Eilir yn parhau yn aelod o Seindorf leuenctid Deiniolen.

Cynhaliwyd y Pwyllgor Blynnyddol nos Sul, Ionawr 17. Daeth cynulliad da i'r Cwt Band ar noson ddigon oer a gwlyb. Mae'n hysbys i'r ardal bellach bod ein harweinydd Mr Graham Sanders wedi gorfod ymddiswyddo oherwydd amgylchiadau gwaith. Bydd hynny'n golled fawr iawn i'r Seindorf gan fod Mr Sanders wedi cael llwyddiant mawr dros y pum mlynedd y bu yma yn Neiniolen.

Diolchiadau:

Dymuna Hugh Jones ddiolch yn ddiffuant i'r rhai a gefnogodd yr arwerthian darluniau er budd Cronfa Ymchwil y Cancr. Derbyniwyd £210 yn ddiolchgar iawn.

Dymuna Melvyn a Andrea ddiolch o galon i'w teulu, ffrindiau a chymdogion am yr anrhegion, arian a'r cardiau a dderbyniasant ar achlysur eu priodas.

NADOLIG '92 YN NEINIOLLEN (gan feddwl am Elisabeth, 2 Tai Caradog gynt)

Â'th lwch ym mhrid Eryri
Dan olau'r Fenus wen,
A chloch y llan yn galw'r
Ffyddlon i Fethlehem.

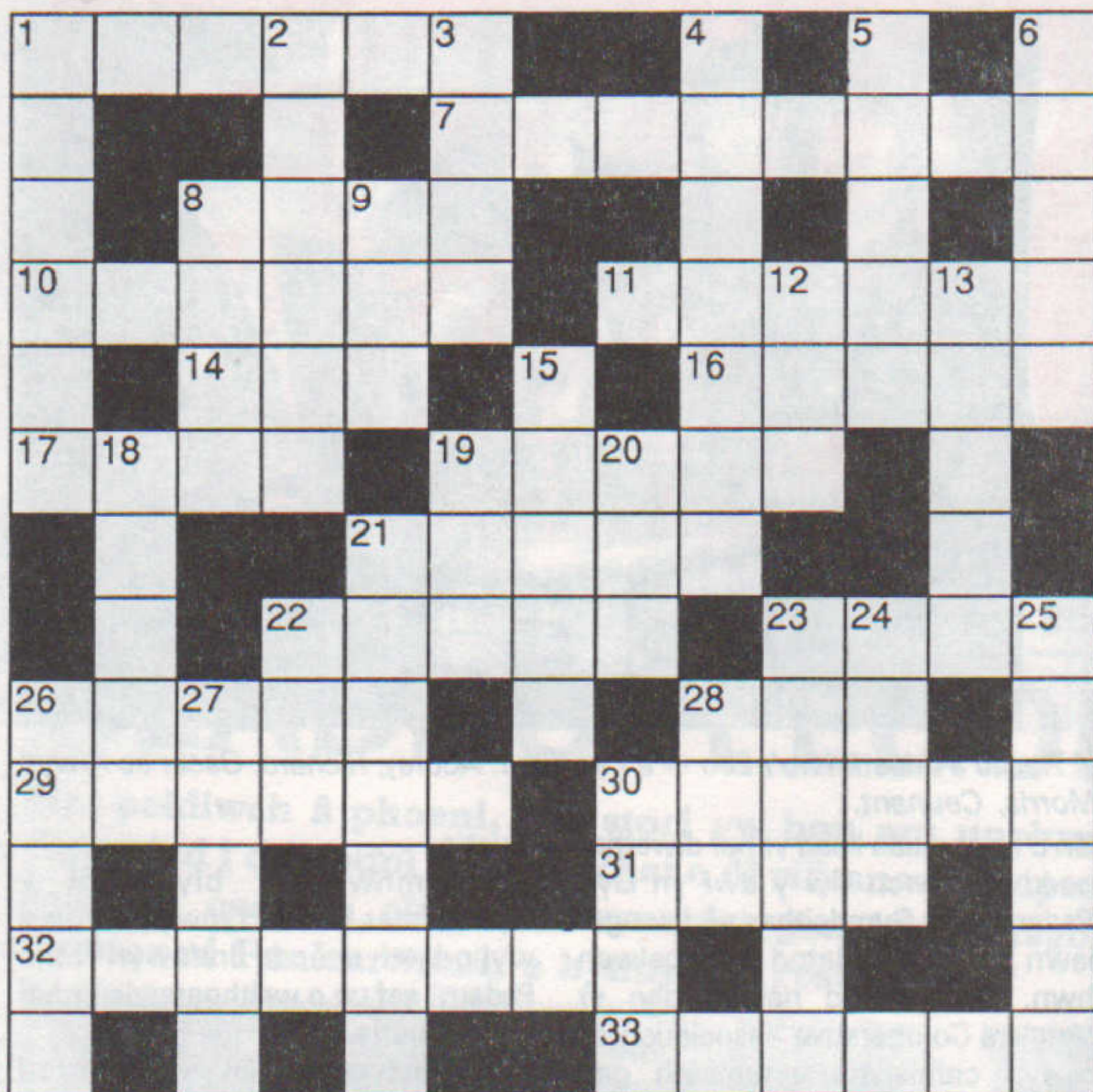
Awn yno'n dyrfa fechan,
I weld goleuni'n hoes
Yn esgyn fry o'r preseb,
Dan gysgod trist y groes.

Wrth ganu y carolau,
Mor felys ar ein clyw,
Y cofiwn dy ffyddlondeb
I'r 'Gair oedd gyda Duw'.

Troi adref wedi'r oedfa,
A llonder ar fy ngwedd
Wrth deimlo, trwy'th ffyddlondeb,
Ei bresenoldeb Ef.

MAIR P. WOOD (Rhagfyr 1992)

CROESAIR CHWEFROR

AR DRAWS

- Synnwyr geiriau ar bapur (6)
- Cartref 'Heno' (8)
- Ar daith (8)
- Tri yw'r ateb (2,1,3)
- Yr ail i'w werthu mewn ocsiwn (3,3)
- Nantlais (1,1,1)
- Llaw a llaw (5)
- 'Dyffryn' answyddogol (4)
- Swyddog Eglwysig (5)
- Anodd yw dod ohoni (5)
- Ar hyd y linell (5)
- Camymddwyn (4)
- Llond cartref o blant (5)
- Fflawiau gwyn o'r gwallt (3)
- Cyfarchiad llythyrol (6)
- Mab fy nhaid sy'n hapus (3,3)
- Teimlo'r iâs (4)
- Cylchgrawn Coleg o Fangor (8)
- Llaeth enwyn modern (6)

I LAWR

- Dim siâp o gwbl (6)
- Ol tamprwydd (6)
- Sŵn mul (4)
- Addas iawn (7)
- Baddondy medd rhai (5)
- Meinio heb ddyblu'r llafariad (5)
- Clod i'r lôr (4)
- Y digidyn uchaf (3)
- Powlen olchi 'stalwm' (3)
- 'Yr hwyaden hardd' (5)
- Lle llawn plant (5)
- Partner 'Amig' (5)
- Eiddo ti a mi (3)
- Y bêl yn y rhwyd (3)
- Wrthi'n chwilio am aur neu'i debyg (7)
- Saith sydd mewn enfys (3)
- Sant ac englynwr 'Y Rhosyn' (6)
- Ynys (4)
- Ffôn fynyddig unig (2,4)
- Jam ar y frechdan (5)
- Gwarth (5)
- Maes (3)
- Dadmeru (4)

Diolch: Dymuna Mrs J. Williams, 23 Heol Eleanor, Caernarfon, ddiolch yn fawr i'w pherthnasau, cymdogion a ffrindiau oll am y caredigrwydd tuag ati yn dilyn y ddamwain a gafodd yn ddiweddar. Hefyd diolch am yr holl gardiau a'r galwadau ffôn.

MEDDYGFA LLANBERIS

Bydd y stori a addawyd am Feddygfa newydd Llanberis yn cael ei chynnwys yn rhifyn nesaf yr Eco. Ymddiheurwn nad oedd modd ei chynnwys yn y rhifyn hwn.

ATEBION CROESAIR IONAWR

Mae'n amlwg fod tipyn o grafu pen a thynnu gwallt wedi bod gyda'r croesair y tro hwn. Do, bu i ymgeiswyr Clwyd a rhai bro'r Eco i gyd gael o leiaf un ateb yn anghywir y tro hwn a dau o Ben Llŷn yn unig oedd yn y ras am y wobwr. Tro Jean M. Hughes Jones, Llys Gwilym, Pencaerau, Rhiw, yw i ennill y £5 a hoffwn ddiolch iddi hi a'r nifer dda o Ddwyfor sy'n ymgeisio'n gyson am eu cefnogaeth i'r Croesair. Peidied y gweddill a digalonni chwaith — hwyrach y daw gwell lwc y tro nesaf.

Anfonwch eich atebion i groesair Chwefror i sylw Ifor G. Efans, Afon Goch, Deiniolen erbyn dydd Llun, 15 Chwefror fan bellaf. Pob hwyl ichwil!

RHODDION

£10: Er cof am y diweddar Arfonwy Jones, 29 Pentre Helen gan ei briod Margaret a'r teulu. £5: Teulu'r ddiweddar Mrs Sarah Ann Williams, Glyder, Llanberis; Mrs Nancy Jones, 9 Rhos Rug; Mr a Mrs R. W. Evans, Brynrefail; Er cof am y diweddar Elfed Roberts, Ffrwd Goch, Brynrefail. £3: Buddug ac Elen, Llanberis; Mrs Pritchard, 9 Afon Rhos, Llanrug; Rhieni a theulu Justin Mark Torri, Marteg, Llanberis. £2.50: Di-enw (Penisarwaun). £2: Di-enw; Kevin ac Elinor, 28 Bron Bethel, Rachub; W. Hughes, Ffordd Cynan, Penrhos, Bangor. £1.50: Mrs Doris Griffiths, 8 Dôl Elidir, Llanberis.

Dyddiadur y Mis

- 1 Llun. Llanberis:** Cyfarfod Gwedd Undebol yn y Capel Coch am 2 o'r gloch. Yr Urdd yn y Ganolfan am 6.30 o'r gloch.
- 2 Mawrth. Llanberis:** Cyfeillach Jerusalem am 2 o'r gloch. Sgwrs gan Mr Cledwyn Jones.
- 4 Iau. Dinorwig:** Y Gymdeithas Lenyddol. Drama gan gwmni Berea, Bangor.
- 5 Gwener. Llanberis:** Clwb Eryri yng Ngwesty Gwynedd am 7.30 o'r gloch. Anerchir gan Dr Raymond S. Williams.
- 8 Llun. Deiniolen:** Cyfarfod o dan nawdd y Cyngor Eglwysig yn Ffestri Cefn-y-waun am 7 o'r gloch, o dan arweiniad y Parchedig James Clarke.
- Y Waunfawr:** Y Gymdeithas Lenyddol. Darlith gan Mr Maldwyn Thomas — 'Hen bapurau newydd tref Caernarfon'.
- Llanberis:** Yr Urdd yn y Ganolfan am 6.30 o'r gloch.
- 9 Mawrth. Llanberis:** Y Gymdeithas Lenyddol yn y Capel Coch am 7 o'r gloch.
- Penisarwaun:** Yr Urdd: Mr Len Jones, Y Groeslon.
- Llanrug:** Merched y Wawr: Noson yng nghwmni John Roberts Williams.
- 10 Mercher. Bethel:** Merched y Wawr yn Neuadd yr Ysgol Gynradd: Siân Hughes yn sôn am iechyd.
- Deiniolen:** Pwyllgor Blynnyddol y Clwb Snwcer am 6.30 o'r gloch.
- 15 Llun. Deiniolen:** Merched y Wawr: Barry Davies yn sôn am ei waith ym Mhlas Menai.
- Llanberis:** Yr Urdd yn y Ganolfan am 6.30 o'r gloch.
- 16 Mawrth. Penisarwaun:** Yr Urdd: Mrs Ann Thomas.
- 18 Iau. Dinorwig:** Y Gymdeithas Lenyddol: Sgwrs gan Miss Alice Williams, Caernarfon.
- 20 Sadwrn. Llanrug:** Cystadleuaeth fewnol gan y Seindorf yn yr Ysgol Gynradd am 10.30 y bore. Mynediad am ddim i wrandawyr.
- 22 Llun. Y Waunfawr:** Y Gymdeithas Lenyddol: Sgwrs gan Mr R. Gwynn Davies ar y teitl 'Lliw yn y Llys'.
- Deiniolen:** Y Gymdeithas Lenyddol. Noson o dan ofal yr aelodau.
- Llanberis:** Yr Urdd yn y Ganolfan am 6.30 o'r gloch.
- 26 Gwener. Llanrug:** Plaid Cymru — Twmpath Dawns yng Ngwesty Fictoria, Llanberis, gyda'r grŵp 'Aderyn Prin'.

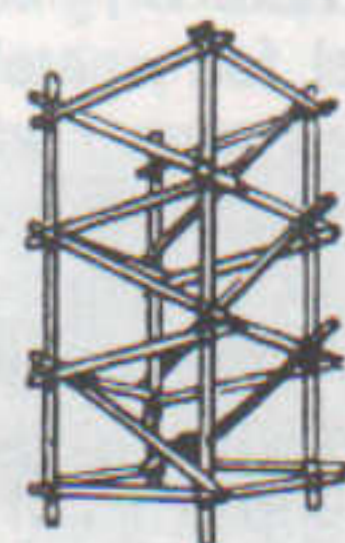
CYNGERDD GŴYL DDEWI

Theatr Seilo, Caernarfon
Nos Wener, 6 Mawrth 1993
am 8 o'r gloch

- ★ BAND TREFOR ★
- ★ LLEISIAU MIGNEDD ★
- ★ HOGIA'R WYDDFA ★
- ★ PARTI CYMERAU ★
- ★ ROSALIND A MYRDDIN ★

Trefnir gan Bwyllgor Cronfa Goffa
Saunders Lewis — Sir Gaernarfon

BETHEL SCAFFOLDING

BRYN Y CHWILOG, BETHEL
Ffôn: Portdinorwig (0248) 670325

- ★ Sgaffaldiau ar gyfer jobsus
- ★ Prisiau cystadleuol
- ★ Ffoniwch i gael estimate yn rhad ac am ddim

CHWARAEON

PÊL-DROEDIWR O GOMANDO

Derbyniais lythyr diddorol oddi wrth Rol Williams sy'n mynd ag o yn ôl i'w blentyndod yn Llanbêr amser yr Ail Ryfel Byd. Dyfynaf y llythyr yn ei grynsyth:

Annwyl Richard,

Wn i ddim a yw'r canlynol unrhyw fudd i dy golofn chwaraeon yn yr Eco, ond o weld cyfeiriad yn y *Daily Post* heddiw at farwolaeth William 'Billy' Cook, hen gefnwr de Everton ac Iwerddon yn y 1930au a'r 40au, daeth atgofion amdano yn filwr yn y gwrsyll Comandos yn Llanberis yn ystod dyddiau'r rhyfel i'm cof. Os cofiaf yn iawn roedd Billy yn Sarjant PTI, hynny yw yn gyfrifol am ymarferiadau corfforol y milwyr. Roeddwn i bryd hynny yn fachgen ifanc ac yn cymryd diddordeb tu-hwnt, fel heddiw, ym myd pêl-droed, yn enwedig yn nhîm buddugoliaethus Everton ym 1939. Yr adeg honno arferai papur wythnosol ar bêl-droed ymddangos o dan y teitl *Topical Times*, os cofiaf yn iawn, ac ynddo bob wythnos roedd yna ddyddiadur heb enw'r pêl-droediwr wrtho. Amheuw'n mai Billy Cook oedd yr awdur, a chan yr arferai drafailio bob bore Sadwrn o Lanberis i chwarae fel gwestai i dîm Wrecsam (arferiad a ganiatawyd yn ystod y rhyfel) dyma fi yn mentro gofyn iddo un bore Sadwrn oddi allan i gwt y fyddin ger gorsaf Llanberis, ai ef oedd yr awdur. Roeddwn yn berffaith gywir ac oherwydd fy niddordeb addawodd y câi lofnodion chwaraewyr timau Everton a Wrecsam i mi erbyn yr wythnos ganlynol. Ac felly y bu hefyd, ac roeddwn innau ar ben fy nigon. Mae'n siŵr bod eraill yn cofio Billy Cook bryd hynny yn Llanberis.

Apêl Blwyddyn Newydd

Ers derbyn swydd golygydd chwaraeon yr Eco, rwyf wedi ceisio adlewyrchu gwahanol agweddau ar chwaraeon y fro. Rwyf hefyd o'r farn mai rhywbeth i'w ddatblygu mewn ardal yw'r byd chwaraeon. Gall hynny olygu creu strwythr trefniant — fel sefydlu Cyngor Chwaraeon Arfon — neu ddatblygu cyfleusterau — fel mynnu maes aml-bwrpas i'r ardal. Ceisiais gyflwyno elfen o FARN yn fy erthyglau. Gwn, o deithio'r ardal, fod ymateb i ambell awgrym fel yr awgrym bod clybiau yn rhannu cyfleusterau. Gall yr ymateb hwnnw fod yn gefnogol neu yn un o anghytundeb llwyr. Gwn fy mod ym marn rhai yn golofnydd 'da' ambell fis, ond yn 'ffwl' fis arall. Ond gwelaf hyn yn rhan allweddol o'm swydd, sef crynhoi syniadau'r fro at ei gilydd yw'r nod sydd gennyf. Yn y cyswllt hwn braf fuasai cael troi yr ymateb llafar yn ymateb ysgrifenedig. Yr wyf yn ceisio bob amser gwneud y dudalen chwaraeon mor fywiog â phosib. Y mae eich barn chwi — y sawl sy'n cefnogi'r Eco — yn rhan allweddol o'r datblygiad hwnnw. Y mwyaf o drafod, y mwyaf o bwysau y gellir ei roi ar y gwahanol asiantaethau i gael i'r fro hon yr hyn sy'n bosib i ddatblygu a chefnogi achos chwaraeon. Pin ar bapur felly!

Llwyddo — ac yna colli

Unwaith eto cynhaliwyd cystadleuaeth pêl-droed dan do dan 12 oed yr Urdd ar ddechrau mis Ionawr. Bu cryn gystadlu yng Nghanolfan Coleg Technegol Gwynedd ym Mangor. Yn y gystadleuaeth i adrannau pentref daeth 16 tîm i herio'i gilydd. Am yr ail flwyddyn yn olynol adran Bethel a ddaeth i'r brig, ac roedd gôl David Peters yn y rownd derfynol yn erbyn yr 'hen elyn' o'r Gelli yn haeddu ennill unrhyw dlws. Yn anffodus, un tîm o Gylch Arfon sy'n cael mynd i'r rowndiau cenedlaethol yn Aberystwyth, ac oherwydd hynny, roedd yn rhaid i Fethel chwarae yn erbyn tîm yr Hendre, enillwyr y gystadleuaeth i adrannau ysgolion. Fel y llynedd, colli 4-2 fu hanes hogia Bethel yn y gêm derfynol — a hynny wedi amser ychwanegol. Llongyfarchiadau iddynt er hynny ac yn ôl a nhw y flwyddyn nesaf — gan gofio bod tri chynig i Gymro!

Carfan lwyddiannus Bethel — Deiniol, Geraint, Euros, David, Glynne a Marc.

CYSTAL A'I DAU FRAWD

Pwy oedd y pêldroediwr olaf o Lanberis i chwarae mewn tîm a gurodd Manchester United?

Yr ateb yw Manon Williams, merch Caryl ac Iwan, a chwaer Marc a Cai. Ers mis Medi mae Manon wedi bod yn aelod o dîm llwyddiannus merched Dinas Bangor. Yng nghyngair gogledd-orllewin Lloegr (Adran 3) mae'r tîm ar hyn o bryd ac yn drydydd yn y gyngrair, yn sgîl buddugoliaeth o 4-1 yn erbyn Man

AR LAN YR AFON

Y Tlysau a ddaeth i fro'r Eco — a'r enillwyr: Audrey, Richard, Oscar ac Alwyn Morris, Ceunant.

Un o'r pwyntiau llosg yr haf diwethaf oedd dirgelwch lliw y dŵr yn Llyn Padarn. Bu'r Gymdeithas yn flaengar iawn yn ceisio datod y dirgelwch hwn. Derbyniwyd nawdd gan yr 'Anglers Co-operative Association' er mwyn comisiynu astudiaeth gan adran o Goleg Prifysgol Cymru ym Mangor. Erbyn hyn mae'r canlyniadau wedi dod i law. Y prif reswm am y llygredd yw bod gormod o 'phosphates' yn cael ei ryddhau i'r llyn. Y canlyniad — os pery'r broblem — fydd i'r dŵr droi yn 'eutrophic', a gallai hynny olygu diwedd ar y torgoch a'r brithyll brown naturiol. Byddai'n rhaid gwahardd hwylio, canwio a nofio. Eisoes mae arwyddion wedi eu gosod ar lan y llyn yn hysbysu nofwyr am y perygl i'w hiechyd. Ymddengys fod pryder y 'sgotws' wedi ei gyfiawnhau. Beth am yr awdurdodau — yn lleol ac yn genedlaethol. Y sawl sydd ganddo

glustiau...

Ym mhwyllgor blynyddol y Gymdeithas penderfynwyd anfon y wybodaeth uchod i drefnwyr 'Nofio Padarn', sef un o weithgareddau'r haf yn Llanberis.

Penderfynwyd yn y Cyfarfod Blynyddol mai'r tâl aelodaeth am 1993 i aelodau lleol fydd £56 os telir yr arian erbyn dydd Gŵyl Ddewi. Bydd dyddiadau'r gwahanol gystadlaethau yn cael eu nodi gyda'r tocynnau aelodaeth.

Os cynhelir patrymau y ddau dymor diwethaf fe fydd yna gryn alw am logi cychod ar y Dywarchen. Rhoddir y cynnig cyntaf i'r rhai oedd yn dal y fraint yn ystod '92. Gadewch i'r ysgrifennydd wybod os oes gennych ddidordeb. Os bydd ymateb ffafriol efallai y bydd angen rhoi cychod ar lynnoedd Cwellyn a Phadarn.

Cyril Waldon a Brian Thomas, dau o Fethel a enillodd Dlws Tommy Lovell am 1992.

Utd. Efallai bod rhai ohonoch wedi gweld y gêm ar raglen 'Y Maes Chwarae'.

Mae chwarae yn y gyngrair yn golygu iddi orfod teithio llawer. Ar wahân i Fae Colwyn a Pilkingtons (Llanelwy) mae'r gweddill o'r gemau yn sir Gaerhirfryn mewn mannau fel Rochdale, Blackburn, Blackpool a Manceinion ei hun.

Ar yr asgell dde mae Manon yn chwarae ac fe sgoriodd un gôl hyd yn hyn. Yn amlwg mae'r diddordeb yn y bêl gron yng ngwaed Manon, ac o gofio fod tîm pêl-droed cenedlaethol gan ferched Cymru, tybed a ddaw cap coch arall i'w chartref. Mae

Manon yn amlwg yn ferch dalentog oherwydd mae hi hefyd yn aelod garfanau athletau a hoci sir Gwynedd.

Gyda Phorthmadog yn cael tipyn o drafferth yn y Konica, a Jiws a Cai yn cael cryn lwyddiant gyda'r Locos eleni mae'n siŵr fod tipyn o dynnu coes ar yr aelwyd. Ac am unwaith does dim rhaid i Manon eistedd yn fud yn y gornel. Mae hi wedi curo Man Utd.!

Am ei dyfalbarhad a'i hymroddiad mewn sawl agwedd o chwaraeon fe ddyfernir Tlws y Mis cyntaf 1993 i Manon.